go je pučki igrokaz s tragičnim svršetkom. Za razliku od *Hunjkave komedije*, o kojoj postoji podatak da je 1870. svega pet puta izvedena u Srpskom narodnom pozorištu u Novom Sadu, *Šokica* je rado izvođena, i za piščeva života i nakon njegove smrti. Dramska radnja *Šokice* ne teče u vremenskom kontinuitetu, niti se zbiva na istome mjestu, no obuhvaća povijesne godine 1848. i 1849. prostorno fokusirajući šokačko selo u okolici Virovitice, okolicu Osijeka i sam grad Osijek. U *Hunjkavoj komediji* cijela radnja odigrava se na istome mjestu, u kući vlastelinova šumara, u neimenovanome slavonskome selu, na drugi i treći dan Uskrsa, a u doba kad je djelo i napisano, dakle, 60-ih godina 19. stoljeća.

Jedino u *Hunjkavoj komediji* i u šaljivoj dvočinki *Piščeva kubura i slava prostoga naroda*, koja je, inače, s *Hunjkavom komedijom* korespondentna, Okrugić progovara o svojoj suvremenosti. Ostala njegova dramska djela, čak i kada tematiziraju zbivanja iz 19. stoljeća, uvijek podrazumijevaju stanovitu distancu između vremena o kome je u kazališnom komadu riječ i vremena u kome je taj komad napisan. *Hunjkava komedija* obiteljska je priča na starinsku temu, inače dobro poznatu u hrvatskoj književnosti – kako razudati kćeri – s tim što se u kontekstu obiteljskih zbivanja zrcali životna zbilja složenih društvenih odnosa u, prije svega građanskoj, nekadašnjoj Slavoniji. A *Piščeva kubura* komedija iz kazališnoga života, s radnjom lociranom u teatarskoj zgradi, izvještava o svemu što se zbivalo u Srpskom narodnom pozorištu u Novom Sadu, dakako iza kulisa, za vrijeme dok je na bini trajala praizvedba *Hunjkave komedije*, te par dana nakon toga, kada su se već pojavili odjeci predstave u onodobnome tisku.

(Jasna Melvinger)

Karakteriziranju likova u *Hunjkavoj komediji* pridonosi i dosta inojezičnoga teksta: u replikama Šumarskog na njemačkom, a u replikama njegovih dviju starijih kćeri i na njemačkom, i na, ne, baš, korektnom francuskom jeziku. Tim jezičnim kolažom hrvatskog, njemačkog i francuskog, Okrugić kritički upozorava ne samo na nedostatke, više Bildunga, no naobrazbe, hrvatskih gospodica, već, općenito, na društvenu klimu, u kojoj još nisu prevladale narodnjačke ideje. Na domjenku kod gradskog provisura Evelini i Klari uopće se nisu svidjela dva golobrada varmeđska ficinotariuša, koja su sve nešto korila tamo nazočne frajlice što ne nose surke i parte i što ne govore hrvatski, a na koncu se dobrano podnapila, pjevajući, dabome, pučke napitnice. Iskrivljeni francuski Eveline i Klare uvijek je u Okrugićevoj veseloj igri izvor komike. Kad se Evelina i Klara hvale da čitaju romane Eugena Suea i Aleksandrea Dumasa, one imena svojih omiljenih pisaca ne izgovaraju po pravilima francuske ortoepije, pa je jasno da je riječ, ne o istinskom poznavanju francuskog jezika i književnosti, no tek o usiljenom pomodnom prenavljanju.

(Jasna Melvinger)

ISBN 978-86-85933-54-7

ILIJA OKRUGIĆ SRIJEMAC ■ HUNJKAVA KOMEDIJA

ILIJA OKRUGIĆ SRIJEMAC

HUNJKAVA KOMEDIJA

HRVATSKA RIJEČ

Hunjkava komedija, vesele slike iz svakdanjeg života s pjevanjem u 4 čina sačuvana je u ostavštini autorovoj u Matici srpskoj u Novom Sadu u tri rukopisne inačice. Dvije nisu datirane, a na trećoj je Okrugić pribilježio da je rad na tome autografu završio 9. svibnja 1864. godine. Na naslovnicama dvaju rukopisa kao motto navedena je narodna poslovica. Ne komu je namienjeno, već komu suđeno, a jedino na naslovnici pomenutoga datiranog, to geslo iz riznice pučkoga paremiološkog blaga izostaje. Dva su autografa ispisana uobičajenim Okrugićevim rukopisom, a treći veoma brižljivo, moglo bi se reći, i krasnopisom. Samo taj autograf sadrži i pjesmu koja se pjeva na svršetku posljednjeg, četvrtog čina komedije, a, također, samo se taj autograf od drugih dvaju izdvaja i pravopisno, načinom pisanja refleksa staroga glasa jat, što je, ne dosljedno, već tek u pojedinim riječima, obilježen takozvanim «rogatim e». Ovo je zanimljivo spomenuti, jer se iz rukopisa svih ostalih Okrugićevih kazališnih komada vidi da se autor, osim još u jednome od prijepisa *Saćurice i šubare*, u kome se također sporadično pojavljuje «rogato e», inače, u odnosu na ortografiju refleksa jata, pridržavao načela Bogoslava Šuleka, što ih je ovaj iznio 1854. u prijedlogu svoje reforme ilirskoga pravopisa, pa je, u dugim slogovima koji su nekada sadržavali jat pisao ie, a u kratkima je.

Iz biografije Ilije Okrugića razvidno je da je za svoga radnoga vijeka bio u prigodi dobro upoznati ne samo svoj zavičajni Srijem, već i Slavoniju. Školovao se u Đakovu, a tamo je jedno vrijeme bio i katedralni propovjednik. Kao kapelan službovao je u gornjem gradu Osijeku, u Hrvatskom Majuru, te u Vrpolju, a kao župnik u Sarvašu i u Levanjskoj Varoši. Okrugićev slavonski dramski diptih čine *Hunjkava komedija* i mnogo poznatija *Šokica*. Jedno je vesela igra iz života građanske klase, dru-

ILIJA OKRUGIĆ SRIJEMAC, *HUNJKAVA KOMEDIJA*

Edicija: *Baština*, knjiga 10.

Nakladnik:
NIU Hrvatska riječ

Za nakladnika:
Ivan Karan

Uredio:
Milovan Miković

Knjiga je tiskana potporom
Pokrajinskog tajništva za kulturu

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

821.163.42(497.11)-2

OKRUGIĆ, Ilija
Hunjkava komedija : vesele slike iz svagdašnjeg života s pjevanjem u 4 čina / Ilija Okrugić Srijemac ; priredila i pogovor napisala Jasna Melvinger. - Subotica : Hrvatska riječ, 2011 (Subotica : Rotografika). - 254 str. ; 21 cm. - (Edicija Baština ; knj. 10)

Tiraž 500. - Slavonija druge polovice 19. stoljeća u Hunjkavoj komediji Ilije Okrugića Srijemca: str. 91-101.

ISBN 978-86-85933-54-7
COBISS.SR-ID 263181831

ILIJA
OKRUGIĆ
SRIJEMAC

HUNJKAVA KOMEDIJA

vesele slike iz svagdanjeg života
s pjevanjem
u 4 čina

Ne komu namijenjeno,
Već komu suđeno.
(Narodna poslovica)

Priredila i pogovor napisala JASNA MELVINGER
Transkripcija riječi i izraza ispisanih goticom na latinicu, te
prijevod istih s njemačkog, JOHANN WALLRABENSTEIN

Subotica, 2011.

OSOBE

ŠUMARSKI, vlastelinski šumar
PUNICA mu
LIZA, žena mu
EVELINA i KLARA, kćeri mu od prve žene
SOFIJA, mlada udovica, kći mu od druge žene
JULIUS, sin mu, Lizom priveden
MIKA, stari šumarski pandur
ČETIR DRUGA PANDURA
HUNJKIĆ, udovac, nazvan hunjkavi Đuro
KRMELIĆ, udovac, nazvan drljavi Stevo
CIFRIĆ, nazvan Kicoš – Mato

Sva četiri čina bivaju u selu slavonskom, u Šumarskovoj kući.

ČIN I.

Prizor I.

(*Predstavlja se soba Šumarskog. Po zidu vise puške male i velike, handžar, lovački rog, nadžak itd. U kutu, vidit je više sjekira svakojakih. On, u Schlafrocku*[1]*, u papuča i komod – kapicom na glavi, sjedi pri pisaćem stolu svom, puši čibuk i prevraća stari šumarski protokol. Drma glavom, za stankom*:)

ŠUMARSKI: Bogme, još mnogo restancija, dosta duga od šumarske – oho što rekoh – od šumske štete. I opet će imati četnici posla, drugog lijeka nema za ovaj naš narod, koji je, što se šuma tiče, pravi, živi komunista. Podsjeći hrasta, pak ga, *mir und dir nichts*[2], pocijepana kući dovesti, to njemu krađa nije, vele bo: nije šuma spajiji[3] iz leđa izrasla, već sama sobom iz božije zemljice, – nit ju je spajija sadio, nit zaljevo, što više, mi smo mladu šumicu graditi morali, pak zašto za svoju potrebu da ju slobodno ne uživamo? Gleđ ti filosofa! – A da zašto smo mi šumari? Zašto su moji toliki šumski panduri? Kad je to slobodno. – Zašto i od čega bi nas spajija plaćao? Od čega bi mi živili? – Bre, čekaj, der, vidit ćeš na što će ti ta komunistička filosofija izići, kad budeš bleknuti moro po 10 i 15 for. od hrasta; ili kad te četnik u korgu sveže, ili ti gladna eškucija[4] u kuću dođe, vidit ću kako ćeš onda mudrovati... De, de, samo ti komuniziraj hrastove, ta, to je ono što mi volemo. *Nur Strofgelder, nur Strofgelder*[5]! Ta, to je naša prava hrana, naša dika, naša kruna! Jer je plaća nam i onako mala, za toliko klatarenje po šuma, da kadkad dođem umoran kô moj lovački pas, pa još kad mi moj spajija načaklajisan dođe, te me ispsuje, i to pred mojimi panduri, na pasja kola, da ni pas s maslom ne bi pojeo, - a ja to sve da trpim i gutam zabadava? – No, to bi ja najprva i

1 Schlafrock, njem. kućna haljina
2 mir und dir nichts, njem. ni meni, ni tebi ništa
3 spahija
4 eškut, mađ. seoski sudac, porotnik
5 njem. Nur Strafgelder, nur Strafgelder, Samo globe, samo globe

najveća luda na svijetu bio. – Zato, na te šumske lopove, samo oštro panduri. (*Ovu poslijednju reč, kao ljutit, vičuć izgovori, na to Mika stari pandur, misleć da ga zove, uleti u sobu*).

Prizor II.

MIKA: Što zapovijedate, milostivi gospodine.
ŠUMARSKI: (*trgne se i prodere*) A tko je tebe zvao? Jesam li ti hiljaduput već kazô, da u moju sobu bez kucanja ne ulaziš, dok ti ja *herein*[6] ne viknem.
MIKA: Oprostite, Vi poviknuste panduri, da se čak u kuhinju čulo, a ja Vam se htjedo umiliti, misleć da koga od nas trebate, pak prvi protrkah i zaboravio pokucati.
ŠUMARSKI: A kad sam ja vas još tako zvao? Valjda još nisi zaboravio kako naš spajija svoje sluge zvati običaje, tj. žviždući; tako i ja činiti moram, i činio sam uvijek, jer je to po lovački i šumarski.
Mika: (*nakašlje se i poluglasno promumlja*) I po psećji! (*glasno*) Pa, molim za oproštenje, milost. gospodine. Ja sam naviko na poziv starog pokojnog gospodina, što je prije Vas ovdje bio, koji bi nas uvijek viko: panduri, ili imenom, pak me to sad malo pomelo u pameti. (*Pogladi se po glavi*)
ŠUMARSKI: (*uleti mu u riječ*) A što tvoj stari gospodin? Kaki gospodin? Bio je paur kô i ti; od prostog pandura, u ona luda vremena, posto lugar, pak poslije, ne znam kakvom milošću pokojnog oca sadanjeg spajije, posto šumarom. Što je on znao kako gospoda sluge vabe? Taj ni čitati ni pisati nije znao, nego na štapiću šumsku štetu urezivo šklocom. Ala mi (posprdljivo) opora gospodina šumara! Puh! (*Okrene se*.)
MIKA: (*kašljuć, za se promumlja*) Al je ipak bio bolji od tebe. (*opet kašljuć, glasno*) Pa molim, milostivi gospodine, za oproštenje. (*kašlje*) O, taj prokleti kašalj, baš sam se razhladio.

6 njem. herein, slobodno, naprijed!

ŠUMARSKI: Da, ubio te silni posô po šumi, da nije vino i rakija.
MIKA: (*kašljuć, za se*) Da, baš kod tebe bi se osmočio, kô pčela na brusu.
ŠUMARSKI: Jesu l' konji očešani, štala počišćena, krave pomužene i u spajinsku livadu stjerane, jesu l' moje štiflete[7] ofiksane, fruštuk[8] je l' već gotov?
MIKA: Bogme, još ni polak toga (*kašlje*) nije gotovo.
ŠUMARSKI: (*ljutito*) Kako to? Ta, sunce odskočilo već uveliko, a vas imade sedmoro u kući, pak niste vrijedni bili to dosad izvršiti. Al kad je jesti, tad se znojite od vrijednosti rada ko fratarske sluge.
MIKA: Ta Bog s Vami, gospodine, kakvih sedmoro? (*kašlje*)
ŠUMARSKI: No, pa zar nije?
MIKA: (*kašljuć, broji na prste*:) Ja, Fila sluga i Marica sluškinja, a druga 4 pandura još ni došli nisu, izvan ako bi brojili staru gospoju, milostivu Vašu gospoju i mladu gospoju udovicu i dvije frajlice (*opet broji na prste i kašlje*) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, oho, bilo bi s njima skupa osam, ali one sve još spavaju slatko. (*kašlje*.)
ŠUMARSKI: Ta, gleđ ti paurskog bekrije, zar ćeš ti i moju dičnu familiju međ vas gadove brojiti? Aj?
MIKA: (*kašljuć i gladeć se po glavi*) Molim oprostite, milost. gospodine, nisam tako mislio, nego samo što nas sviju u kući imade, jer vi...
ŠUMARSKI: Tornjaj mi se odmah napolje za poslom.
MIKA: (*kašlje, gladeć se*.) Hoću, hoću, odmah gospodine! (*iziđe*)
ŠUMARSKI: (*ustavši sa stolice*) eto, gleđ proste paurende[9]! Kaže se *beata simplicitas*[10], kakva *beata*? *Maliciosa, maliciosa*[11]... Još i od njega gutati moram sićiju... Ta, da nije ostario u službi, a što je važnije, da milosti spajijine ne uživa, davno bi ga

7 prema njem. Stiefel, čizma, vjerojatno lokalizam, u značenju čizmica
8 njem. Früstück, doručak, zajutrak
9 augmentativ prema njem. Bauer, seljak
10 lat. blažena prostota
11 prema lat. malitia, maliciozna, zlobna, podmukla

ekspediro, jer i onako pomoći od njega u kući ne imam. (*čuje se vika napolju i to puničin glas*:) To se ne da više podnositi. (*na to* Šumarski *zviždući*)

Prizor III.

(*Mika ide naprijed, za njim, gurajuć se, četiri šumarska pandura*)
MIKA: Evo, milost. gospodine, štiklefte.
(4 SLUGE U JEDAN GLAS) Zapovijedajte, milost. gospodine.
Dočim se panduri u red postavljaju, Šumarski sjedne, a Mika, kašljuć, navlači mu štiflete i to teško.
MIKA: (*kašljuć*) Ta, Vi ste, gospodine, nogu ukočili.
ŠUMARSKI: (*prodere se*) Što ukočio? Valjda si ih opet tamo gdjegod u vlagi düžo, pak mi tako samo kožu kvariš, a ne znaš da je to skupocijena ruska koža.
MIKA: Vidim. (*kašlje*) Izgleda kao naš kordovan[12]. (*navlači, al' ne može da obuje*)
ŠUMARSKI: Što ti razumeš. (*Stojećim pandurom*) A što vi stojite kao matori panjevi, magarci, što koji ne prihvatite, kad vidite da ovaj matori magarac ne može vući.
PRVI PANDUR: Ja ću, milost. gospodine. (*sagne se i navlači, turiv Miku na stranu, ali opet ne ide*) Noga je nabrekla, gospodine.
MIKA: (*kašljuć za se*) Da noga od kolbe[13], a štiklefta od sajtluka[14].
DRUGI PANDUR: I ja ću Gospodine, da pre bude, (*sagne se i lati ga za drugu nogu, digne je i napinje se, navlačeć i mrdajuć tamo-amo*)
ŠUMARSKI: Ta, što ste me napopali za obe noge vući i oblačit ih, vi ćete me još sa stolice svući. Najpre jednu. (*prvi pandur ostavi na pola obučenu nogu*) Vi mislite da to ide kô s vašim širo-

12 fino učinjena kozja koža, po španjolskom gradu Kordovi
13 prema njem. halb, pola, stara mjera za tekućinu
14 prema austr. Seidel, mjera za tekućinu, pola holbe

kim opancima. (*a dočim i drugi, navlačeć, uzalud se muči, turi ga Šumarski*) Idite bestraga, vi ste pravi magarci, kad ne znate mi ni štiflete navući. (*za malo ih sam navuče.*) Eto! Čudna mi posla.
MIKA: (*kašljuć za se*) Tako bi svaki dan i sam mogo navlačiti.
ŠUMARSKI: (*đipi obučen sa stolice, dva tri put nogom o pod lupi, pak pandurom*) Ti, Đura, ćeš danas u Borovik, ti, Marjane, u Cerište, ti, Tunješa, u Kosovdol, a ti, Grga na Kraljevo brdo u šumi. Dobro mi pazite, šumsku štetu pobilježite, sjekire otimajte, nikom ne praštajte. Bre! Ako ja samo doznam, da ste kom pauru oprostili, il' ga propustili, onda se držte, vi ćete štetu svu platiti.
SVI PANDURI U JEDAN GLAS: Ne brinite se, gospodine. (*čuje se opet puničin glas napolju*) To se više podnositi ne može. (*Panduri hoće van da pojdu, u to uleti punica*)

Prizor IV.

PUNICA: (ljutita) To se ne da više podnijeti, u tvojoj kući, Šumarski, nema nikakvog reda; nit' su krave pomužene, nit' konji očešani, nit' štale pometene, jednom riječi, ništa. Ovi tvoji gospodari panduri sad istom došli, ja im rekoh da štogod pomognu, a oni, ni pet ni šest, da čekaju samo zapovijed tvoju, pak da odmah moraju u šumu ići. A morali bi već u svu zoru tu biti, a ne sad – kad je već osmi sat. Taj tvoj stari Mika, dok ti je štiflete ofikso[15], trebo je sat; Fila, sluga, tek jednog' konja očešo, Marica, sluškinja, tek dve krave pomuzla. Kanda svi čekaju, dok ja, najstarija u kući, ustanem i posla se prihvatim. Ja ti kažem, Šumarski, ako ne bude boljeg reda, ja moram od tebe il' uteći, il' poluditi, jer u tom neredu ja ti kuće kućiti ne mogu, pak kraj!
ŠUMARSKI: (pandurom) Ja sam vam već stoput kazo, da mi ranije na zapovijed dolazite, vi, lopovi.
PRVI PANDUR: Molim milost. gospodine, krava mi se telila.

15 prema njem. Wichse, laštilo

DRUGI PANDUR: Molim milost. gospodine.
ŠUMARSKI: Dosta! Dosta! Uvijek vi imate kojkakvih izgovora, ali to mene ništa ne košta, pa sve da je istina, jer šumska služba jest služba! Da! Zato odmah selite u štale, jedan konjma, drugi kravama.
PRVI PANDUR: (*uleti u riječ*) A u šumu?
ŠUMARSKI: Prva je služba u mojoj kući, pak onda druge; šumu neće nitko svu odnijeti. Sad, u to doba, i onako nikog uhvatiti nećete u šteti. Tko je htio krasti, taj je već do zore posô svoj svršio i kod kuće se naručô. Da ste čestiti, bili bi već prije zore u šumi, te kogagod uhvatili, al' vi crkavate, kao da ste i vi gospoda, do 8 sati. Napolje, dakle, namirite konje i krave, pak onda u šumu. A ti, Mika, na poštu idi. (*panduri, mrmljajuć, s Mikom iziđu.*)
PUNICA: Ja ti rekoh, Šumarski, kraj takovoga nereda, tvoja kuća nigda procvjetati neće. Ta, i ja sam kuću imala, dok je moj pokojni muž Marko, Bog mu dao kraljevstvo nebesko, latovom[16] bivši, živio, a i poslije njega s' kćerkom mojom Lizom, dok ju ti ne uze za ženu, dobro sam živila. Kô što sam znadeš; svega sam imala u siromaštvu svom što mi srce poželilo, sve čisto i u redu bilo, kô škatuljica, sve išlo kô na tetik[17], – a ovdje kod, tebe što sam jeda već pojela, to je preko mjere, čudo mi je, da me milost. Bog još u takvoj starosti održao...
ŠUMARSKI: Strpi se, draga punice, znaš što se veli: strpljen spašen. Ne trpiš ti sama, nego i ja. Ta, da je drukčije, ja bi kô naš spajija živio, pak bi tad i po tebe bolje bilo. Al što ćemo – kad se ne da. Ta, vidiš da su se te paurende već odapele; a da je boljih, ja bi ove mahom do vraga otjerao, al' što ćeš, kad su svi jednaki.
PUNICA: Više strogosti, moj dragi Šumarski, više strogosti, pak će onda istom bolje biti. Sad je tvoja kuća još cvijeće, naspram tvog pređašnjeg životarenja; ta, znaš kako si amo doselio iz Srijema; (*Šumarski maše rukom:* Pst! Pst!) Sav ti tvoj prtljag u jedna kola stao, (*opet Šumarski*: Pst! Pst!) a gled sad kuće tvoje,

16 mađ. látó, carinik, nadglednik
17 turs. luk, okidač na pušci

odkad si Lizu moju uzeo i ja ti u kuću došla. Pak bi još moglo bolje biti, da si stroži ji.
ŠUMARSKI: Ta, vjerujem draga punice, al' smisli, i djeca su na vratu, sin mnogo za školovanje odnosi, a kćeri, opet, kod kuće mnogo trebaju –
PUNICA: (*uleti mu u riječ, tišje govoreći*) Ha! Ha! Baš to je čvor, to je grbotina, koja me najviše tišti. Ta, tvoje kćeri su se sasvim pofrajlile, ne možeš jim dosta haljina i šešira nakupovati. Naveče ne možeš dočekati da polegaju; to ti je špan ciranje po selu – a ne bi marila bar da koga ima ovdje, kom za ljubav špan ciraju[18] – to ti je pjevucanje do njeko doba noći, već mi onaj njihov gitar na vrh glave – a kad je jutro, kad bi trebalo baki što pomoći, a one spavaju, kô da su od milost. spajije otpale – a još gorje zlo nastalo, odkad ti je najmlađa kći, udovica, u kuću došla, to ti je živi vrag, neprestana napast. Ta, il' ju molila, il' kumila, neće nikakvog posla da se lati, da mi pomogne. Kano da je za grofom udata bila. Joj drágo! Da joj njen pokojni brico iz groba ustane, da ju vidi – ta, ne bi rekao, da je to ona, što je, svake subote, paure u barbirnici sapunjajuć, njemu umjesto kalfe pomagala. (*Šumarski*: Pst! Pst!)
PUNICA: (*glasnije*) Ta, što, pst! pst! Kad je tako. Il' ju gledaj da ju udaš, il' ja iz kuće seliti moram.
ŠUMARSKI: Ta, tko bi to voljeo nego ja, draga punice. Pak ne samo nju, nego i druge dvije kćeri, već su za udadbu i za muževe odavne dozrele – al' što ćemo, kad, sirote, sreće nemaju.
PUNICA: Da, nemaju: imale su one lijepu sreću. Što bi falilo da je Eva pošla za Kožića? Mlad je i dobro stojeći; jest, al' njoj smrde kože, jer je on ćurčija. Što bi falilo Klari, da je pošla za Učinovića? Mlad momak i baš lijep, što se može reći, krasnu kuću i vinograd svoj imade; jest, al' njoj se grstalo što mu kalfe po sokaku s' kantom i s procijepom hodaju. U tabaka su crnožute ruke. Da, one bi samo biamtere[19]! Al' biamteru treba hiljadica u sadanje doba, a toga u Šumarskog nema. Sad im se puno

18 prema njem. Spazier, šetnja
19 prema njem. der Beamte, ein Beamter, činovnik, službenik

sprdati mogu Kata i Anka, što su za njihove te prosce pošle kao išpanske kćeri, pak što im fali, idu ko prve dame, djecu su već izrodile, a tvoje kćeri ostale stare karte. Kad je tvoja Soka, ko išpanska kći, mogla pojći za bricu, zašto i one ne bi mogle za ćurčiju i tabaka. Brico nije ništa više od ovih, nego majstor, te majstor.

ŠUMARSKI: Znaš, draga punice, brico je ipak nješto više, imade veći ugled kod svijeta, ide često s doktorom, krv pušta, pijavice i kupice meće, para mrtvace.

PUNICA: (*uleti mu u riječ*) Hu! Hu! (*strese se*) Ja bi voljela po sokaku s' kantom i procijepom hodati.

ŠUMARSKI: A drugo, znati moraš, da on nije tako nafriško umro, ja bi ga u Peštu poslao bio, da uči, pak bi postao, štono se kaže, magister kirurgije, al' *accoucher*[20], ili *Tierartzt*[21] tj. marvinski doktor.

PUNICA: No, to bi još najljepše bilo! – Tad bi istom tvoja Sofika postala velikom gospojom, marvinskom doktorkom, tad bi istom mogla nos podići visoko, i oko njega imala bi zašto brnkati, pi-ha... (*kucanje na vrati*)

ŠUMARSKI: *Herein*!

Prizor V.

(*Mika nosi novine i recepis*[22] *s pošte*.)

MIKA: Evo, gospodine, novine, i imate jedno pismo na pošti, al' ga ne da poštar, dok se tu ne potpišete.

ŠUMARSKI: (*čita recepis pak drma glavom*) Al su ti poštari baš *ungefällige Leute*[23]. Sad nije li mogao s' recepisom odmah i pismo poslati? Kakvi je to *Wichtigmoherei*[24]? Il se valjda boji da

20 prema franc. accoucheur, liječnik koji pomaže pri porodu

21 njem. Tierartzt, veterinar

22 lat. recepis, priznanica za predanu stvar, pismo i sl.

23 njem. ungefällige Leute, neuviđavni ljudi

24 prema njem. Wichtigmacherei, pridavanje sebi važnosti

mu neću platiti? Samo me ljuti i pandura mi muči, da još jedanput na poštu ići mora.
MIKA: (*kašljuć*) Ja, gospodine, svakako još jedanput ići moram, jer mi je kazo da mu taj komadić papira opet donesem, kad se Vi potpišete.
ŠUMARSKI: (*malo se trgne što je tako govorom posrnuo, pak sjedne i potpiše se*) Ma, evo mu. Al' čuvaj pismo, da mi ga ne izgubiš, te požuri se natrag, jer je važno..
MIKA: Bog s' Vami, gospodine, kako bi ja izgubio, nijesam dijete. (ode)
PUNICA: A od koga je pismo?
ŠUMARSKI: Čini mi se, od mog njegdašnjeg kolege. Đure Hunjkića iz Srijema, ti ga ne poznaš. (*čuje se opet napolju vika, mlade udovice glas*) Pa makar da je stara gospoja kazala, tako neće biti, tako ne valja.
PUNICA: Evo, čuješ li, već je usto vrag, već se po kuhinji dere. Da vidim baš što to ne valja. (*žurno ode van*)

Prizor VI.

ŠUMARSKI: (*mahnu za njom obadvema rukama*) Idite, džaba vas bilo i aratos! Pravo se kaže: tri guske i dve žene u kući, pak gotova galama, onda bježi. A da što ću ja reći, koji ih kojekakvih šest imadem? – Ta, da barem kakogod kćeri s vrata si skinuti mogu. – U jednu ruku, pravo ima baba, da nisu svoju sreću proigrale – sad bi krasno živile. E, al' što ćeš, mladost – ludost. Može biti da se zato malo i kaju – al' više stoga, valjda, što od onog doba baš ih nitko ne zaprosi. Možebit bi sada niže malo u izboru popustile, pak i s majstorom zadovoljne bile. To bi, istina, mom šumarskom karakteru mali Stoß dalo, al Stoß hin, Stoß her[25], s njim pod noge, samo da mi idu s vrata; jer mi već dosadiše te neprestane svadnje i peckanja s punicom. Istinabog

25 njem. Stoß, udarac, Stoß hin, Stoß her, udarac tu, udarac tamo

da je ona nadžakbaba, rad bi sve po svom kalupu preliti, a one mlade, razmažene, po novijem bontonu othranjene, vospitane, babi se opet ne dadu, pak, eto ti vraga u kući – al' je i to istina, da je punica radena i čestita kućanica. Bogme, da nje nemam u kući, ne bi sigurno tako dobro i baš gospodski živio. Ta, ni istog ober–šumara se u tom ne stidim. Ta, on nit bolje, nit češće časti nego li ja. Ako je hajka na kurjake, ako je lov zeceva il' šljuka, ako je kakova komesija, ako je komput, ako je berba, to uvijek toliku gospodu časti Šumarski. Pak zato sam i kod spajije u milosti... a zato se i znade na široko i daleko za Šumarskoga ime... Samo kraj svega toga, uh, uh, ostadoše mi kćeri na vratu!... Ta, mora da je njeka prokleština u mojoj familiji; brat moj pokojni dugo bio *Jungsell*[26], te jedva pred smrt najde ženu, koja ga je i u grob strmoglavila. – Sestre moje, dugo djevovale kô stare *Jungfre*[27]. Ta, dva put ostao udovac i bog zna, bi l' se kô išpan treći put, i to s Lizom oženio na tri moje odrasle kćeri, da nisam iz Srijema amo došo i šumarom posto; jer šumar i išpan, to je kô bog i šeširdžija, ili da šumarski prispodobim a contrario[28], kao žitno zrnce i hrast, ili kô miš i medved. (*kucanje na vrati*)
ŠUMARSKI: *Herein*!
MIKA: Evo, gospodine, pismo. (*prima Šumarski*)
ŠUMARSKI: Pa, što veli još taj strogi i veliki gospodin poštar, a?
MIKA: Veli, i to ljutito, da Vam i sad ne bi poslao bio pismo, jer mu niste novce poslali, al' ipak, jer ste vi Šumarski, zato, kao Vami, tu veliku milost čini.
ŠUMARSKI: (*lupi se po čelu*) Gleđ, u onoj buni zaboravih ti novce dati da platiš. A zar ti nisi imao 15 krajcara?
MIKA: (*Jako kašlje*) Ta, nemam ni tri, da si duvana od Čivuta kupim, da taj kašalj rastjerujem, akomoli 15 kr.
ŠUMARSKI: (*vadi novce*) A ti ćeš sad i po treći put morati na poštu kasati. Na, eto ti novci, 15 kr. za pismo, a 3 tebi za duhan.
MIKA: (*kašljuć*) Hvala! (*za se*) Al si baš istrgo ruku. (*ode*)

26 njem. Junggeselle, neženja, momak
27 prema njem. Jungfrauen, djevojke
28 lat. contrarius, suprotan

ŠUMARSKI: (*ogleda pismo i pečat*) Ta, jest od mog njegdašnjeg kolege Hunjkića. (*otvara pismo*) No, to mora nješto osobitog biti, kad mi poslije toliko godina, i to tako nadugačko, piše. (*čita naglas*)

Predragi moj stari kolega Šumarski! Ima tomu već 9 godina što se rastadosmo; ti ode gore u Slavoniju za srećom boljom, a ja ostadoh u Srijemu išpanujući. Za to doba mnogo se promijenilo, kako u svijetu, tako i u životu mojem. Čuj samo, da ti kao svom starom kolegi pripovijedam: Tebi je dobro poznat išpanski život, jer si i ti taj gorki lebac jeo; za ono hudih 60 fl. šeina moro si biti i gospodin išpan[29], i sluga, i pas, te drukčije nisi živiti mogo, osim ako svog spajiju, ovdje malo, ondje bolje, već kako se gdje bolje dalo – ne odrpneš.

(*Šumarski*: To baš nisi pisati moro, moj Đuro, što se po sebi razume, - što je bilo, prošlo – pa bilo, pak, nije.)

Znaš li, kolega i brate, kako smo kao komšije međaši, ti kod svoga – ja kod moga spajije, u polju pri žetvi, nastojavajući i pri vršidbi, mnogoput cjeo dan gladovali, te nam u dobri čas došlo, ako nas koji pošten Srijemac, rabotar, ponudio lebom i slaninom i lukom. (*Šumarski za se:* Ala ludo pišeš, Đuro, vidi se ne znaš još za *officiosni curialni*[30] štil.) (*čita dalje*) A pri kukuruznoj berbi, kako smo čitav dan dali si mlade klipove peći i kuvati, pak s otim se kao bravčići hranili, a uvečer ženi i djeci kući ih donosili. (*Šumarski ljutit baci pismo)* No! Hunjkavi Đuro, kad nisi ništa pametnijeg pisati znao, s otim si mogo ostati tamo gdje si; barem da veli: *cum distinctione*[31], prvih godina, hajde, hajde, al' tako apsolutno, to je ludo. *(uzme opet pismo)* Al da vidim baš svršetak tih ludorija. (*čita dalje*)

Taj, dakle, život dogrdi mi, zato poslije tvog odlaska i ja, ne zadugo, mom spajiji reknem: Vale! (*Šumarski:* Ha! Tako! Pametno si činio.) Pritom sam si mislio, deder, izmiči, Đuro, što

29 mađ. išpan, gospodarski činovnik na feudalnom imanju

30 oficiozan, prema lat. officium, služba, dužnost, kurijalni stil, kancelarijski, formalistički način pisanja službenih isprava

31 lat. distinctio, razlikovanje, s vođenjem računa o razlici

prije, kô i tvoj prišo Šumarski, dok te u krađi spajija uhvatio nije, jer ćeš onda kožom platiti. (*Šumarski:* Hm, i opet ludo) A drugo sam se tješio tim: ta, da ti spajije naši ne znadu da ih podkrađamo, zar bi oni nami tako malu plaću asignirali, tim načinom nas oni sami u krađi povlađuju. (*Šumarski:* No! No! *Geht an*[32], (malo pametnije rečeno.) Nota bene! Ostavim španluk, jer sam sigurnoga izgleda imo za notarijat[33] u istom mjestu, a pri tom sam si mislio: Čekaj spajijo! Hoću ti odmastiti s mojimi pauri za onih hudih 60 fl. šain suo modo[34]; jer ti znaš da su pauri navijek sa spajijom u koliziji od vremena slobode, pak svaki sebi grabi, a u tom grabežu ja ću kô notaroš ili, po sremski domin[35], svoju općinu braniti. (*Šumarski:* Gleđ ti Đure, kakvi je on demagog posto.) Pod tim uvjetom me zbilja za notaroša izaberu, te ti ja zauzmem svoju dominsku stolicu većom radosti, nego li car nov svoje prijestolje. Da sam za vrijeme moga dominovanja općine svoja prava i neprava oštro zastupo i branio, to si ti, koji me dobro poznaš, misliti možeš, a da sam zato u svako doba svakojakih pečenki nadobivo i pošteno se krasnog srijemskog vina napio – svaki čas galant častio i čašćen bivo – to bi želio da si se o tom osvjedočit mogo – al za kratko mi bješe dominovanje. (*Šumarski*: Ajoj! Joj! Kud će sad galanterija i demagogija?) Zađe sunce moje sreće i slave za gusti oblak, (*Šumarski*: Ho! Hunjkavi Đuro počinje i fantazirati ili bolje poetizirati...) za gusti, rekoh, oblak, kog' mi po svoj prilici moj bivši spajija navukô. Njegovimi mahinacijam uzruja se moja općina, nestade prasaca, janjića, ćurana, bravaca i vina, riječju: crče ljubav, pa zasmrdi, a Đuro tvoj dobi raketlu tj. kupi tralje, pak seli dalje. (*Šumarski*: Paff! *Da ligt der*[36], hunjkavi Đuro! Siromak!) Kud ću sad? Dvije kćerke mi na vratu, Fikici šest, a Julčiki osam godina, *et quod est miracu-*

32 njem. geht an, prihvatljivo je
33 kancelarija seoskog bilježnika, lat. notarius, seoski bilježnik
34 lat. suo modo, na svoj način
35 lat. dominus, gospodin
36 njem. da liegt der, tu leži taj, u tome je stvar

lum miraculorum i *spectaculorum maximum*[37]: žena mi, poslije devet godina neplođe, baš u porodu. (*Šumarski*: No! *Schőne Komődie*[38], Đuro!) E, sad nikud, već besposlen pelene peri i dijete ljuljaj. U tih misli zadubljen, šećem se ko lud po sobi, dočim u drugoj, babica s ženom se bavi. Ne prođe malo, al' ja čujem: gue, gue! No, pomislim, hvala bogu, sretno je prošlo. Među to dotrči k meni babica šapćuć: radujte se gosp. domin, muško je. Ništa ne odgovorih, nego pomislih: idi mi s tvojom radosti u mojoj neprilici. Al' će opet babica: No, čini mi se, gosp. domin, bit će još jedno. No! Ljutito odvratih: I to mi još trebalo, i jedno je suviše. Al', zbilja, za kratko čujem sitnije: gue! gue! i evo ti babice: Sretno je, gosp. Domin, i kô što sam rekla – a i ovo je muško. Ništa joj ne odgovorih, a zastidio sam se kô ćurak, uzmem kapu, pak juriš napolje u baštu, jer sam se u selu kakvih insultacija bojao. Razmišljao sam, tamo, amo i unakrst, dok mi ta misao ne vrnu u glavi: u to doba baš bijaše raspisan natječaj za sekretare i *Bürgermeistere*[39] pri novo uredit se imajućih općina. *Bezirksvorstand*[40] Kranjac dosta mi je nagnut bio, i dosta je od mene pečenki dobio i mnogo bukara kod mene ispraznio – kako bi bilo da odem, pak da mu i ja za sekretarstvo barem inštanciju[41] dadem? Sjednem odmah, napišem, pak na kola, te k njemu u kvartir. On, slušajući me, ovamo, onamo, i hoće – i neće da mi zasigurno obeća. Al' ti se, među to, proderu moja dva praseta u vreći na koli, što sam mu donio bio, jer mi se, baš dve nedjelje prije, srećom, krmača oprasila – na što se on smisli, pak mi kao napola obeća i inštanciju primi. Čekam ja dvije, tri, četir nedjelje dana, al' rezolucije[42] nema. A ja opet pošljem drugo dvoje bravčića kao *supplicante*[43] i vrtaljče dobre

37 lat. i što je čudo nad čudima i najveći prvorazredni događaj
38 njem. schöne Komödie, lijepa komedija
39 njem. Bürgermeister, predsjednik općine, gradonačelnik
40 njem. Bezirkvorstand, načelnik sreza
41 prema lat. instare, stajati na čemu, molba, traženje, zahtjev
42 prema lat. resolvere, odlučiti, odluka
43 prema lat. supplicare, ponizno moliti, molitelj

šljivovice – i *tandem*[44] Đuro opet na konju, posto sekretarom u bližnjem selu N. – Al’ na tu radost dojde nova žalost: žena mi, iza poroda još slaba, seleća se, razhladi se i umre, za njom, ne zadugo, i dvojke Bog primi. I tako, kao udovac sam ti tajnikovo, dok u najnovije doba nova konštitucija Kranjeca *Vorstande* ne protjera, a s njima i sekretare i *Bűrgermeistore*. Tražio sam opet notarijat, ali propadoh u izboru, te tako ti tvoj Đuro sad, kô sirotan udovac, kod suca diurnist[45], piskara i hudobno životari. Evo ti svekolike moje jeremijade. Ovo sve ti jedino toga radi saopćih, da mi, ako ti je kakogod moguće pomogneš. Ta, ti, kô što sam čuo od mnogih, krasno, kô mali spajija živiš, dobro si se oženio, u milosti si kod svog spajije, a i kod druge varmedske gospode sigurno si stekao prijatelja, dakle, za ljubav njegdašnjeg prijateljstva našeg, u hudom išpanovanju, pak, znaš, i za onu ljubav, što sam te iz onog velikog blata izvukao, kad se tvoje kože ticalo.

(*Šumarski*: Uh, uh, ala si hud, hunjkavi Đuro, takve stvari pismu povjerovati, mogô bi tkogod misliti, da to uščita, da je bogzna kakovi *crimen*[46].) Za ljubav mojih odraslih kćeri (*Šumarski*: Aha, to i mene žulji.) pomozi mi! A znaj da ću ti zauvijek zahvalan biti. Ako mi do Uskrsa ne otpišeš, znaj da ću ti, ako samo priliku dobijem, u goste doći. Ja se nadam, da ćeš me po starom prijateljskom običaju, ali ne po išpanski sirotinski, nego po spajinski dočekati i počastiti. Srčan pozdrav tebi i gospoji tvojoj, koju nemam čast poznavati i milim kćerkam tvojim od tvog njegdašnjeg starog kolege i prijatelja Đure s. r.

ŠUMARSKI: (*mučeć razmišljava, zatim*) Hm, hm! Ej, moj Đuro! Ti si pravi nagrajsalo. Nit kukavnijeg čovjeka, nit više udaraca nemile sudbine. Al što ćemo? Tako se vrti kolo sreće. I ja sam dosta jadovao, i meni se već skoro, skoro smrklo bilo – pak, evo me sad sretna, kô što nisam bio. – Pak moliš me da ti pomognem, hm, hm! – (*pogladi se po čelu, počeše se za ušima, zatim,*

44 lat. tandem aliquando, konačno

45 prema lat. dies, dan, namještenik koji je plaćen po danu rada

46 lat. crimen, zločin

kô da je ulovio dobru misao, skoči sa stolice, proriba si ruke, te, lupiv dlan o dlan, rekne) Ha! *Das wär nit schlecht*[47], Đuro udovac, moja kći udovica, mogo bi biti par, on nije baš prestar, što je to, *ein guter vierzigjahriger*[48] . Ta, generali žene se od 50 i 60 godina, uzimajuć djevojke od 18 godina, he, he, he, samo general i diurnista, to je velika razlika ... Hm, hm, tu će morati Šumarski dobro poduprti, da se iz diurniste kakovi andrak izleže – hm, hm! (opet se zamisli)

Prizor VII.

(*Punica i žena mu Liza ulete u sobu ljutite, Šumarski se trgne*.)
PUNICA: Šumarski, poslijednji ti put velim, il' regulaj tu svoju obijesnu kćer udovicu, il' ja selim iz kuće. Hvala caru na njegovoj milosti, ja ću od moje latovske penzijce moći životariti, a to barem u miru, a neću svaki dan jed gutati.
ŠUMARSKI: Pst, pst, pst!
LIZA, *žena mu*: Predstavi si samo, dragi Šumarski, ona meni pred slugom i sluškinjom kaže: ako ste moga oca žena, niste još moja mati rođena, već maćuha, pak Vas slušati ne moram. To mi je danas umjesto dobra jutra pozdrav, ili za fruštuk. To je, valjda, u berbernici naučila, ta – (*ko da plače*)
ŠUMARSKI: Pst, pst! Draga Lizeto i punice, (*pomiluje obe*) evo lijeka iznenada. (*pokazuje pismo*) Baš ste mi dobro došle, *wie gewunschen*[49], baš u tom vašeg savjeta trebam. (*obe se nadziru nad pismo*)
PUNICA: A što je?
LIZA: Šta je?
ŠUMARSKI: Samo tiho, samo polagano, (*maše prstom*) pst, pst.
PUNICA: Dobro veliš, baš da vidim da li ne sluša na vrati, jer to je te aspide opaki običaj. (*otvori vrata i izviri*) Eno je, vîš, uteče.

47 njem. Das wäre nicht schlecht, to ne bi bilo loše
48 njem. ein guter vierzigjahriger, jedan dobar četrdesetogodišnjak
49 njem. wie gewünschen, kao poručene

ŠUMARSKI: Dakle, tiho. (*ode dalje od vrata, pak, šapćuć, veli*) Ovo pismo je od mog starog kolege Hunjkića, on je udovac, pak mi piše, međ ostalim, da će nam ovog Uskrsa u goste doći.
LIZA: (uleti u riječ) Pak, eto, za njega ju udaj.
PUNICA: Samo nek' ide vrag iz kuće, inače moram ja.
ŠUMARSKI: Što se mene tiče, i ja sam vašeg mnijenja, a mislim da će i moj kolega na to radosno privoljeti, samo ne znam hoće l' ona htjeti?
LIZA: A zašto ne bi htjela?
PUNICA: Ta, mora, kad joj ti kô otac zapovjediš. (*lupi s nogom*).
LIZA: A tko je on, kakvog karaktera?
PUNICA: Ta, mora za njeg poći, makar *Schinter*[50] bio, kad ti zapovjediš. Kako je moja Liza slušati morala, kad sam ju za tebe dala. Je li, Lizo?
LIZA: Tako je, draga majkice, al' meni se, i kraj tog, Šumarski ipak dopado.
PUNICA: Al' ti bi ga morala uzeti, pa ma da ti se nije dopado. Je l', Lizo?
LIZA: Ta, ne bi vas uvrijedit htjela za živu glavu.
PUNICA: Vidiš, Šumarski, kako treba kćeri othranjivati.
ŠUMARSKI: To je sve lijepo, al' ipak – ipak – ja ne bi rad poslije veće sramote da doživim, da i s' konzistorijom još posla imam, pak da se razvjenčaju, ko što to s mnogima biva, pak da meni i vami opet na vrat usjedne.
PUNICA: Tad bi ti najposlijednji čovjek bio, a ne otac, kad bi ju opet k' sebi primio. Kad nije htjela tvoju riječ i svjet poslušati, sikter u svijet, nije više vrijedna milosti tvoje. Tako se neposlušna djeca riktaju. (*Liza drma glavom*)
ŠUMARSKI: Tu vam u jednu ruku pravo dajem, al' ipak ćete mi dopustiti, da bi bolje bilo, kad bi i ona sama htjela, jer onda, ako bi se štogod poremetilo, nisam ja odgovoran, natjerivo ju nisam. Treba ženskoj malo i slobodice dati. Vidite, ja ju nisam tjero da za bricu pođe, ona si ga sama izabrala. – A drugo: ovaj moj prijan malo je vremešniji.

50 živoder, prilagođenica prema njem. der Schinder

PUNICA: Pa što to? Tako i treba, da čovjek od žene stariji bude.
ŠUMARSKI: A treće: on još prave subzistencije, tj. svoga stalnog krušca nema, već je daničarski pisar kod suca.
PUNICA: No! Pa, to je ipak bolje, neg' brico, koji je svakog paura sluga za grošić. Bar je gospodin, kakvi takvi, a s' vremenom može i veći biti.
ŠUMARSKI: A četvrto: što će za *hoffnungsvolle Witwe*[51] najškakljivije biti.
PUNICA i LIZA znalične: Što? Što?
ŠUMARSKI: On je hunjkav, kroz nos divani.
PUNICA i LIZA: (*nasmeju se od dragosti, zatim Punica*:) No, pa što je i to? Ako je samo drukčije u licu pristo i zdravog tijela, što je hunjkav, to nije ništa. Da, kako je Hristina pošla za šantavog Romića, Ernestina za kljakavog Ručića, a Karolina za jednookog Zrakića? A? Pa zar da je Hermina Sretićeva svog muža ostavila zato što mu je, njekom boljom, nos otpo? A kaže se: svaki čovjek koji svoj pošten nos ima, lijep je. A što on kroz nos divani, to ništa ne čini, nek fali Boga da ima kroz što divaniti. Pak i to mana nikakva nije, evo, kaluđeri od postanka svog kroz nos govore i pjevaju; a drugo, sad je to i nobl: sva velika gospoda, pak i spajija naš, kroz nos hunjkaju malo, kad hoće sebi i riječima svojim njeku važnost da dadu. Dakle, moj dragi Šumarski, to je sve ništa, ako druge falinke nema.
ŠUMARSKI: A peto: on je ćelav.
PUNICA: To ga baš priporučuje, svi mudri i učeni ljudi su ćelavi.
ŠUMARSKI: A šesto: ima dvije odrasle kćeri.
PUNICA: A zar se jedan takovi udovac oženio? Bar će tvojoj Sofiki od pomoći biti, a ona će se samo kô dama po kući širiti. Zar tebe nije moja Lizika uzela sa tvoje dve odrasle kćeri?A?
ŠUMARSKI: Ta, baš zato sam vam sve očitovao, da se posavjetujemo. Ja, što se mene tiče, sve ću upotrebiti, ali zato i vas molim, nastojte, da ju vi predobite, jer mlada udovica, kô što

51 njem. hoffnungsvolle Witwe, udovica puna očekivanja

znate – gotov je vrag. Prestanite svađati se s njom, puštajte joj na volju po kući, ne bi l' ju omekšali.
PUNICA: No, nemaj brige, samo kad sve znam, sve će to urediti baka, samo da mi ide s vrata.
ŠUMARSKI: Pak, ako iz tog brašna pite bude, ja ću nastojati da on do boljega krušca dojde. Dakle, opet vas molim.
PUNICA i LIZA: Nemaj brige, sad ćemo druge žice nateći.
ŠUMARSKI: (*pogladi ih*) Tako, tako, drage moje, samo nijednoj kćeri ne govorite o svemu našem divanu ništa.

Prizor VIII.

(*Dolaze s desne strane Evelina i Klara u jutarnjem negližeu, ona noseć struk ljubica, ova zumbula, skakčuć približe se k ocu, poljube ga u ruke, pružajuć cvijeće*)
EVA i KLARA: (*nakloniv se*) A, *guten Morgen, Papa i Mama*[52] i bako.
EVA: *Zum Morgen Gruß*[53] od mene, Papa! (*daje mu ljubice*)
KLARA: Od mene, dragi tatice (*daje mu zumbul*)
ŠUMARSKI: (nježno) A *primula verus,* ili bolje, *viola odorata* i *hyacintus orientalis*, najljepše proljetno cvijeće. (*miriše, te desnu s ljubicom, te ljevu sa zumbulom pod nos dižuć*) Hvala vam, draga dječice. Aha! Krasni miris. A tko Vam to krasno cvijeće dade?
EVA: Meni iz gaja donio naš sluga Tila ljubice.
ŠUMARSKI: A zumbul?
KLARA: Iz mog je rukosada.
ŠUMARSKI: No, *schőn, fein*[54] krasno, (*miriši, te jedno, te drugo*) aha! No, pak, dječice, jeste l' mi dobro spavkale?
KLARA: Oprostite, tatice, to bi mi najprije Vas pitati morali!

52 njem. Guten Morgen, Papa und Mama. Dobro jutro, tata i mama
53 njem. Zum Morgengruß, za jutarnji pozdrav
54 njem. schön, fein, lijepo, fino

EVA: Dakako, *Complimentir Buch*[55] kaže da je to prva konverzacionalna fraga[56] ujutro: *wie belieben geruht zu haben*[57], dragi papa.
ŠUMARSKI: Ko što znate, drage kćeri, juče se umorih, vizitirajuć šumu, pak sam dobro počivo. A kako vi?
KLARA: Ja, onako, *halb und halb*[58].
EVA: A ja, dragi papa, znate l' kako sam sinoć uz gitar pjevala, pak mi se tako fantazija razigrala, da nisam mogla dugo zaspati, pak kad i jedva zaspa, sve njekake sanke, znate – znate – ah, ah, ne mogu vam i' ni kazati, pak zato sam i malo dulje jutros spavala.
PUNICA: (*za se*) Tako je svaki dan.
KLARA: A ja opet, gledeć nju – al' zato ipak nismo zaboravile kaficu skuhati.
PUNICA: (*za se*) Da, bilo bi je, da nije bake.
EVA: Pak zato smo i došle, dragi papa, *hőflichgt einladovat zum fruštuk*[59].
PUNICA: (*za se*) Ne laje kera rad sela, već sebe radi.
ŠUMARSKI: Što *tos los i mir gefallen*[60]. U mom velikom poslu mal' ne zaboravi na fruštuk.
KLARA: Pak izvolite, dragi tatice.
ŠUMARSKI: Odmah, dječice (*zatvori protokol, smota pismo na stolu ležeće i turi ga u džep*) Draga Evelinko, ponesi čibuk, a ti mila Klär – novine, opet smo dobili *frische Wahr*[61], jer čibuk i novine spadaju takođe na gospodski fruštuk, pak hajdmo! (*kćer,i skakućuć, uzimaju rečene stvari, pak za ocem, maćehom i punicom odlaze u bližnju sobu, zastor padne*)

55 njem. Complimentier Buch, knjiga komplimentiranja
56 prema njem. die Frage, pitanje
57 njem. Wie belieben geruht zu haben, kako ste se izvoljeli odmoriti
58 njem. halb und halb, polovično, kako-tako
59 njem. höflichst einladen zum Frühstück, najljubaznije pozvati na doručak
60 njem. das laß i mir gefallen, to bi se i meni moglo dopasti
61 njem. frische Wahrheit, svježa, nova istina

ČIN II.

Prizor I.

(*Velika soba, po gospodski uređena, u kojoj se običajno vizite dočekuju. Zdesna veći stol i kraj njeg dvije-tri stolice, slijeva divan kraj prozora, malo dalje od njega, na drugoj stran,i veliko ogledalo. Na po sobe vrata, velika, dvokrilna.*)

EVELINA: (*na pole svečano obučena, sjedi na divanu, oslonjena na desnicu, pak čita njeki roman, a Klara paja i briše maramom stol i ogledalo, u koje se neprestano ogleda*)

KLARA: *Liebe Schwester Ewelin*[62]*!* To ti je baš fát[63], na selu živiti za mlade djevojke, osobito u svetac, kô što je danas, drugi dan Uskrsa. Nit imade čovjek volje lijepo se opraviti, nit' u crkvu ići, nit' vidiš koga napolju, nit' u crkvi, osim paura, koji te kad u crkvu dojdeš, izbuljiv oči, mjere od pete do glave. Parok naš, opet, dugo predikuje *plauschtan Stiefel zom*[64], a meštar, dere ti se, pjevajuć *so folsch, so unharmonisch*[65] ko stari oroz, *zum davonlaufen*[66]. Selo, za frajle finijeg tona, kô što smo mi, baš je *zum despariren*[67].

EVA: Pak, zato baš, *liebe Schwester*, ja si čitanjem vreme kratim. Ove *Geheimniß v. Paris*[68], to ti je *so manjifik, so pikant*[69], da ne može ljepše biti. Taj Eugen Sue (*izgovara kô što je pisano*) to ti je šarmantan čovjek. Ja ti preporučujem da te *Geheimnisse* čitaš, dok ja svršim, mnogo krasnog ćeš iz njih naučiti, uh, uh!

KLARA: Ja ne vjerujem da će ljepše biti od *Monte Christo*, *von*

62 njem. Liebe Schwester Ewelin, draga sestro Evelina
63 njem. fade, dosadno, monotono
64 njem. fraza plaust ein Stiefel zahm, blebeće beskonačno
65 njem. so falsch, so unharmonisch, tako falš, tako neharmonično
66 njem. zum davanlaufen, da utekneš
67 njem. zum desparieren, da izludiš
68 njem. *Geheimniße von Paris*, tajne Pariza
69 posuđenice iz fr. u njem. *so manjifik, so pikant*, fr. *magnifique*, veličanstveno, divno, *piquant*, jako začinjeno, ono što pobuđuje zanimanje, dopadljivo, škakljivo, duhovito

Aleksander Dumas. (*izgovara kô što je pisano*) Tu ti srce mora, čitajuć, proplakati. Dumas, Dumas, uh, već mu i ime za to jamči.
EVELINA: E, *Schwester*, to je tvoj gusto, al' ja volijem *mehr kizliche Sachen*[70], a u tom ti je Sue pravi majstor. Dok sam ja tvoje dobe bila, i meni su se samo žalosni romani dopadali, ali sad, da mi je samo takova štogod, što je pikant, pikant, to je samo moja *delice*[71]. A drugo, čula si, gdje smo u finiji društvi bili, da se ono samo hvali, što je pikant. Kaže se: *dieses Puquet ist pikant, dieses Kleid steht ihr pikant, diese Speise ist pikant*[72].
KLARA: A može l' se kazat' *dieses Made – Moiselle pikant*[73]? (*ogleda se*)
EVELIN: Dakako da može.
KLARA: A kada je *Made – Moiselle pikant*? (*ogleda se i krivi se na ogledalu*)
EVELINE: Onda kad je pikantna, tj. onda – onda – kad – kad, al' to se ne da istolmačiti, onda je s jednom riječi pikantna, kad je pikantna npr. pikantno može sjediti, pikantno ležati, pikantno jesti, pikantno hoditi, igrati itd. Najbolje, pazi u društvi, kad tkogod kaže za štogod *tas is pikant*[74], pak ćeš se naučiti.
KLARA: Da, bogzna kad ćemo opet u društvo takovo pikantno doći? – Al, znaš što, *liebe Schwester Ewelin*. Ajd, baci mi karte, da vidimo što će nam stojati, hoćemo li skoro doći u pikantno društvo. (*pristupi k njoj, moleć*) Ti znaš bolje neg' ja karte bacati.
EVA: Ali sad mi je žao prekinuti ove pikantne *Geheimniße*[75].
KLARA: Ta, to neće dugo trajati, pak onda čitaj vas dan, ja

70 njem. *mehr kitzliche Sache*, škakljivije stvari
71 fr. *délice*, užitak, naslada
72 njem. *dieses Bukett* (od fr. *bouquet*) *ist pikant, dieses Kleid steht ihr pikant, diese speise ist pikant*, ova kita cvijeća je pikantna, ova haljina stoji joj pikantno, ovo jelo je pikantno
73 njem. *dieses Mademoiselle* (od fr. *mademoiselle*, gospođica) *ist pikant*, ova gospođica je pikantna
74 njem. *das ist pikant*, to je pikantno
75 njem. *die Geheimniße*, tajne

te buniti neću. *Du liebe Schwesterl*[76], učini mi *den pikanten Gefällen*[77].
EVA: A imaš li karte pri ruci?
KLARA: Evo ih, (*izvadi iz džepa*) ti znaš, da je to moj mili *Unterhaltung*[78] kad mi je dugo vrijeme. (*Eva ustaje s divana, te s Klarom ide k stolu – sjedne – počme miješati karte, dočim Klara kraj nje stoji*)
Eva: Ti zamisli štogod.
KLARA: Dakako. A što bi mislila drugo, nego hoćemo li skoro u kakovo pikantno društvo doći.
EVA: (*Dade joj podignuti, il presjeći karte, podignute motri, zatim*) Ti si sasvim zamišljena, rekla bi, tužna, ali – ali, bit ćeš vesela doskora opet (*reda po stolu karte, pokrije u drugom redu srjednju i tri druge*)
KLARA: Tako je, i jest, ti znaš uzrok, što je, znaš, ono što sam ti sinoć u krevetu prepovjedala, kad obe zaspat' ne mogasmo.
EVA: (*redajuć karte*) Oho! Oho! *Tas geht schőn*[79]*!*
Klara: To je malo, *so schőn*, ako ne bude pikant. (*Eva svrši redanje*)
EVA: Po svoj prilici da će i bit'. Evo mene baš na tebe, pak, evo smo u društvu njekakom, i to skoro – skoro (*brojeć karte*) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, bit ćemo vesele 1, 2, 3 ... 12, 13, predstoji nam obima iz tog društva velika radost i, oho! Prstenska karta, venčanje.
KLARA: No to je baš pikantno!
EVA: 1, 2, 3, ... 7, meni stoji njeki smeđi gospodin a da vidim što je tebe pokrilo, (*diže tri poklopljene karte*) Ah! Šarmant, a tebe poklopio baš sasvim, i mišlju i personom, njeki crnomanjast gospodin.
KLARA: Ah! To je još pikantnije, a najprikladnije će biti, ako se obistini.
EVA: 1, 2, 3, ... 13, i evo ih, zacijelo, u kuću, vjenčanje zacijelo.

76 njem. *du, liebe Schwesterl*, ti, draga sestrice
77 njem. *den pikanten Gefall*, pikantnu uslugu
78 njem. *Unterhaltung*, zabava
79 njem. *Das geht schön*, to ide dobro

O, tako mi nisu ni na mladi petak karte dobre stajale, kao danas u ponedjeljak – drugi dan Uskrsa. E, pa što bi nam više trebalo? (*Kupi karte. Ali dočim one tako u karte gledaju, oko polovine te zabave, Šumarski na polovinji vrati kroz zastor proturio glavu i sluša i smiješi se i, shodnim pantomimam prateć njihov razgovor, pa pri svršetku skoči u sobu, na što se one trgnu.*)

Prizor II.

ŠUMARSKI: (*smijuć se*) Da ćete u društvo doći, to su karte pogodile, samo ne znam hoće l' što biti od vjenčanja! Ha! Ha! Ha!
EVA: Oho! Dragi papa, zar ste Vi prisluškivali, *o tas is pikant*[80]!
KLARA: Baš sam ja to htjela kazati.
ŠUMARSKI: No, ništa – ništa, draga djeco! *Nur ungeniert*[81]! Nego, der, brzo, se oblačite *auf's eleganteste*[82]. Danas *fahr wir nach Emaus*[83]. Evo baš dobi list od gosp. provizura, koji nas poziva sve sebi na ručak i zabavu, tu će biti odlično društvo.
KLARA: Ah! To će sigurno biti pikant!
EVA: *Und scharmant*[84]! Vidiš da karte ne lažu.
ŠUMARSKI: No, dete – dete, samo brzo, već je deveti sat, a dok se *Zäusel – Wagen*[85] namaže, kobile očešu i vi nacifrate – treba sat, a i podrug sata treba nam se vozit.
KLARA: I ti ćeš mene (*sestri*) *à la titus* očešljati.
EVA: A ti mene *à la kakadú*.
KLARA: Ja ću uzeti moj *Koffir Popadúr*[86].

80 njem. *das ist pikant*, to je pikantno
81 njem. *nur ungeniert*, samo bez ustručavanja
82 njem. *auf's eleganteste*, najotmjenije, najelegantnije
83 njem. *faren wir nach Emaus*, putujemo u Emaus, tj. kome u posjet na drugi dan Uskrsa, kada se u judejskome gradu Emausu, prema Bibliji, Isus Krist poslije smrti prvi put ukazao svojim učenicima
84 franc. *charmant*, dražesno, krasno, divno
85 njem. *Zeuselwagen*, vrsta kola
86 fr. *coiffure*, kapa, šešir *Pompadour* (po uzoru na milosnicu Luja XV.)

EVA: A ja moj *Koffir Turadó*[87].
KLARA: Ja ću moju, duboko na prsi izrezanu, *drap – Farbe*[88] svilenu haljinu *mit sechs Wolans*[89] obući.
EVA: A ja također moju svilenu zelenu s'crveni *agili á la Imperatrice*[90] (izgovara kao što je pisano)
ŠUMARSKI: Ta, dobro već, djeco, idite samo dosad ste već mogli nješto od svih tih *imperatrica* na sebi imati.
KLARA: Taki ćemo bit *fertig*[91], dragi tatice. (*poljubi ga u ruku*)
EVA: Odmah, *gleich, auf der Stelle*[92], nećete dugo čekati, dragi papa. (*Poljubi ga u ruku i obe odskakuću na lijevu stranu*)
ŠUMARSKI: Bože moj! Što je mladost! *Wahre Kinderfreude*[93] ...

Prizor III.

(*Sin Julius, petoškolac, došavši na uskrsne praznike kući – dojde kroz srednja vrata*.)
JULIUS: Dragi tato! Fila maže *Zäusel – Wagen*, pak mi veli da ćete se izvesti do g. provizura[94], molim Vas lijepo, da i mene povezete sobom.
ŠUMARSKI: A što bi ti, sinko, ondje? To nije društvo za te. Tamo će samo odlična gospoda biti. A drugo, znaš što sam ti reko, kako si pred Uskrs kući došô i *testimonium*[95] mi svoj predao. Ti si krivac – jer si *sekundaš*[96] za prvi semester, treba, dakle, da kod kuće sjediš, pak da učiš, a ne da bazdaličeš.

87 fr. *tourangeau*, iz *Touraine*
88 fr. *drap*, čoha, sukno, boja nebijeljena platna, njem. *Farbe*, boja
89 njem. *mit sechs*, sa šest, fr. *volant*, nabrana traka, prišivena kao ukras na ženskoj haljini
90 prema franc. *aiguille*, igla, šiljak, *à la Impératrice*, poput carice
91 njem. *fertig*, gotovi
92 njem. *gleich auf der Stelle*, odmah, smesta
93 njem. *Wahre Kinderfreude*, prava dječja radost
94 nadstojnik, upravitelj, prema lat. *providere*, brinuti se
95 lat. *testimonium*, svjedodžba
96 drugi, drugoredaš, prema lat. *secundus*

JULIUS: (*stidljivo*) Pak nisam ja sam, ima nas osam sekundaša, među trima je i provizurov Bela, i kasirov Hugo, i oberšumarov Rudolf, koji su stariji od mene, pak bi morali bolje učiti i klasificirani biti.
ŠUMARSKI: (*za se*) U jednu ruku, pravo dijete govori (*glasno*) Ništa zato, to nji neekskuzira, oni su zato stariji lijeni magarci.
JULIUS: Al' vjerujte, dragi tata, da je sad baš teško u gimnaziji dobro proći, tolike materije, pak koliko materija, toliko profesora, pak svaki drukčije predaje, pa ne znaš kako komu da ugodiš.
ŠUMARSKI: (*za se*) I opet pravo ima. (*glasno*) Ništa zato, samo treba marljivim biti, učiti-uvjek učiti. Jest! Al' vi sadanji đaci, vi ste se pogospodili. Vami profesori Vi kažu, pak mislite da Vam je od volje učiti – ili ne. – Da, po pivarama i po kojkakovi *Lauslovi*[97] klatiti se, cigare sokakom pušiti – a otac nek se kod kuća znoji, dok krajcaru s krajcarom sastavi, da za svog dragog sekundaša stanarinu i koštu platit može. O, krasna mi đaka! Dakako! Onda su profesori i mnoge študije krive!
JULIUS: Pa, ja nisam u svih študia u sekundi, nego samo iz grčkog jezika. To Vi, tata, niste učili, al' da znate samo, kako je teško. Oni aoristus I, aoristus II, aorist III, pak one različite forme – ta, čini mi se da bi prije turski nego grčki naučio.
ŠUMARSKI: Al' moj sinko! To je jezik slavan svojom starinom, prekrasan svojimi formami i izrazi kao ni jedan drugi. Ta, kako ćeš onda klasikere helenske, osobito poete, razumjeti, ako ne znaš grčki.
JULIUS: Bogme naš profesor slavjanskog jezika veli da grčki jezik nije mnogo od slavjanskog, što se tiče ljepote, uteko, i da je naš Gundulić i Đorđić isto tako slavan kao i Homer.
ŠUMARSKI: To može samo tvoj profesor kazati, koji grčki zna, te sravnjuje naše poete grčkimi, a ne ti.
JULIUS: Pa meni ni ne treba to znati, ja neću biti nigda poeta.
ŠUMARSKI: To se ne zna, možeš i ti još propjevati.
JULIUS: Teško. Jer profesor naš kaže: *poeta nascitur*[98]. Ja bi,

97 prema njem. *Lausloch*, jazbina, ušljivo mjesto
98 lat. izreka, *pjesnik se rađa*

dakle, već sad moro biti poeta, a ja, bogme, ne znam ni jednoga latinskoga distika skovati, a ne toli grčkog.
ŠUMARSKI: Pak, ako nisi latinski poeta, možeš biti narodni, u tvojih godina mladih istom se počimlje fantazija.
JULIUS: (*za malom stankom*) A jeste l' Vi, tato, bili poeta, kad ste bili mladi?
ŠUMARSKI: (*ponosno*) Dakako! U Srijemu bivši, sastavio sam onu lijepu pjesmu: *Čudne sada mode, što postade ovde*. I onu drugu krasnu: *Žaraj zemlju.*
JULIUS: (*uleti mu u riječ*) Pa, to su vaše poezije? Prvu sam čuo, gdje ju fabričanke pjevaju, a drugu samo jedanput, pjevahu ju pijani kalfi.
ŠUMARSKI: (*uvređen*) Dakle, ti po fabrikama i po pivari s pijanim kalfetinam družiš se? Aj? Je li to, što ja kažem, aj? Zato si dobio sekundu, aj? Ostat ćeš, dakle, kod kuće i uči, *poesis* i grčki, pravi *exercitia*[99]. Marš odmah u sobu, pa knjigu u šake. (*okrene se, a Julius pokunji se i ode*.)
ŠUMARSKI: Eto ti, Šumarski, što si tražio, to si i dobio, *si tacuisses philosophus mansisses*[100]. *Kinder und... Narren reden die Wahrheit*[101]. Al i to dopustiti moram, po njegovom razgovoru, *der Kerl*[102] pokazuje da ima talenta. Samo da nije tako vetrenjast. A što ću? Prvo: mlada krv, a drugo: takva su sva gospodska djeca, sami vetrenjaši i sekundaši! – Al' i onomu pravo dati moram, da je, po sadanjoj školjskoj sistemi, teško za đaka. Tolike materije u svakoj školi, pa za svaku drugi profesor, *das is a pisl zu viel*[103]! Sada đak, svršiv gimnaziju, mora sasma učen, il' premudar iz nje izići, ili mu na mnoge materije mnogi profesori i ono malo talenata otupe i ubiju. Ta, kad sam ja u Karlovci u gimnaziju išo, nami, do 300 đakom, bio je jedini direktor Jašo

99 prema lat. *exercere*, vježbati
100 lat. izreka, *da si šutio, ostao bi filozof*
101 njem. *Kinder und... Narren reden die Wahrheit*, djeca i luđaci govore istinu
102 njem. *der Kerl*, deran, balavac, klipan
103 njem. *das ist ein bißchen zu viel*, to je malo premnogo

dosta, da nas nauči pameti i sve u kordi[104] uzdrži. I mi smo, istinu kazat moram, po pivari i po bircuzi hodali, pivarili i bermetali, i pušili, ali sve to kradom, a sada, *mir und dir nichts*[105], đak pokraj profesora prođe cigarom u zubi. Što je mnogo, nije ni s kruhom dobro.

Prizor IV.

(*Liza, žena mu, dojde naglo*)

LIZA: Šumarski! Ako moga sina Juliusa ne pustiš s nama ići provizuru, znaj da i ja ići neću. Dijete i onako ovdje nikakve *regracije*[106] nema u tom pustom selu, a tamo bi barem svojimi drugovi, provizurovim Belom, kasirovim Hugom i oberšumarovim Rudolfom, malo se zabavio.

ŠUMARSKI: Da, to su mu baš drugovi pravi, sekundaši, magarci kao i on. Zato nek ostane kod kuće, pak nek uči. Treba njega u škripac, nek pamti sekundu, jer će mi i drugog semestra doći još s kojom sekundom, pa onda godinu da izgubi, a Šumarski nek gleda otkud će plaćati.

LIZA: (*gleda ga šetajućeg se po sobi, tad nježnije*) A da ga vidiš samo kako gorko plače, ja mislim to je već dosta pokaranja za njeg i očevidni znak poboljšanja.

ŠUMARSKI: (*oštro*) Pa, nek plače, ma – mal ne reko nješto.

LIZA: (*oštro*) E, kad je tako, kad si tako tvrdokoran, a ti idi sam s tvojim *Contrafama*[107], a ja ću s mojim sinom kod kuće ostati. (*okrene se i pođe van*)

ŠUMARSKI: (nježno) Lizeto! (*ona se okrene i stane, on, približiv se, primi ju za ruku*) No, vidim, da si dobra i prava majka, da te srce za tvojim jedincem boli. Ta, dobro, nek, dakle, i on ide, al' reci mu da mu je to prvi i poslijednji put, ako mi se ne bude bolje učio.

104 *corda*, mađ. talijanizam, držati u kordi, držati na uzdi, stroga disciplina
105 njem. *mir und dir nichts*, ništa ni meni, ni tebi
106 odmor, razonoda, zabava, prema lat. *recreare*, oporaviti se
107 nakaradama, prema franc. *contrefait*, lažan, nagrdan

LIZA: (*smiješeć se*) Tako, sad si pravi otac, kad si pravedan, kako prama mojoj, tako i prama svojoj djeci. Nego, (*ozbiljno*) dragi Šumarski, kći tvoja, udovica, ona nek s mamom kod kuće ostane.
ŠUMARSKI: A ja velim da ide.
LIZA: (*naglo*) A gdje ćemo toliki sjediti na jedni koli?
ŠUMARSKI: Fila, sluga, nek ostane, a ja ću kučirati, a drugo, velim nek ide zato, jer nas Hunjkić prevario, te nije došao, kô što je pisao.
LIZA: (*naglo*) A što ako dođe danas? Možbit nije, siromah, mogo priliku dobiti, zato nek ona, na svaki način, kod kuće ostane.
ŠUMARSKI: Pa jesi l' joj to već kazala, da ostane?
LIZA: (*oštro*) To joj ti kaži, jer ona već sluti da neće ići, dočim ju ne zoveš, pak se već dere po kući.
ŠUMARSKI: E, pa dobro, nek bude kô što veliš, ako bar Hunjkić dojde, nek ju zastane tu, pak nek odmah započne *liebes kuple*[108].
LIZA: Tako, tako i ja mislim.

Prizor V.

(*Sofija udovica, svečano obučena, dojde naglo.*)
ŠUMARSKI: (*za se*) Eto *lupus in fabula*[109].
SOFIJA: Dragi otac, pripravljaju se svi da idu u Emaus provizuru, a i ja sam već gotova, no slutim, jer mi ništa ne rekoste, a i baka i mama, evo, šuti, da ja s vami ići neću. Je li zbilja tako?
ŠUMARSKI: (*nježno*) Draga kćerko, ti me dobro poznaš, da ja ne ševrdam i da sam čovjek *von der Leber weg*[110]. Pak, da sam mislio, da i ti s nami ideš, ja bi ti odmah kazô bio. Ali ja imam

108 njem. *liebes*, ljubavni, fr. *couplet*, varijetetska ili operetna pjesmica
109 lat. izraz, *vuk u basni*, veli se za onoga tko dođe u času kad se o njemu govori
110 njem. fraza *von der Leber weg*, ne biti žučljiv

svoje razloge, da kod kuće ostaneš, a ti jesu: Nije u redu da svi odemo, - nije uredno da na samoj baki kuća ostane, - nije u redu da na drugi dan Uskrsa nikog od mlađeg, ljepšeg svijeta u kući ne bude, moglo bi se dogoditi da tkogod i k nami u Emaus dojde, prije il' poslije podne, pak bi onda kazali: Šumarski utekô, da samo nikog ne podvori. To bi bilo veliko ruglo za kuću moju. Ovako ćeš ti ostati, pak, ako bi gosti kakovi došli, bar ćeš ih ti lijepo zabaviti. A smisli, još, draga kćeri, (*pomiluje ju*) da si ti prošlih poklada na tri bala bila, a Evelina i Kler samo na dva – ti si udovica, a one još ne stekoše muževe, dakle – dakle – buduć – *indi*[111] –

LIZA: (*uleti u riječ*) A smisli, draga Sofi, i to: znaš koliko sam ja tebe na svaki kirvaj[112] i god vodila, samo da te udam –

SOFIKA: (*naglo*) E, pa ako ste, nisam ja na kirvaju muža stekla, nego on sam glavom po mene dođe. A vodili ste i Evu i Klaru, a ja im nisam kriva, što sam ja uvijek više *kurmahera*[113] imala, a one ipak ostale na cjedilu –

LIZA: E, pa, baš zato moraš milosrdna biti pram sestara, da i one sebi muža steku. Ti si mlada, lijepa udovica, tebi, kô što sama veliš, tvoj ne fali, ako što znaš, sad su mlade udovice bez djece više u cijeni nego djevojke.

SOFIJA: To jest, djevojke stare, (smiješi se) al', što velite, da milosrdna budem pram sestara, oho! Što se takove ljubavi tiče, ta ne zna za milosrđe, nego tu svaki sebi vole – da, da! Ali kad ste već tako dokončali, da ja ostanem, pa, dobro, pa, ostat ću, pa, ako netko baš k' meni u Emaus ne dojde, pa meni s bakom dugo vreme bude, a ja ću našeg drvenog meštra k sebi pozvati, pak ću ja njemu kurisati, ha, ha, ha! (*okrene se na jednoj nozi, pljesne dlan o dlan, pak napolje*.)

LIZA: Evo ti živog vraga, pa reci da nisu udovice bijesne.

ŠUMARSKI: Pst! Pst! Ćuti, samo kad je s' mirom prošlo. Samo još punica nek pametna bude, nek vraga ne dira, nek mu pusti

111 turs. *imdi*, dakle, stoga

112 njem. *Kirchweih*, crkveni god

113 njem. *Kurmacher*, udvarač

na volju, osobito ako bi Hunjkić nadošo, da se što prije vraga kurtališemo.
LIZA: Ta, nemaj brige, u tom je moja mati stara majstorica. Samo Hunjkić nek dojđe, pak svatovi ne fale.

Prizor VI.

(*Eva i Klara ulete, već opravljene, u sobu i to: ogromnimi krinolini, smiješnom frizurom, s buketom cvijeća na razdrljeni prsi, i šteherom*[114] *na elastik-prtli, visećem do pojasa o golom vratu itd.*)
EVA i KLARA: Evo nas, dragi papa, dragi tatice!
EVA: Jel'te da niste dugo čekali.
KLARA: Jel'te da smo se brzo opravile.
LIZA i ŠUMARSKI: (*motre ih od pete do glave.*)
KLARA: Jel'te da smo pikantne?
EVA: I pikantno siperbne[115]. (*stanu obe pram ogledala i jedna kraj druge se ogleđe*)
LIZA: (*škubi se kradom, da pako smijeh skrije, ide i popravlja im za leđi nješto na haljina*)
ŠUMARSKI: *Sapperment*[116]! Ta, takove niste ni na balu bile krasne.
EVA: Molim, tatice, samo nam *Mirten* vijenci[117] fale.
KLARA: I onaj, znate, diadem od perli i pulica ili šljoka, *Liesele*[118].
EVA: E, bal i *diner*[119] kod *provizura*, to je *himelhoher Unterschied*[120].
KLARA: I izbrano pikantno društvo, ho! *To je űber alle Massen*[121]!
ŠUMARSKI: (*pokazujuć na gola prsa*) Samo se bojim da mi se,

114 njem. *Stecher*, lornjon
115 franc. *superbe*, ohol, gord, ponosit, divan, krasan
116 njem. uzvik, sto mu muka, dobijesa
117 mirtin vijenac, nevjestinski vijenac, prema grč. *myrtos*, mrča
118 njem. *Liezele*, Lizice
119 franc. *diner*, večera, ručak
120 njem. *himelhoher Unterschied*, razlika do neba
121 njem. *über alle Massen*, preko svake mjere, neusporedivo

drage kćerke, ne rashladite, jer smo istom u lažljivom travnju, a zrak je još dosta hladan, a sunce zubato.

EVA: Istina, ja sam htjela moj *Matrosen Hemd*[122] obući.

KLARA: A ja moj *Corfu Hemd*[123] ili *Garibaldi*.

EVA: (*pokazujuć na gola prsa*) Al' ovako je *reizender*[124].

KLARA: I *pikanter* –

EVA: Zato se vi ne bojite, dragi papa, još u nami vrije mlada krv, a ja ću na svaki način, za svaki *Zufall*[125] ponijeti moj *Pardesus Comtesse*[126].

KLARA: A ja moj *Burnus à la Figaro*[127] a prot suncu, naše *Sonnenschirme*[128] da ne pocrnimo, ili da ne dobijemo *Sonnenstich*[129]. Osobito ja se moram čuvati, jer sam slabije glavice i jako pikantno *nerves*[130]. To mi je i doktor Steiger kazô, koji sigurno razumije što je pikantni *Schein*[131] sunčani.

ŠUMARSKI: Dakako, dakako.

EVA: A zašto Vi, maman[132], niste obukli sviljenu haljinu?

LIZA: Ja baš nisam htjela, prvo, starija sam od vas, a drugo, ne bi napram Vas obštehovalo[133]. Samo nek ste vi krasne (*opet namešća otraga im, pak se smiješi*)

ŠUMARSKI: Tako i jest *in der Ordnung*[134], draga Lizeto!

---

122 njem. *Matrosen Hemd*, mornarska košulja

123 njem. *Corfu Hemd*, košulja kakve se nose na Krfu

124 njem. *reizender*, uzbudljivije, izazovnije

125 njem. *Zufall*, slučaj

126 fr. *pardessus comtesse*, ogrtač kakav nose grofice

127 fr. *burnous*, burnus, *Figaro*, protagonist opere Amadeusa Mocarta *Figarova ženidba*

128 njem. *Sonnenschirm*, suncobran

129 njem. *Sonnenstich*, sunčanica

130 prema lat. *nervus*, živac, odnosno, fr. *nevrose*, nervoza

131 njem. *Schein*, sjaj

132 fr. *maman*, mama

133 njem. *abstechen*, odudarati, biti drukčiji

134 njem. *in der Ordnung*, u redu

Prizor VI.

(Punica, *malo ljepše obučena nego u prvom činu, pak se začudi vrh oprave Eve i Klare, pak odmah zatim)*
PUNICA: Šumarski, *Zäusel Wagen* je namazan, kobile očešane i upregnute.
EVA i KLARA: (*ulete joj u riječ*) I mi smo već opravljene, draga bako. (*načinu joj pukerl*[135])
PUNICA: Fila već sjedi i uzde drži.
EVA i KLARA: I mi ćemo odmah *aufsitzen*[136]. (*opet pukerl*)
PUNICA: (*migajuć Lizi, poluglasno*) O, Bože, sniđi, pa vidi.
ŠUMARSKI: E, djeco, hajdemo, dakle.
EVA: (*još gledajuć se*) Samo da uzmem još moj *Pardessus Comtesse*.
PUNICA: (*poluglasno*) Oh! Blese.
KLARA: I ja moj *Burnus à la Figaro*.
PUNICA: Oh! Ludaro. (*poluglasno*)
ŠUMARSKI: (*polazeć*) Draga punice, ti ćeš Sofikom ostati kod kuće, i ako bi tko došao k nami u Emaus, (*dajuć joj znamenje okom*) a vi lijepo dočekajte i podvorite, da ne bude Šumarskom sramote.
PUNICA: Nemaj brige, Šumarski, dok je bake u tvojoj kući, nećeš biti sramotan.
ŠUMARSKI: Lizeto i ti Evelino, vi ćete u zakošku sjediti, a ti Kler s Juliusom u prednjem *Sitzu*[137], a ja ću uz Filu, kučirati[138] kao što naš spajija radi.
EVA i KLARA: (*prave ocu pukerl i polaze, djevojke naprijed, Šumarski za njima i Lizeta, namigujući i šapćuć punici, dočim ona pantomimom pokazuje da ih razumije*)
ŠUMARSKI: (*glasno*) Zbogom, punice! (*vičuć*) Zbogom, Sofi, Sofi!

135 lokalizam, prema njem. *Bückling*, naklon, naklanjanje
136 njem. *aufsitzen*, sjesti na kola
137 njem. *Sitz*, sjedište
138 njem. *kutschieren*, voziti kočiju

SOFIJA: (*uleti sa strane*) Zbogom, dragi otac! (*poljubi ga u ruku, i isprati s bakom; Čuju se izvana izmjenice glasovi*: Zbogom! *I udovičin glas na poslijetku*: *Gute Unterhaltung*[139] *zatim se Sofija s punicom opet u sobu povrate*)

Prizor VII.

(*Sofija, udovica, uvijek prkosno, a baba, punica, uvijek popustljivije divani*.)
SOFIKA: No, bako, čija je sad vlada?
PUNICA: No, kćerko, valjda onih koji su kod kuće ostali.
SOFIKA: Jok, bako! Znate li da se kaže: na mlađima ostaje svijet. A ja, udovica mlada, pak moja je vlada. (*pljesne rukama*)
PUNICA: Istina, kćerko, u jednu ruku pravo imaš, jer sam ja već stara, al' u drugom istom pravo dobiti moraš; jer da je tvoja vlada, a ti bi otišla u Emaus provizuru, a ovako ti je tvoj Emaus *bleib hier*[140]. (*okrene se pak šmugne*)
SOFIKA: I zato znamo otkud taj vjetar piri, jer da sam ja otišla u Emaus, onda moje sestre *zurűck*[141] ... s njima is *aus*[142]. Dakle, opet moja vlada. (*žmigne, naočigled babi*)
PUNICA: I u tom ti pravo dati moram, kćerko, jer si mlađa.
SOFIKA: Pak i slađa, jest! (*pljesne rukama*)
PUNICA: E, al se također kaže: mladost, ludost. (*okrene se, pak se nakrivi*)
SOFIJA: To samo starci i babe kao Vi vele, al' mi, ovako mlade, lijepe, (*provrca se*) velimo: Oj mladosti, mladosti, ovog svijeta radosti. A starosti – žalosti. A ko je u starosti čangrizalo, za tog velimo: ostario pak poludio! (*nakrivi se babi*)
PUNICA: E, pa, tko neće da ostari, taj nek se objesi, kćerko.
SOFIJA: Da, kad bi mladi ludi bili kao stari, ali mladima hoće se

139 njem. *gute Unterhaltung*, dobar provod
140 njem. *bleib hier*, ostaje ovdje
141 njem. *zurück*, nazad
142 njem. *is aus*, gotovo je

živiti i uživati mladosti, dok smo, nek smo. A kad umremo, nek se spominjemo. (*pljesne rukama*)
PUNICA: Al' kaži mi, molim te, kćeri, što ti kô udovica uživaš?
SOFIJA: Na to ću vam odgovoriti, kad vi meni kažete, što vi kao baba uživate.
PUNICA: Ja, kćerko? Ja – ja – (zamuca se)
SOFIJA: Ta, što, ja – ja – što mucate? Već kažite: Joj! Ja tužna baka, željna dobra svaka. (nakrivi joj se) A ja, udovica mlada, pak svak' me ima rada. (*provrca se i pljesne s rukama*)
PUNICA: Pa, kad te svako rad ima, zašto već treću godinu udovuješ?
SOFIJA: Jerbo mi se tako hoće i mili. Ta, znam da bi voljeli da me se kurtališete. E, al' cic-peke! Štono kažu: Ja, udovica mlada, pa moja je vlada.
PUNICA: Bože sačuvaj, kćerko! Joj, drago si! Što više, ja ti svaku sreću želim, što prije ti došla –
SOFIJA: I ja što prije otišla, ha, ha, ha! Al', evo, baš neću, dok moj ćef ne dođe. Hoću baš da se mladog udovičkog života naužívam. Al' zato ne mislite da ću se kao udovica zbaburati kao Vi. Jok, jok! Meni moj muž ne fali samo kad ushtijem. Al' hoću još da se slatko udovičkog života naužívam. (*provrca se pak počme pjevati*)

Ta, života nad životom
Udovičkim nije,
Sve ti njoj se klanja, dvori,
Š' njom se šali, smije.

A ona se širi – raste –
Što ju svi tak lijepo časte,
Udovica mlada,
Ta, njena je vlada!

Udovica, sirotica,
To se lažno kaže,

Ako j' samo mlada, lijepa,
Svi ju onda traže.

Svak joj nosi – svak ju prosi
A ona se tek ponosi,
Udovica mlada,
Ta, njena je vlada!

Udovica kano ptica
Svuda leti širom,
Kano ona veverica
Nikad nije s mirom.

Ta, svog nema gospodara
Kako hoće plete – šara –
Udovica mlada,
Ta, njena je vlada!

Udovica đavolica
I đavolit znade
Zato mlado, pa i staro,
Sve ju rad imade.

Ovog pipne, onog štipne –
Toga cvrkne – onog cmokne
Udovica mlada,
Ta, njena je vlada!

Udovica, prkosnica
Kad ju mati kara,
Il' matora kad joj baba
Štogod prigovara.

Njih usekne, njim se krivi,
Pa po volji opet živi –
Udovica mlada,
Ta, njena je vlada!

(*Ovu pjesmu udovica shodnim pantomimam prati, skakčuć i prkoseći babi, osobito pri poslijednjoj kitici, na što baba, mumljajuć, naglo iziđe*)

SOFIJA: (*preteć se prama vrati, kroz koja baba ode*) Aha! Babuskaro! Stara vještice, otpirila si! Al' si i dobila rena pod nos. Šnjufaj! – Čekaj ti, dosta ti mene sekiraš! Moram i ja tebi ljubav vratiti. Misliš ti da je mlada udovica tvoje potpetalo? Oho! Da si još jedanput tako stara, pak ti se ja mlada udovica, ne dam!... (*za malom stankom*) Nego, zbilja, čudo mi je da na moje toliko krpljenje, po običaju svom siktala nije. A već od duljeg vremena meni toliko ne prifrnkava, nit se sa mnom svađa, premako ju doista dražim. A prije, učinila ja što mu drago, pa makar najbolje bilo, nisam joj nikako ugoditi mogla, sve joj nješto krivo bijaše; a sad joj sve pravo, da bi rijeći... Al', čini mi se, da se samo izvana pretvara, a iznutra grize se i jede... Pa, samo da mi je znati uzrok te njezine popustljivosti, jer bez uzroka nije mi misliti da bi takova nadžakbaba svoju ćud promijenula ... Tu je njeko đavolstvo – jer kud nije vrag htjeo, tamo je babu poslo, ha, ha, ha! No, pazi se, babo, da se u svom računu ne prevariš, jer ako si ti s vragom u refeni[143], bre, i udovica je udovica đavolica. (*ode smijuć se na desno*)

Prizor VIII.

(*Kicoš Mato, aufs noblste*[144] *odjeven, unilazi kroz srednja vrata punicom praćen.*)

PUNICA: O, izvolite, gospodine, izvolite! Samo mi je žao što g. Šumarski s ženom i kćerkami svojimi kod kuće nije. (*mjeri ga okom uz svu duž*)

KICOŠ: (*samo po gdjekoju riječ malko kroz nos nobl progovori.*) O! Oprostit ćete, milostiva gospoja, ja se nadam da Vi to ne rekoste, da me s otim što prije otpravite.

143 prema franc. *refait*, pat pozicija u igri kartama

144 njem. *auf's noblste*, najotmjenije, najmodernije

PUNICA: O! Oprostite, gospodine, Bože sačuvaj! Dapače, drago nam je što k nami u Emaus dojdoste – a gospodin Šumarski mi je naložio da Vas što bolje dočekamo i primimo.
KICOŠ: (*za se*) Oho! Tu je prevara glede osobe. (*glasno*) O! Što se g. Šumarskog tiče, (*opet malo kroz nos govori*) o tom sam potpuno osvjedočen, jer mu je glas na daleko puko.
PUNICA: (*za se*) Kroz nos hunjka, jest, to je Hunjkić. (*glasno*:) A molim, oprostit ćete, gospodine, je l' te da imam tu čest u Vami pozdraviti g. Hunjkića, koga očekujemo?
KICOŠ: (*za se*) A ja! Taj se očekuje? (*glasno*) Oprostit ćete, milostiva (*sve sad kroz nos govori*) gospojo, svaki čovjek finijeg tona imade svoja načela, svoje razloge, koji ga katkad vežu, da ime svoje i stalež zatajati mora.
PUNICA: O, razumijem, razumijem, gospodine, da to finoća i čednost katkad zahtjeva, ali preda mnom nemate uzroka tajati, jer znate, ja sam g. Šumarskog punica, (*Kicoš se nakloni duboko*) pak znate da također znam u kakvom ste poslu došli...
KICOŠ: (*pretvara se kao stidljiv i kosu si gladi i namješta*)
PUNICA: (*za se*) Aha, namješta baroku[145] s kojom je čelo pokrio, pa stidi se. (*glasno*): Pak znate, kô što napomenuh, g Šumarski imade kćerke, (*smiješi se*) pak ste došli kojugod –
KICOŠ: (*za se*) A u tom grmu zec leži, (*glasno kroz nos*) Oprostit ćete, milost. gospojo, što Vam i na to izvjesno odgovoriti ne mogu, jer, znate, to su škakljive i golicave stvari, u kojih čovjek finijeg tona vrlo fino postupati mora, da na koprive ne nabasa tj. da se ne opeče – probitačnije je, daklem, da takove golicave stvari zastorom tajne pokrivene budu pred drugim svijetom, osim dvoje srdaca samo, kojih se tiče –
PUNICA: Al', molim Vas, fini gospodine, ta imajte povjerenja u meni, tim više što bi Vam i ja na ruci bila u tom poslu, jer znate ... znate ... ko što ste rekli, to su golicave stvari...
KICOŠ: (*ponosito kroz nos*) Oprostit ćete, milost. gospojo, i dopustite, ako me dobro pogledate i izmjerite, ako se već tih

145 tal. *parrucca*, perika, vlasulja

golicavih stvari tiče, da me moja persona (*provrca se*) utoliko preporučuje, da velike potpore ne trebam, čega radi Vam se najponiznije zahvaljujem. (*nakloni se duboko*)
PUNICA: Istina, istina, Vi ste lijep i pristao gospodin, svaka se sretnom nazvati može, koja vas za muža dobije – ali, ipak, nemojte preda mnom ništa tajati, kad ja sve znam, ta, kad oni je list Vaš Šumarski čito, u kom mu pisaste da ćete k nami o Uskrsu doći, a gdje su neudate kćeri u kući, što bi to mogao drugoga taj pohod značiti, nego svatove, ili jednoj od neudatih kćeri, ili, po svoj prilici, (*smiješi se*) mladoj udovici, koja je, baš Vas radi, kod kuće ostati morala...
KICOŠ: (*skreće rameni, smiješeć se, poluglasno*) Dobro da znam; -
PUNICA: Pa, kad želite već da sve tajnom ostane, pa neka bude, ja se zato na Vas srditi neću, dapače, nadam se da ćemo ipak dobri prijatelji ostati, a u znak prijateljstva toga, Vi ste danas naš gost, pak ćete valjda i g. Šumarskog ovdje dočekati, te njemu tajnu otkriti, kad meni ne htjedoste, ali, (*smiješeć se, prstom mu preteć*) ali, ja ipak znam...
KICOŠ: (*kroz nos sve govori*) Prvo dragovoljno primam, a glede drugog, obećati Vam ne mogu, jer me moji važni razlozi vežu. A znate, također, da je teško dobrim i veselim društvom, u kakvom je g. Šumarski, rastati se. Bogzna u koje će se doba noći on vratiti, a to ne dopušta moj finiji ton, da ga onda svojim poslom bunim. A naposlijetku, vidićemo...
PUNICA: O, gospodine, vi ste vrlo fini gospodin, međuto, da Vam vrijeme dugo ne bude, izvolite se s našom mladom udovicom zabavljati, a ja moram za ručkom gledati, da g. Šumarskom sramote ne bude. (*viče*) Sofi! Sofika! Valjda je opet kudgod otrkala, znate, to Vam je kô živa. Molim oprostite i ustrpite se za malo, ja ću ju odmah amo dovesti. (*nakloni se i istrči van*)
KICOŠ: (*sam, ne divani sad kroz nos*) O, da opore babe! Da u nje fina nosa! Al' me ipak za rep uhvatila nije. Dapače, ja sam svojim finim kicoškim tonom saznao sve, o čemu se u toj kući

radi... dvije neudate kćeri i poznata mi mlada udovica, Hm! Hm! ... I to, ona baš, sama kod kuće, Hm! Hm! ... Polak posla već je gotovo, Sam bog ljubavi u tom me potpomogô... bolje si nisam željeti mogô... Iz toga moglo bi se nješto izleći... (*malo se zamisli*) Al' što? Osnova je već gotova, baba mi ju sama očitovala i uručila, meni ju sad samo treba unititi... a to sam već započeo, hunjkajući... Lijepe mi role, ha, ha, ha, treba mi ju samo do kraja istjerati... No, to je smiješan *Liebesabenteur*[146]! Ha, ha, ha! ... Dakle nur *vorwärts*[147], po kicoški, Mato, to će biti lijepa hunjkava komedija, ha, ha, ha! (*stane pred ogledalo, pak si malo kosu pogladi*)

Prizor IX.

(*Punica i Sofija. Kicoš se prama njim okrene i nakloni.*)

PUNICA: Fini gospodine, čast mi je predstaviti Vam najmlađu kćerku g. Šumarskog, mladu udovicu. Mlada je, lijepa je i fi-fina kao Vi, pri tom pu-puna razgovora kô šipak sjemena, zabavna – šaljiva i dobra pjevačica, nadam se, dakle, da ćete se krasno i po volji s njom zaboraviti.

KICOŠ: (*opet se nakloni po štucerski*[148] *i tek malko kroz nos*) Osobito se sretnim cijenim. (*Sofija, upoznavši ga, škubi se, klanjajući*)

PUNICA: (*uleti mu u riječ*) Oho! Fini gospodine! Mlada udovica može o sreći govoriti i njom se pohvaliti, kojoj je s Vašom personom ovdje u kući takova sreća urodila, jer ja dvojim da će njene sestre kod g. provizura, takovog krasnog i finog gospodina za kurmahera imati.

KICOŠ: (*tek malo kroz nos*) Vi mi jako komplimentirate.

PUNICA: No, no, de, samo unženirt[149], zabavljajte se, a ja idem

146 njem. *Liebesabenteuer*, ljubavna avantura

147 njem. *nur vorwärts*, samo naprijed

148 njem. *Stutzer*, gizdelin, kicoš, udvarač

149 fr. *gêner*, sustezati se, ustručavati se, *unženirt*, slobodno

paziti da mi supa ne prikipi i da vas ne bunim; jer znate što se kaže: gdje dvoje milo dišu i eglenišu, tu je treći kost u grlu. (*smiješeć se odskakuće*)

SOFIJA: (*koja je međuto s dopadnošću Kicoša motrila, škubeći se*) Izvolite, gospodine, načinite se komod, nemate uzroka preda mnom se ženirati, ta, mi se nješto malo poznamo.

KICOŠ: (*Skidajuć rukavice i odlažuć, šećuć, al ne govori kroz nos*) Jest, jest, od poslijednjeg bala, gdje imado čest s Vami njekoliko puta igrati. No, laskam si uveliko, da, od onog doba do sada, na moju personu zaboravili niste.

SOFIJA: O, gospodine, mladim udovicam ništa ne umakne. Onda ih je do 30 tencera[150] bilo, al' ja ih sve u glavu pamtim, osobito njekoje –

KICOŠ: (*udvorno*) A jesam li i ja među otimi?

SOFIJA: (*naškubi se*) Izvolite najprije sjesti, pak ću Vam poslije kazati. (*kicoš sjedne na divan, Sofija uz njega*)

KICOŠ: Ja riječ svoju održah. Ako se sjećate, obrekoh Vam, da ću Vas, kad mu, tad mu, pohoditi, i, eto, danas urodi mi sreća nikad bolje, najdoh bo Vas baš samu kod kuće.

SOFIJA: (*smiješeć se*) Nisam obećanje Vaše s pameti smetnula i s otim Vas više cijenim, što ste čovjek od riječi –

KICOŠ: (*hvata ju za ruku*) To mi je veoma drago, samo bojim se da Vam u tolikoj cijeni za dugo biti neću.

SOFIJA: Kako to? Ja Vas ne razumijem.

KICOŠ: Što? Vi me ne razumijete? Je l' moguće da se pretvarate pred čovjekom, koga rekoste da cijenite.

SOFIJA: Što? Da se pretvaram? Oh! To ne rodi kod mlade udovice.

KICOŠ: (*primi ju obim rukama za ruku, pa nježno*) Dopustite da Vam u oči pogledam, jer, kod ženskih, usta lažu, a oči istinu kažu.

SOFIJA: (*gledeć ga odprto*) Pa, gledajte mi u oči, crne su, vatrene su, samo, čuvajte se da se ne oprljite, ha, ha, ha!

150 njem. *Tänzer*, plesač, partner u plesu

KICOŠ: Vi se šalite, al' u toj šali puno je gorke istine.
SOFIJA: Ni najmanje, ja sam mlada udovica, pak sam uvijek tako vesela; samo Vas ne razumijem.
KICOŠ: A ja ću iskren da budem, pak ćete me razumjeti.
SOFIJA: Dete, dete, ja sam jako znalična čuti.
KICOŠ: Vi ćete se skorim udati.
SOFIJA: Ha, ha, ha, tko vam tog mačka u vreći prodo?
KICOŠ: Tko? (*motri ju nepomično*) Evo, Vaša baba.
SOFIJA: Ha, ha, ha! To je smiješno, a ja o tom ništa ne znam: ja mislim da ja sama sobom gospodarim kad ću se udati.
KICOŠ: Jest, jest, i gotovo je već sve; danas je baba očekivala Vašeg mladoženju da dojde. Rekla mi je da u tom poslu, i ocu Vašem list pisao.
SOFIJA: A molim Vas, reče li Vam tko je taj?
KICOŠ: Dakako, njeki Hunjkić.
SOFIJA: (*zamisli se*) Hunjkić – Hunjkić, ha! Sad znam! Ta, to je hunjkavi Đuro. Sjećam se, kad kao djevojčica kod oca bijah u Srijemu, dočim mi sestre kod tetaka bješe, da je taj njekoliko puta k ocu dolazio i pečenih bi mi kukuruza donosio. Al' ja sam se uvijek s njim smijala, jer je kroz nos divanio. Pak taj, sad, da moj muž bude? Ta, mogo bi mi ocem biti. Pak još onako hunjkav, onako ćelav, hu! (*strese se*) Ta, neću ga, makar navijek udovicom ostala.
KICOŠ: (*nježno*) To, valjda, učiniti nećete, nisu svi hunjkavi i ćelavi.
SOFIJA: Aha, sad ja znam čije je to maslo. To je sve ta prokleta baba tako skrpala. Zato su mene danas kod kuće zadržali – zato se ona meni od njeko doba ulaguje... Al', čekaj babo hoću i ja tebi zapržiti kašu. Ta, baš onako neće biti kako ti hoćeš, pa makar –
KICOŠ: (*presiče joj riječ*) Pa makar i za drugoga pošli! (*stisne joj ruku, ona ga nježno pogleda*) Al' čujte, to je još najljepše, misli baba da sam ja taj Hunjkić, ja pako zatajih svoje ime i ostavih ju u toj bludnji.

SOFIJA: (*radosno pljesne rukama*) Aferim[151], to je lijepa komedija. Ali Vi, valjda, niste hunjkali, kako bi to moglo biti?
KICOŠ: (*smiješeć se*) Ta, jesam kadkod malo, jer znate, to je nobl, a kad čuh za Hunjkića, a ja onda sve jednako.
SOFIJA: (*smiješeć se*) Pa dete, molim Vas, da čujem taj nobles.
KICOŠ: (*kroz nos divani i to jako, u isti mah proturila baba glavu kroz zavjese vrata srednjih*) Ta, sve ću Vam za volju učiniti, ljubljena moja, zlatna moja golubice, medena, moja udovice. Ti žarko sunce života moga, ogrij me žarkim zrakami tvojim, da mi srce ne zebe bez tebe, nego da mi gori, ... plamti, ... bukti, ... a krvca da mi vrije, ključa, kipi, dok u ljubavi tvojoj ne prekipi... (*dok ovo vatreno kroz nos Kicoš govori i naposlijetku Sofiju zagrli, Sofija se smije i od smija prenemaže, baba, pako, daje pantomimičke znakove dopadnosti, a poslije smija i Sofija*)
SOFIJA: (*smiješeć se*) Dosta, dosta! Hvala Vam, prima se. (*na što baba, tihačko pljesnuv šakama i smiješeć se, opet zastore skupi i iščezne*)
SOFIJA: Krasno je i prenobl. Samo tako uvijek divanite pred babom, da komedija potpuna bude.
KICOŠ: (*ne kroz nos*) Dašto. Al' vi ćete se smijati.
SOFIJA: Ta, neću, makar jezik pregrizla.
KICOŠ: Ali što ćete mi platiti za tu komediju? Mogu l se nadati?
SOFIJA: Ako svoju rolu dobro odigrate.
KICOŠ: (*skočio s divana*) Ta, hunjkat ću bolje nego hunjkavi Đuro.
SOFIJA: (*ustavši*) No, tada vam krivo biti neće.
KICOŠ: (*uhvativ ju za ruku i ponesav k srcu*) Oh, mene presretna!
PUNICA: (*pri poslijednjim riječima uniđe, smiješeć se*) No, to mi je drago, kad ste samo presretni. Nadam se da će Vam, fini gospodine, sad ručak bolje šmekovati[152]. Je l' te da ste se s mladom udovicom krasno zabavljali?
KICOŠ: (*kroz nos*) Oh, krasno, prekrasno!

151 turs. usklik odobravanja, bravo
152 njem. *schmecken*, prijati

SOFIKA: (*smiješi se*)
PUNICA: Da, sad se možeš smijati, kad si toliki *Erroberung*[153] napravila. Al' izvolite, fini gospodine, supa je već na astalu. (*Kicoš nakloni se, uzme Sofiju pod ruku i odu kroz polovinja vrata. Punica, malo postojavši za njima, kroz nos veli*) Da, prekrasno, prekrasno sve to znade udesiti baka. (*ode za njima i zastor padne*)

153 njem. *Eroberung*, osvajanje

Čin III.

Prizor 1.

(*Soba kô u drugom činu. Večer je, na stolu sveća gori. Sofika dolazi izvana vesela.*)

SOFIKA: (*ribajuć si ruke*) Pa da, udovice nisu sretni stvorovi božji! Nit im se treba tepsti po gradovi, nit' po časti, (*smiješi se*) njima sreća njihova sama u kuću dolazi. Pravo sam ja babi, maćuhi i sestrama svojima govorila: meni moj ne fali, meni će moj suđeni sam doći. Pa, evo, danas mi se riječ moja ispunila tako lijepo, tako krasno, da ne može bolje... Oh! Ta, kako je lijep, kako umilan, kako je nacifran kao luče, - a k tomu kakovi šaljivdžija! – Ta, da sam ga po svem svijetu tražila, ne znam da l' bi ga takvog našla bila... Baba mora svisnuti od jada, kad uvidila bude kako se u svom računu debelo prevarila... A sestre moje, te istom dok ga vide... Al' im je i pravo, zašto izbiraju mnogo, veleć mi da sam im ja na putu, što se udati ne mogu. Kô bojage! Bijaše im se prije roditi i lijepim biti kô ja, pak im, sigurno, na putu ne bi bila..., No, evo, (*izvadi pisamce iz njedara*) sad im više na putu biti neću. Ovdje je moj dragi Mato ocu sve što je trebalo očitovo, pak, sutra kad dođe, gotov poso... Alaj ću se babi, alaj maćuhi, alaj sestrama smijati, ha, ha, ha! (*turi opet pismo u njedra*) Pa, ako se ljutili budu, ja ću im još otpjevati: (*pjeva*)

Što se majka što se baka,
S udovicom brinu,
Kako mladu da udadu,
Sebi s vrata skinu,
Kad će meni moj suđeni
Sam u kuću doći!

Udovica, oholica
Provodača neće,
Niti želi da s' veseli
S nametnute sreće,
Mora meni moj suđeni
Sam u kuću doći!

Da se stare cure spare
Treba provadača,
Jer po sebi jele ne bi
Svatovskih kolača.

Ali meni, moj suđeni,
Sam, baš, mora doći!

(*pri poslijednjoj kitici dolazi, smiješeć se, punica*)

Prizor II.

PUNICA: Dakako, sad možeš u sav glas pjevati, jer ti je došo, pak si se baš krasno mogla zabaviti i nauživati –
SOFIJA: (*prkosno*) Pa, i jesam, pa, i jesam! Uz onakog krasnog *Kurmachera*, čini mi se, ne bi ni Vi sasvim hladni ostali – već bi se pomladili, ha, ha, ha! –
PUNICA: (*žalosno*) Joj drágo si ga, kćerko! Prošlo je to mene davno, davno veće –
SOFIJA: Ta, no, no – znamo se – al' se može i stari panj upaliti, ha, ha, ha!
PUNICA: (*kao stresa se*) Dakle, dopada ti se taj fini gospodin, a?
SOFIJA: To si možete misliti, ta, vidite da sam baš zato tako vesela.
PUNICA: E, al' on je otišo.
SOFIJA: Ništa zato, on će opet doći.
PUNICA: A jel' ti kazo kada?
SOFIJA: Dakako, al mi je zabranio da ne kažem.
PUNICA: Da, da, taj fini gospodin pun je tajne. Al' molim te, kćerko, jel' ti kazo tko je, i što je, i gdi je?
SOFIJA: To se zna, al' i to mora ostati do njekog vremena tajno.
PUNICA: (*ljuteć se, pak kroz nos*) Da, tajno, kod njega je sve tajno, samo hunjkanje ne.
SOFIJA: (*smije se u sav glas*) Ha, ha, ha! Sprdajte se Vi samo, al' ništa zato, (*kroz nos*) Vi ćete se ipak u računu prevariti, he, he, he!
PUNICA: A dobro si od njega hunjkanje primila, ha, ha, ha!
SOFIJA: Ništa zato, ništa, smijte se Vi samo sad, al' ja ću se na poslijetku smijati. (*čuje se izvana zviždukanje glasno*)

PUNICA: Ha! Evo Šumarskog. (*uzima svijeću sa stola, ide van, Sofija za njom*) Mika! Mika! Otvaraj kapiju, zar ne čuješ da gosp. Šumarski ide. (*za malom stankom*) A, dobro došli, dobro došli!
SOFIKIN (*glas izvana*): A dobro došli, dobro došli!
ŠUMARSKOV (*glas izvana*): Drage kćerke, Evelinka i *Klärchen*, napravite si komod, Sofi, pomozi sestrama, a ti, Julius, tvog bjesniluka već je sad dosta, odmah *marsch*[154] u krtog u krevet, a sutra zorom na kola, pak u gimnaziju.

Prizor III.

(Šumarski *dolazi kroz polovinja vrata, vidi se na njemu da je đoknut, prate ga Liza i punica svijećom*)
ŠUMARSKI: A, a, draga punichjen[155], sve je lijepo, sve je *fein*[156] bilo, a baš *aferim Herr v. provisur*[157], što može biti *schőn*[158]. Pak sam, draga punichjen, veseo, hu, veseo, hu! (*zagrli punicu da ju poljubi, ona se otima, on ju ipak poljubi, al' u tom termanju*[159] *spadne mu šešir s glave, on posegne za njim, te potetura*)
PUNICA: Ha, ha, ha, to se vidi, Šumarski, da si veseo.
ŠUMARSKI: Ta, znaš, kad sam veseo, punichjen, onda samo da mi se je cmokati. Al' ipak još nisam tako, kô što ti, možbit, misliš, (*ukoči se*) još mogu čisto izreći riječ: Eulalija, ap – tu – lo – pa – ja.
PUNICA: Vidim, vidim, al bi još veseliji bio, da znaš tko ti kod nas u gosti bijaše.
ŠUMARSKI i LIZA: Tko? Tko?
PUNICA: Ta, Hunjkić tvoj.
ŠUMARSKI: No, to bi on moro biti hunjkavi čudotvorac, da se

154 njem. uzvik *marsch!*, gubi se, tornjaj se
155 dvojezična tvorenica, od hrvatske leksičke osnove *punica* i njem. deminutivnog nastavka *-chen*, puničica
156 njem. *fein*, fino, dobro
157 njem. plemeniti gospodine provizoru
158 njem. *schön*, lijepo
159 natezati se, prema lat. *termalizam*, kura u toplicama

u isti mah na dva mjesta ukaže, ha, ha, ha! Punichjen, il' si ti đoknuta[160], ili ja.
PUNICA: Ta, bog te vidio, nisam ja đoknuta, ako si ti, al ja ti samo velim da je tu tvoj Hunjkić bio. (*Liza se smeje*)
ŠUMARSKI: (*krivi se đoknasto*) No, punichjen, pa, kako izgleda?
PUNICA: Kako? Crnomanjast, visok, pristo čovjek, al' ćelav nije, jer ima baroku, to sam se baš osvjedočila, a, što je najvažnije, kroz nos hunjkajuć govori.
ŠUMARSKI: (*smeje se đoknasto*) Ha, ha, ha! Hajde, hajde, nješto si pogodila, ali punichjen, koliki mu je nos? Aj?
PUNICA: Ja ga nisam na rif mjerila, to ti pitaj tvoju Sofichjen[161], koja se š njim cjeo dan zabavljala. (*Liza gurne ga*)
ŠUMARSKI: Al', da te dulje ne mučim, šala, šala, punichjen, Hunjkić je danas bio s nami i rujno vince pio. Pa, ako mi se ne vjeruješ, evo ti tvoje Lizethjen[162]
PUNICA: (*kao upropaštena*) Ta, je li, bogati?
ŠUMARSKI: No, što ti kažem da jest.
LIZA: Ta, jest, jest, draga majko.
PUNICA: A da tko bi bio naš gost?
ŠUMARSKI: To, ako ti ne znaš, ja ne. Pa, zar ga nisi pitala tko je i što je?
PUNICA: (*ljutita*) Ta, idi, mani se, pitala sam ga i pitala, ali kod njega je (*kroz nos*) sve tajno i fino.
ŠUMARSKI i LIZA: (*smiju se u sav glas*) Ha, ha, ha!
ŠUMARSKI: Ha, ha, ha! Al' upravo ko da si s Hunjkićem bila.
PUNICA: (*napržito*) Ta, vrag ga njegov znao, je li on – nije li, al' kažem ti, pitaj tvoju kćerku.
ŠUMARSKI: Pak, jesi l, štogod opazila, hoće l' biti štogod od svadbe.
PUNICA: Ta, što hoće l' štogod biti, ako nije, i neće. Ta, hvala Bogu još dobro vidim i čujem. Ta, govorio joj da je ona njegova (*kroz nos*) jedinica, golubica i da mu za njom srce gori, plamti,

160 u veselom raspoloženju, prema tal. *giuoco*, šala
161 . njem. *Sofizchen*, Sofijica
162 njem. *Liesetchen*, Lizica

bukti, bukti, kipi i da je već prekipilo, (*ovo što slijedi ne govori kroz nos*) pak ti onda Sofiku drž, grli i cmokaj, da je sve cvokutalo. Pa, dabogda oslijepila, ako nije istina.
ŠUMARSKI: (*ozbiljno*) Pa, kad je tako, zašt nije ostao kod nas?
PUNICA: (*kroz nos*) To je opet tajna, pitaj tvoje kćerke, (*ne kroz nos*) to mi nije htjela kazati.
ŠUMARSKI: Daklem, moram ju odmah zvati, a da se pred tobom i Lizom ustručavala ne bi, vi idite malo k Evelini i *Klärchenu*[163], dok ja to ispipam, pak ćemo se onda posavjetovati. (*viče*) Sofi! Sofi!

Prizor IV.

(*Liza i punica pojdu, a Sofija s njimi se susretne, pak*)
SOFIKA: O, ne morate izlaziti, draga bako i mamice, što ja dolazim, ja ne imam ništa tajnoga, dapače, hoću da i vi sva znate.
(*punica i Liza, kano žacnute tim peckanjem, ostaju u strani*)
ŠUMARSKI: (*đoknasto nježno*) No, to mi je drago, draga Sofichjen; ja sam te baš zovnuo, da mi kažeš tko je taj tvoj današnji mili, ha, ha, ha! *Kurmacher* bio, o kom mi punica pripovijeda.
SOFIKA: Ja sam baš sama htjela doći toga radi, u tom me i viknuste. Evo Vam na pitanje Vaše odgovara! (*izvadi pismo iz njedara i dade ocu, Liza i punica začude se*)
ŠUMARSKI: Oho, oho, to je baš po gospodski *Heirats Antrag*[164].
PUNICA: Ta, reko'l ti, Šumarski, da je to vrlo fini čovjek.
SOFIJA: (prkoseć) Fini, da, fini i prefini.
ŠUMARSKI: (*na tiho pismo čita*) I opet ne znamo ništa, nit' tko je, nit' što je, samo toliko da će sam doskora k nami opet doći.
PUNICA: E, (*milujuć Sofiku*) to samo Sofija sve znade...
SOFIKA: (*smiješeć se*) Pa, ja i znadem.
ŠUMARSKI: (*đoknasto nježno*) Pa, dobro – dobro, draga

163 njem. *Klärchen*, Klarica
164 njem. *Heiratsantrag*, bračna ponuda

Sofichjen. (*milujuć ju*) Ali kazat ćeš ipak tatici tvome, hoće l' štogod iz tog nenadanog posjeta biti? Ta, znaš – što bi ti reko – štono njeki vele - gdje je dima, tu je i vatre – ta, znaš, hoće l' biti svatova?

SOFIKA: (*vesela*) A, dakako, to se zna. Zar bi se ja, mlada, lijepa udovica, mogla čitav dan s lijepim i finim gospodinom samo utaman zabavljati, a da ne bude svatova? Ha, ha, ha. Ta, bit će, bit će, tatice, i bako, i mamice, samo dok on opet natrag dojde, sve je već gotovo. Ihu! Ihuhu! Veselo, kume! (*pljesne dlan o dlan, okrene se na jednoj nogi i istrči, smijuć se van*)

(*Šumarski, Liza i punica ostaju ko zabecnuti*)

PUNICA: Eto ti, Šumarski, opet živoga vraga od mlade udovice.

LIZA: Kako mu, tako mu, no ona sebi dobila para.

PUNICA: I tako nam račun naš pokvarila.

ŠUMARSKI: A što ćemo sad?

PUNICA: Što ćemo? Podaj Evu, ona je i onako najstarija, za tvog Hunjkića, a Klara makar jošte počekala; samo nek je nas manje u kući. Kad veliš da je Hunjkić bio kod provizura, valjda si ga tamo upoznao bolje s Evom i valjda si mu koju pametnu riječ kazo.

ŠUMARSKI: A što bi mu kazati mogo, kad sam sve mislio na udovicu, ko što se dogovorismo. Što sam mu kazo, jest to: što nije, po obećanju svom, k nami došo? Na što mi reče da je mnogo pisati imao, i da ga sudac zato pustio nije. No, ipak mi je obećao da će do koji dan doći k'nami. Kraj svega, on i njeki g. Krmelić Stevo, najviše se zabavljahu s Evelinom i Klarom.

PUNICA: E, pak, eto ti parova, gledaj da ih spanđaš.

ŠUMARSKI: Al' pitanje je hoće l' djevojke htjeti. Znaš, draga punichjen one su fino vospitane, a Đuro, ko što ti rekoh, hunjkav je – bilo je dosta smija s' njim kod provizura (*Liza se smije*) a onaj drugi, opet, ima drljave oči, pak, i taj je udovac – a u sadanje doba, djevojke fino vospitane, ne idu rad za udovce, a još takove udovce –

PUNICA: E, što ne idu? (*žešće*) Matore djevojke trba malo oči

da zaklope i uši da zapuše, pak čovjek, kakvi mu drago bio, ipak ostaje čovjek – a znaš što se veli: - u mraku, svaka krava crna i baba lijepa. –
LIZA: Tako i ja mislim. (*ulaguje se i miluje Šumarskog*) Ta, znaš, dragi Šumarski, nisi ni ti baš izvanredna ljepota, pa ipak –
ŠUMARSKI: (*nježno đoknasto smiješeć se*) Ko ni ti, draga Lizethjen. No, al' ništa zato; to ipak dopustit mi morate, da u tom gust[165] sudi.
PUNICA: E, da, to ti pitaj bake. Ako čovjek isprva baš gušta nema, ne slijedi da ga poslije dobiti neće. U tom poslu ste vi ljudi daleko za ženama zaostali, *laß con giuoco*[166], kazo moj pokojni muž.
ŠUMARSKI: Ta, pa dobro, pa dobro, punichjen. Samo treba taj gusto probuditi.
PUNICA: Idi, mani se, bogati. Malo milom, malo silom, pak musaj biti. Samo, nek taj Hunjkić i taj drugi drljavac dojde.
ŠUMARSKI: Ja, što uzmogu, činit ću, ali i Vas za to molim.
LIZIKA: O, to se razumije, to molit ne trebaš.
PUNICA: Bud miran, sve će to urediti baka.

Prizor V.

(*dojdu Evelina i Klara u negližeu, vesele*)
ŠUMARSKI: No, drage kćerke, jeste l' se raskomodizirale? Jeste l' mi ešafirane[167]? (*miluje ih*)
PUNICA: No, to bi sramota bila za takove lijepe djevojke i frajle, iz onakovog krasnog društva da ešafirane dojdu.
KLARA: (*smiješeć se*) Pa-pa-pa, paprlapap! *Kein Gedanken*[168], dragi tatice, samo sunce malo bješe žestoko, pak sam se bojala *Sonnensticha*.
ŠUMARSKI: A ti, draga *Evelinchen*?

165 lat. *gustus*, merak
166 njem. *laß*, tal. *con giuoco*, shvati to kao šalu
167 izmučene, prema franc. *échafaud*, skela, gubilište
168 njem. *Kein Gedanken*, bez brige

EVA: Meni je samo vožnja i trešnja po čačku bila neudobna.
ŠUMARSKI: Ali društvo? (*smiješi se đoknasto*) Nije li bilo zabavno i eklatantno[169]?
EVA: O! *Komifo*[170].
KLARA: I, što mladi inžinir s cvikerom na oku, reče: *lamure*[171]... Sad sam opet štogod naučila. (*punica drma glavom, dopadnost svoju izražujući*)
ŠUMARSKI: (*te jednu, te drugu milujući*) Ali kako ste se vi napose zabavljali, a, draga *Evelinchen*? A, draga *Klärchen*? A, osobito, kako su vam se dopadala ona dva gospodina, s kojim vam stola ravnatelj zdravljice napio?
EVA: (*kobajage stidljivo*) Hm, kako-tako, samo da ne govori onako jako kroz nos (*Liza krišom namiguje na punicu*)
KLARA: A moj s naočali? Samo da ne šnofa onoliko.
ŠUMARSKI: Pa-pa-pa-paprlapap! To su sitne stvari, drage kćerčice. Svaki čovjek ima nješto. Ja znam da bi vi voljele, jedna mladog suca, a druga kastnara, koji su se isprva oholili, poslije se opili ko tube. Pak, ja mislim da je bolje imati za muža – oho, što rekoh – za *Kurmachera*, i hunjkača, i šnjofača, negoli pijanca.
PUNICA: Dakako, drage kćerke. Ta, ništa gadnijeg od pijana muža.
LIZA: Al', baš su, draga majko, pijani bili, gad, ah, da ste ih samo vidili.
(*Eva i Klara stoje, kobajage stidljive, čupkajuć po haljina svojih*)
PUNICA: Ta, ne reci mi, kćerko, vidila sam dosta pijanih muževa.
ŠUMARSKI: (*ukočio se*) A, drugo, draga *Evelinchen*, čula si kako je, njih više gospode, katkad kroz nos govorilo.
EVA: Da, to su se oni samo š njim sprdali.
PUNICA: O, bože sačuvaj, kćerko, to je nobl.
EVA: Da, baš.
ŠUMARSKI: Pa si čula, valjda, i našeg spajiju već hunjkati (*Eva*

169 franc. *éclatant*, sjajno, blistavo
170 franc. *comme il faut*, kako treba da bude
171 franc. *l'amoure*, ljubav

šuti) A drugo, draga Klarhjen, eno, vidila si kako g. provizur jako šnjofa, pak ga ipak njegova lijepa gospoja vole.
KLARA: Bogme, kad bi g. Krmelić hotio biti moj, moro bi burmuticu baciti do vraga, inač ga ne bi htjela.
PUNICA: (*za se*) Aha, jednu ribicu već ulovismo.
ŠUMARSKI: No, pa samo kad bi ti htjela, to bi on tebi za ljubav sigurno burmuticu bacio.
EVA: Da, lasno se je odreći šnjofanja, ali hunjkanja, to ne ide, izvan, moro bi mu se nos odrizati. (*Liza tajno se s punicom smeje*)
PUNICA: No, onda ne bi te mogo nitko prisiliti da ga uzmeš, kćerko.
ŠUMARSKI: Ta, idite, manite se takovih misli. Nema tu sile, to je samo razgovor oca, koji svojim kćerkama dobro želi. (*pomiluje obe*) A drugo, istinu ti kažem, draga *Evelinchen*, to je samo sada u početku malo *auffalend*[172], a kad se privikneš, mislit ćeš da svi ljudi hunjkaju. A Hunjkić je, inače, dobra duša.
EVA: Da, ali samo, ko što mi pripovijedaše, udovac s dvije odrasle kćeri.
LIZA: E, čuda sada, a kako sam ja za vašeg oca pošla.
PUNICA: Dakako. Pa što je ocu vašem, što li vama falilo do sad?
ŠUMARSKI: Al dosta, dosta, to je, ko što rekoh, samo jedan razgovor, uostalom (*miluje obe*) drage moje kćerčice, vi ćete se već promisliti, ima tomu vremena, ne mora to odmah biti. A nadam se, dok Hunjkić i Krmelić k nami dojđu, dok se bolje s njimi upoznate, valjda ćete popustiti malo. Nego, deder, punico i Lizeto, večeru pripravljajte, ja sam, bogme, gladan.
PUNICA: Ha, ha, ha! S časti došo gladan.
ŠUMARSKI: E, kako da nije. Istreso sam se i ja, ko i moja draga Evelinka, pak sam ogladnuo, a i šumari, znadeš, svaki čas mogu jesti, kao gladni vuci. A znam da će i kćerke moći malo založiti, je l' te? Međutim, dok se večera spravi, vi se zabavljajte, a ja idem raskomodizirat se i malo prileći, da mi bolje šmekuje.

172 njem. *auffalend*, upadljivo

(*uzme šešir i štap, pak ode na-desno, mignuv punici. Liza ode za njim*)
PUNICA: Sad ću ja, sad ću. (*Evelini*) Idi, bogati, kćerko! Hunjkav tamo, hunjkav ovamo, nek je on samo dobar i pošten čovjek, bolje ti je i za njeg poći, nego da si pošla za smrdljivog ćurčiju Kožića, kom i trag smrdi. Ovo je barem gospodin. Ali, ja ću ti nješto kazati, samo nek ostane tajna. Dok ste vi kod provizura bili, došo njeki gospodičić, pak da si ga samo čula, hunjka li kroz nos, da ga je gad- tj. gad poslušati u prvi mah – ja ne vjerujem da tvoj Hunjkić tj. taj tvoj *Kurmacher* bivši, bolje hunjkati može. Pa, što? Eno udovice, već gotova da za njega pođe.
EVA i KLARA: (*čudeći se*) Ta, što govorite, ta je li?
PUNICA: No, što vam kažem, kćerke, pak ako mi ne vjerujete, vi ćete se osvjedočiti, on će do koji dan opet doći, da udovicu prosi. Zato ja, ko baka, što sam mnogo i mnogo već iskusila i svakojakih teškoća preko ramena prebacila, svjetujem vas, budite pametne, pak kad vam se sreća nudi, nemojte ju odbacivati, jer ona samo jedanput kucati običaje, pak ako joj sad ne otvorite, možete djevujuć i ostariti. (*krišom, nakrevelji se*) Da, tako, moje drage kćerke, poslušajte vašu baku. A sad, idem vam lijepu večericu pripraviti, i što vi najrađe jedete: maviša i palačinki ispeći, da vam slađe bude nego kod provizura. (*pomiluje obe i odskakuće kroz srednja vrata)*

Prizor VI.

KLARA: No, *liebe Schwester*, kako ti se to dopada! Naši nas već udadoše i baš kanda će ujedanput biti troji svatovi, karte su dobro pogađale za nas.
EVA: (*kobajage zlovoljna*) Idi, mani se, *Schwester liebe*, meni je od tog divana već *Übel*[173]. (*spusti se na divan podnimio se*) Bolje bi bilo, da sam kod kuće ostala.
KLARA: E, pa bi ti, mjesto udovice, bezaubrovala[174] i ulovila

173 njem. *Übel*, muka, zlo
174 njem. *bezaubern*, začarati

onog gospodičića, o kom baka pripovijeda. Al' što bi boljega dobila od Hunjkića, kad je i onaj hunjkav. Nego *Spaß parte*[175], vjerujem ti, da ti je übl, ti si mnogo *liebe Schwester* jela francuskih jaja kod provizura, pak to ti sad virkuje *Üblichkeiten*[176], a ti znaš da si slabijeg pikantnog želuca, tužiš se češće da te nješto zavija unutri –

EVA: Istina, *liebe Schwester*, al' što ćeš, kad ja poginuh *fűr franzősische Eier*[177], pak ne znam što je dosta.

KLARA: A ja, opet, znaš, za onim crvenim, što drhće kao naša ladnetina *Sulz*[178], kako se zove? Ono je baš pikant.

EVA: *Eingelegte Aspike mit Salami*[179].

KLARA: Da, da se za *eingelegten Aspikom*, pak za francuskim kremom i još za čokoladi *Pusseln*, uh, uh! Nisam se dosta mogla nagutati, uh, uh! Da mi je toga svaki dan, mesto našeg pasulja, kupusa i krompira, nigda mi se ogadilo ne bi. A! Gospoja provizurka baš je čestita kuvarica.

EVA: (*malo vedrija*) E, pak da je još svaki dan onakovi *Unterhaltung*.

KLARA: Al' zbilja, *liebe Schwester*, baš smo se lijepo *unterhandlovale*[180]. Ta, samo pomisli, kad ti svaki čas, te ovaj, te onaj gospodin kaže: *Kűß die Hand, Fraulein*[181].

EVA: E, al više je još kad ti ručicu *zartlich*[182] stisne, pak, ili samo vrške od prstića, ili baš cjelu ruku, poljubi. Uh! Tu ti kosa mora na aršine rasti –

KLARA: Da, kao što je tebi tvoj Hunjkić, al' je i meni moj Krmelić triput ruku poljubio, a pri polasku, baš me tako stisnuo,

175 šalu na stranu, prema njem. *Spaß*, šala, fr. *à part*, na stranu, tal. *metter da parte*, ostaviti na stranu

176 njem. *wirken Üblichkeiten*, uzrokovati mučninu, *wirkuje* je dvojezična tvorevina, njem. glagolska osnova, domaći glagolski nastavak.

177 njem. *für französische Eier*, za francuskim jajima

178 njem. *Sulze*, pihtije

179 njem. *eingelegte Aspike mit Salami*, hladetina sa salamom

180 njem. *unterhalten sich*, zabavljati se, *unterhandlovale* je mješovita tvorenica s pogrešnom uporabom njem. glagolske osnove.

181 njem. *küss die Hand Fräulein*, ljubim ruke, gospođice

182 njem. *zartlich*, nježno

da umalo nisam vrisnula i dreknula. E, pa znaš kakovi je smijeh bio, kad smo se s' jaji tucale. Mene nije mogo Krmelić nadtucati, al' tvoj Hunjkić, tebe je nadtuco, pak su svi onda povikali: Eto para, eto par ljudi.

EVA (*kobajage stidi se*).

KLARA: Pa da ti pravo kažem, *liebe Schwester*, svo mi se dopadalo unterhaltovanje[183], samo da nije bilo u društvu one financove frajle; ta, jesi l' ju vidila, molim te, kako se očešljala? Kakva je ono, opet, frizura? Onako razbarušena, kano da je ispod kose jaja tražila. Pak, kako ti je ponosita, s nama hoće-neće da divani, drži nas *Landpomorantschen*[184], tobož misli da je ona najljepša, podigla onaj svoj frnjasti nos u nebesa, a, ovamo, tanka ko vretence. *Rest aus*[185]! Pa, ako nisam već tako mlada ko ona, al' sam ipak pristalnija persona, pa da nisam lijepa, ko što ona misli, al' sam ipak pikantno gustiozna.

EVA: Pravo, veliš, *Schwester liebe*. E, al' što ti se vidi o gospoji trgovkinji, kojoj je mladi sudac, onaj oholica, sve jednako kuriso naočigled njenog muža, i koja je, sve jednako, o sveg svijeta romani s' njim divanila, dok se nije zajedno s mužem njenim opio. Nametala na sebe svilu, a ovamo, ko što mi doktorova frajla pripovjedala, samo tek što joj muž ne bankrotira. Puh! I ona misli da je lijepa, a, ovamo, stoji ko baglić[186] ili kao bardak[187].

KLARA: Baš tako.

EVA: Pak, što mi se još nije dopadalo u tom društvu od ona dva golobrada varmeđska[188] ficinotariuša[189], što li su, što su onako narodno obučeni bili, i što su sve o njekoj narodnosti divanili, nas frajle *gebildete*[190] sad u tom, sad u onom, korili, što ne govorismo

183 njem. *Unterhaltung*, provod, zabava, *unterhaltovanje* je mješovita tvorenica s njemačkom imeničkom osnovom i hrvatskim imeničkim nastavkom

184 Okrugićeva novotvorenica, njem. *Land*, pokrajina, *Pomeranze*, naranča, u značenju: egzotične, neobične provincijalke

185 njem. *restlos*, potpuno, baš tako, zaista

186 *bagljić*, plastić, prema mađ. *bagya*

187 turs. *bardak*, krčag, burence

188 mađ. *vármegye*, upravna oblast, županija

189 službenici u notarijatu, prema lat. *facere*, *ficirati*, raditi

190 njem. *gebildet*, obrazovan

hrvatski, što ne nosimo narodne surke i parte i tjerali nas da jedemo mlada luka, jer je to narodno, i što ti ja znam sve; a naposlijetku su se i oni narodno načaklaisali, pjevajuć svoje narodne pjesme sve jednako *Mnoga ja-ja* i *Redom-redom, rajica* i *Division Držte čaše svi u ruci*, i što ti ja znam sve. Ta, kažem ti, *liebe Schwester,* nema ti bez *deutsche Lieder* i *deutsche Bildung*[191], i bez francuske nošnje ništa.
KLARA: I to je mene malo sekiralo, al ja sam im na mladost odbijala, a, drugo, kažu svi da je sad takova narodna moda zavladala. A što veliš o pjesmama, istina je da su lijepe, *Rest aus*, al' jesi l' čula kako je dosta lijepo pjevo naški Krmelić, a i tvoj Hunjkić mu sekundirao. Ja sam mu baš kompliment dala da je lijepa pjesma, znaš kako ono, te digne, te spusti glas, pjevajući: *Laku noć, Milko, spavaj slatko*.
EVA: Ta, no, no *geht an*[192]. Al' mi se ipak *deutsche Lieder* bolje dopadaju, osobito, znaš, ona moja, kad sam tužna, što ju pjevat običajem.
KLARA: Znam, znam, *Weint mit mir*[193], al sad valjda nisi tužna?
EVA: Ta, nisam posve, al' bi mi ipak godila srcu.
KLARA: Pak, ja ću ti ju pjevati. (*uzima gitar, pak pjeva, sjedeć uz sestru na divanu*:)

Weint mit mir ihr nächtlich stillen Haine,
Zűrnet nicht ihr morschen Todtenbeine.
Wenn ich auch in eurer Ruhe stőr',
Denn es wohnt allhier in euer Mitte
Ruhig sanft ein Mädchen voll der Gűte
Ach! Wenn es nur Eveline wär'[194].

191 njem. *deutsche Lieder*, njemačke pjesme, *deutsche Bildung*, njemačko obrazovanje
192 njem. *angehen*, prihvatljivo je
193 njem. *weint mit mir*, plačite sa mnom
194 Plačite sa mnom, vi noćni lugovi
Ne ljutite se, vi krhke kosti mrtvačke,
Ako vas u vašem uznemiravam miru
Jer ovdje, u vašoj blizini živi
Tiho i blago, djevojka puna dobrote
Ah! Samo kad bi to Evelin bila itd.

(*Eva se kadkad prenemaže, kadkad opet sekundira sestri, a kad prestanu, pri drugoj kitici*)

KLARA: No, *Schwester liebe*, jel ti sad srce na mjestu?

EVA: (*sentimentalno*) Ah! *Liebe Schwester*! Ta pjesma osobito mi *rűhruje*[195] srce, da ti iskazat ne mogu. Uh! Blago onima koji u varoši živu. Al mi, sirote, u ovom pustom selu, među ovim *rohen ungebildeten Volk*[196] ... Ah! Kud pogledaš, svud šume oko nas, pustoš i divljač, pa što je još *grauslicher*[197]: groblje nam pred nosom, s otim *morschen Todtenbeinen*[198]; pak tako i mi mlade gnjiliti i venuti moramo, ah! (*prenemaže se*) Ah! ... ah! – (*nasloni se na desnicu ruku*.)

KLARA: Ah! S otimi misli sasvim si i meni *rűhrovala mein zartes Herz*[199], ah! (*prenemaže se pak nasloni glavu na Eve rame, zagrlivši ju desnom*)

(*Eva i Klara tako poduljom stankom leškaju zatvorenimi oči, pak se kao u san zavode, zatim*)

EVA: (*kao u snu, lativ se rukom za prsa*) Ah! *Franzősische Eir*[200] –

KLARA: (*za malom stankom*) Ah! *Eingelegte Aspike mit Salami*[201] –

(*opet, za duljom stankom, čuje se izvan pozorišta pjevanje Hunjkića i Steve*:)

Ti već spavaš, Milko moja
Već te slatki grli san.
A ja tužan bez pokoja
Bdijem, bila noć il' dan.

Blago tebi, Milko moja,
Slatka želim ti pokoja,
Spavaj slatko, laku noć
Milko, Bog ti u pomoć!

(*pri svrhi kitice ove trgne se Klara, posluša – i gurne Evu*)

---

195 njem. *rühren*, dirnuti

196 njem. *rohen ungebildetem Volk*, sirovim, neobrazovanim narodom

197 njem. *grausliche*, jezovitije

198 njem. *morschen Totenbeinen*, krhke mrtvačke kosti

199 njem. *gerührt mein zartes Herz*, ganula moje nježno srce, *rürovala* je mješovita tvorenica

200 njem. *franzözische Eier*, francuska jaja

201 njem. *eingelegte Aspike mit Salami*, hladetina sa salamom

KLARA: *Ach, liebe Schwester*, počuj, der, što je to? (*Eva, trgne se i sluša*.)
KLARA: *Spavaj slatko, laku noć Milko*! Ta, to je g. Krmelića pjesma, a i glas njegov.
EVA: A i g. Hunjkić ko da sekundira, čuj! Čuj!
KLARA: Jest, jest, bogami!
EVA: Jest, zbilja. Ti nami dojdoše *Serenadu machen*[202].
KLARA: To je *Űberraschung*[203]. Oh! To još nismo u tom selu doživile.
(*ustaju s divana i nadviruju se kroz prozor, međuto*)
PUNICA: (*uleti u sobu*) No, mile kćerčice, vidite i čujete li kakve slave doživiste, to još nikom ne urodi ovdje od postanka sela ovog. A tko to pjeva, znate li?
KLARA: Ta, čini mi se, g. Krmelić i Hunjkić, što su s nami kod provizura bili.
PUNICA: Al' taj što gudi i sekundira, upravo ko onaj, što je kod udovice bio.
(*uleti Liza s Šumarskim, koji si, dremovan, oči tare i tetura, i Sofikom unutra*)
ŠUMARSKI: O! Baš me ta pjevka iz sna probudi. A tko to pjeva, djeco?
LIZA: Ta, zar ne poznaš glas Krmelića i Hunjkića?
ŠUMARSKI: A gleđ ti huncuta, rekoše mi da će poslije njekoliko dana istom doći. Gledaj ti *Űberraschunga. No, das is schőn*[204]! Pst! Pst! Pst!
(*Pjevaju drugu kiticu, svi pozorno slušaju, djevojke se nadviruju kroz prozor, udovica se krišom smiješi, dočim baba, Liza i Šumarski jedno drugom namiguju, dajuć si tim znakove gotova posla*.)

Sunce mjesec i zvijezdice	Oj mjeseče i zvijezdice,
Svijetle goneć noćni mrak.	Čuvajte mi drage lice!

202 njem. tal. franc. *Serenade*, podoknica, *machen*, načiniti
203 njem. *Überraschung*, iznenađenje
204 njem. *das ist schön*, to je lijepo

Sunce mije tvoje lice,
Zvijezde, oči tvojih zrak.

Spavaj slatko, laku noć,
Milko, Bog ti u pomoć!

ŠUMARSKI: (*u polovici kitice, šapćuć*) Pak sad kad ispjevaju, treba im pljeskati, vikati: bravo! U sav glas. A vi, kćerke, zahvalite im se.
PUNICA: Al' treba Evelina i Klara da s tobom dole odu, pak da ih gore doprate.
ŠUMARSKI: (*taruć oči*) Tako da, tako je u redu, ja zaboravih, još sam sanan. (*kad ispjevaju, viču svi, pleskajući)* Bravo! Prekrasno! Zapovjedajte gore! (*Šumarski vuče Evu i Klaru sa sobom van, one se, kobajage, stide, ali ipak odu*)
SOFIKA: (*prćasto*) No, baš sam željna viditi te serenadare.
PUNICA: I ja, hoće l' biti ljepši od tvoga (*kroz nos*) hunjkavca.
SOFIJA: (*kroz nos*) Teško, bako, teško.
LIZIKA: (*svladavši smijeh*) A, pristala gospoda.
(*čuje se izvan vika Šumarskog*: No, to mi je drago, osobito drago! Unutra! Unutra!)

Prizor VII.

(*Dolazi Đuro, vodeć pod ruku Evu, Stevan Klaru. Šumarski za njima. Đuro ima velik nos, Stevo naočali na nosu.*)
PUNICA i LIZA: A, dobro došli! Dobro došli! (*Sofika se samo nakloni*)
ŠUMARSKI: (*predstavljajuć*) Moja punica, moja najmlađa kći, udovica. (*punica i Sofika mjere ih od pete do glave, klanjajuć se*)
ĐURO: (*uvijek kroz nos govori*) Oprostite, oprostite. (*Sofika krije smijeh*)
STEVO: (*nameštajuć naočale*) Oprostite našoj slobodi!
ŠUMARSKI: A što, oprostite? Jesi, Đuro, veliki majstor! Meni kazati da ćete istom poslije njekoliko dana doći, a gleđ ti, evo vas danas tu.

ĐURO. Brate, htjeo sam te *űberraschovati*[205], ili, bolje rekav, tvoje mile kćerke. (*nakloni se pram Evi i Klari... Sofika se smiješi*)
PUNICA: Pravo, pravo g. Hunjkić, taj *Űberraschung* samo je mladim djevojkama, dapače, to je njima najveća slava, joj, drágo si! – (*Eva i Klara, kobajage, stide se, – Sofika se škubi*)
STEVO: (*međuto vadi maramu i tare si oči*) Ta, ako ćemo pravo govoriti, njima je jedino ta serenada namjenjena, jer znate – (*kradom iz džepa šnjofa*)
KLARA: (*klanja se*) Zahvaljujem lijepo!
LIZA: A, vrlo ste lijepo pjevali.
STEVO: Oprostite, moglo bi ljepše biti, al' sam kod provizura grlo pokvario.
HUNJKIĆ: A ja sam se, baš, amo vozeć, prehladio, te si vraški katar, tj. hunjavicu navuko. (*kašlje i useknjuje se, da sve šobonji. Sofika kašlje i useknjuje se, krijuć smijeh. Punica prnka zapregom*[206] *oko nosa*)
ŠUMARSKI: (*ironički*) Dakako, dakako, večeri su još, u travnju, hladne. – A što, ti, Sofi, kašlješ, ti bar nisi s nami bila, da bi se prehladila.
SOFIKA: Ta, ne znam, dragi otac, nješto me škaklji...
ĐURO: O, bože, moj, sve gledam u Sofiku, ne mogu se je dosta nagledati. Ta, kad se sjetim, kako je ovako mala bila, - pak sećate l' se, Sofika, kako sam Vam medenih kolača i *Zuckerpokeraja*[207] donosio. (*Eva i Klara stide se*)
SOFIKA: (*kašlje, pak za se*) Da, u kukuruzovini umotanih. (*glasno*) O, sjećam se, kako ne! (*opet kašlje, krijuć smijeh*)
HUNJKIĆ: O, Bože, Bože! (*usekne se*) Gdje su ta vremena?
ŠUMARSKI: E, što ćemo, vremena se mjenjaju, onda Sofika bila djevičica.
PUNICA: A sad mlada udovica. –
LIZA: I još k tomu *hoffnungsvolle Wittwe*[208].

205 mješovita tvorenica, *überraschovati*, iznenaditi
206 zapreg, kecelja, pregača
207 njem. *Zuckerbäckerei*, poslastica
208 njem. *hoffnungsvolle Witwe*, udovica puna nade

ŠUMARSKI: Dakako, dakako...
HUNJKIĆ: Al' i tvoje frajle kćerke jesu *hoffnungsvoll*, one bo su sad, što se kaže, na polici. (*nakloni se i usekne*)
STEVO: (*usekne se i odmah šnjofa*) O, *jedenfalls*[209]! (*nakloni se*)
SOFIKA: Oprostite, da večeru prigledam! (*kašlje, krijuć smijeh, otrči van*)
ŠUMARSKI: De, de, kćerko, a i ti, draga punice.
PUNICA: O, već je sve gotovo, samo da se postavi stol.
EVA: I mi ćemo pomoći, da ljepše bude.
KLARA: I slađe. (*izvinu se ispod ruke i odu s punicom*)
HUNJKIĆ: O, hvala lijepa, mi smo već od provizura siti.
ŠUMARSKI: A što ti divaniš? Zar da ti, poslije toliko godina, dojdeš tvomu starom prijatelju i kolegi prvi put u kuću, pa da ti večere ne da, pa makar sit bio, da prstom dokučiti možeš, - o, to kod Šumarskog ne rodi! Što više, dok si kod mene, hoću da te počastim spajinski, i hoću da se s tobom podivanim o našem srijemskom životu i još koješta, i još koješta, znaš.
HUNJKIĆ: O, hvala ti, brate, ja sam osvjedočen o tvom dobrom i poštenom srcu. (*kašlje i usekne se*) Al što da mnogo divanim, ta, mi se poznamo odavna. (*stiska mu ruku*)
STEVO: (*brišuć si oči*) Al' ja moram za oproštenje molit. (*usekne se*)
ŠUMARSKI: A znate li Vi s kim Vi divanite? Uz moga prijatelja, ma ih koliko mu drago došli, svi su i moji prijatelji, pak sad nikakvih komplimenata više.
STEVO: Oh! Zahvaljujem! (*izvadi burmuticu i šnjofa*)
ŠUMARSKI: Dakako. Pak ćemo lijepo još večerati i podivanit se, jer, znaš, Đuro, ti si mi piso, i ja nješto ko tvoj prijatelj natucam, ha, ha, ha! (*Đuro se smiješi, a Šumarski daje mu ruku*) A i Vi, gospodine, ili, bolje rekav, moj odsad, dragi prijatelju, (*daje mu ruku*) bit ćete, ako ne što drugo, a ono svjedok divana našeg, ha, ha, ha! – ta, već – pak, kad se tako prijateljski nadivanimo i noć prospavamo, onda ću vam sutra lijepu šumarsku zabavu

209 njem. *jedenfalls*, u svakom slučaju

pripraviti, tj. lov na mlade zeceve, nek sve bude kod Šumarskog nobl, po spajinski, tako, da.

HUNJKIĆ: Ja ti, brate, već odavna nisam lovio.

ŠUMARSKI: No, sutra moći ćeš se sit zečeva natući, unići ćemo u zabranu spajinsku, pak, samo pucaj.

STEVO: (*usekne se*) Ja baš nisam lovac, al', za ljubav prijateljstva i društva, dragovoljno ću s vami to veselje dijeliti.

ŠUMARSKI: No, ništa zato, ništa, ako niste lovac od zečeva, a ono će se valjda i za Vas naći kakova zvijerka, ha, ha, ha! Koju ćete Vi loviti, ha, ha, ha. (stišće mu ruku, on se nakloni)

(*Punica, Eva i Klara dohode.*)

PUNICA: Večera je gotova.

ŠUMARSKI: No, to mi je drago.

EVA i KLARA: Izvolite, gospodo.

ŠUMARSKI: Hajdmo, dakle, prijatelji dragi.

(*Đuro uzme Evu, Klaru pod ruku i idu kroz polovinja vrata, Šumarski ide s Lizom, namigujuć joj. Punica za njima popostane.*)

PUNICA: I jeste vrag udovica; pravo ima, njen hunjkavac ipak je ljepši i mlađi od ove dvojice, pa i ne hunjka onako jako, al' ovaj kroz onu nosinu tuli ko kroz trumbetu. Al' to me briga! Na čast udovici i Evi njeni hunjkavci i Klari njen drljavac, samo nek se čiste iz kuće, pak će biti babina vlada.

(*Udari pesnicu o pesnicu, pak odlazi za njima. Zastor padne.*)

Čin IV.

(*Soba Šumarskog ko u I. činu. Šumarski, po lovački obučen, šeta se gore dole, taruć si ruke.*)

ŠUMARSKI: A, bit će, bit će nješto od svatova, dobro sam ih sinoć pri čašici vina brambnitovô[210], a još bolje punica... Krmelić je gotov, a i Klara, Đuro također, samo mi se još nješto Evelina duri... Sve, kako-tako, na Hunjkiću joj se dopada, al samo ono njegovo prokleto hunjkanje ne, i onaj nos... Al, zbilja, bez svake šale, jako je hunjkav, i ona nosurina ga grdi. Ja sam, da sam djevojka, ne bi ga htjeo za muža imati, premako je, inače, dobar čovjek... al' bi moro kraj njega šarati... Pa, baš mislim da je, kraj sve dobrote, jedino radi nosa nesretan u ženidbi. Ta, ne bi ni svoje pokojne Jelene dobio, da nije već prije svadbe belaja bilo... A baš mislim da je i rad nosa nesretan inače, ni službe dobiti ne može. Ta, tko bi još hunjkavog činovnika poštivo? Ta, on bi samo za sprdnju svakom bio... A da Evelina zbilja privoli, ja ne znam zasigurno hoću l' moći, prijateljstvom velikog suca i druge gospode, štogod za njega isposlovati, da se, sirotan, boljeg komadića hlepca dočepa... Teško ti je u sadanje vrijeme - i kod varmeđe prodrti, nije više kao u staro doba, kad sam ja u Srijemu išpanom bio. Onda da sam bio bogat ko sada, samo paurendama dosta vina dati, pak pri restauraciji, evo me, mal ako ne sucem velikim. No, u sadanje doba, bogme, ne bi se ni s vel. sucem mjenjao. Ta, ja bolje živim negoli veliki sudac. Sudac se s živim i žilavim, glupim paurom termati mora, koji često u nuždi mnogo obećaju, a poslije ništa ne daju – al' ja samo bavim se mrtvimi hrastovi, koje živi traže, a otud se, pokraj spajinske kese, i moj džep dobričko puni... Ta, šuma, šuma! To je živa neiscrpiva kaša... Samo se čovjek u tom poslu razumijevati mora, ko mi beamteri spajinski... Zato bi najbolje bilo, kad bi Hunjkića u spajiluku namjestiti mogao, znam da bi i Evelina onda prije privoljela. Al' što ću, kad baš sada nikakove vakanci-

210 prema španj. *Bramarbas*, glavno lice danskog dramskog pisca Holberga, tip samohvalisavca, junaka na jeziku

je[211] nema. Šumari su ti svi žilava života, zdravi ko lavi. E! Gorski, šumarski, naravski život, k tomu divljač: srne, jeleni, zecevi, šljuke, bravenjaci i dobro vince, – to, to je što život i zdravlje šumarom daje... Ej, moj Hunjkiću, da te kakogod namjestiti mogu, pak da se i ti uz tvog starog kolegu okućiš, – al' ovako, bogme, morat će Šumarski izbirati... al samo nek Eva privoli, sve će to hrastovi platiti...

Prizor II.

(*Punica dohodi*)
ŠUMARSKI: Dobro jutro, draga punice. No, jesi l' mogla posle nas i od jutros štogod više s Evelinom opraviti, je li pitomija sad?
PUNICA: Idi, bogati, Šumarski, to su sve djevojačke macaflarije[212]. Hajde, de, da je mlađa, ne bi joj se čovjek ni čudio, nit zamjero, al' već stara djevojka, ja ne znam što bi ona? Molim te, sad si ubila u glavu udovičinog *Kurmachera*, koga još ni vidila nije, da je on bogzna kako lijep-a jest, vrag ga odnio – da je bogat i velik gospodin – a vrag ga njegov znao – i što ti ja sve znam. A što ćeš, to je sve nenavidnost ženska s negleduša... A ja joj govorim da hunjka isto tako, ako ne većma, od Hunjkića, al' ona hoće i neće da vjeruje. Kažem ti, Šumarski, ako hunjkanje udovičinog hunjkavca ne pomogne, da i ona za Hunjkića pođe, ja ne znam što bi? Onda ti očinsku silu upotrebiti moraš. Evo, takova ti je sad. Nasuprot, Klara sa Krmelićem sasvim je zadovoljna.
ŠUMARSKI: Koliko mi je drago to, toliko me, opet, ono, muči, i ako ti ne upotrebiš svo znanje tvoje, hoće nam se još ta lijepa zgoda izjaloviti i Eva ostati na vratu. Zato, dok mi odemo u lov, ti joj još bolje, štogod znaš, govori.
PUNICA: Ja ti već rekoh da se jedino u hunjkanje udovičinog hunjkavca nadam, ako to hasnilo ne bude, onda ju prisiliti moraš.

211 nezaposjednuta služba, prema lat. *vacare*, biti prazan, nepopunjen
212 budalaštine, možda prema tal. *macacco*, majmun, budala

ŠUMARSKI: Uh! Uh! Ne bi sad da me poslije dijete proklinje.
PUNICA: (*rugajuć se*) Oh! Oh! Nježnosti očinske. (*kucanje na vrati*)
ŠUMARSKI: Jest! *Herein*!

Prizor III.

(*Hunjkić i Stevo, onaj u kvekeru*[213]*, ovaj u fraku*)
PUNICA: (*udvorno*) A, gospoda već uranili! Dobro jutro! Dobro jutro!
HUNJKIĆ: A, dobro jutro! Kolega mi već za lov gotov! (*rukujuć se*).
STEVO: (*rukujuć se*) Dobro jutro, ko što vidite prijatelju –
ŠUMARSKI: Što vi? Zar si ti zaboravio da smo sinoć *Bruderschaft*[214] pili, a morat ćeš pri ručku *Strof*[215] piti.
STEVO: Oprosti, brate, ja sam se pobunio.
ŠUMARSKI: No, no! Dakle, gotovi ste, samo vam puške fale. Deder, draga punice, potjeraj tog matorog magarca Miku, valjda je puške već očistio i namazo.
PUNICA: Mahom. (*ode*)
ŠUMARSKI: A, nadam se da ste dobro spavali.
STEVO: Ja, brate, prekrasno, ko na federi! (*briše oči ispod naočala*)
HUNJKIĆ: Kakvo pitanje? Poslije onakove krasne večere i onog mirišavog slatkog vinca, a sve da toga nije bilo, tvoj bratinski razgovor bio je kao opijum za mene.
ŠUMARSKI: (*rukujuć se obojicom*) No, to mi je drago! No, što se razgovora tiče, reko bi da je Stevo bolje spavo neg ti, Đuro, jer on se i s Klarom mojom zabavljo, ha, ha, ha!
STEVO: (*smiješi se, pak šnjofa*) Ta, da, ta, da, i to je mnogo doprinijelo.

213 *kveker*, dio salonske muške odjeće
214 njem. *Bruderschaft*, bratimljenje
215 njem. *Strafe*, kazna

ĐURO HUNJKIĆ: Ti znaš, brate, da sam ja u mlađih mojih godina veliki *Kurmacher* bio. (*usekne se*) i pristupa imo kod djevojaka, al' sad sam već stariji malo – a drugo, Evelina tužila se na glavobolju i tako –
ŠUMARSKI: (*presiječe mu riječ*) Ta, znam, znam. No, no e*s wird sich schon machen*[216]; zato će biti bolje, dok iz lova dojdemo, valjda će međuto glavobolja proći, ha, ha, ha! – Nego, prijatelji dragi, vi ne možete ići tako sa mnom u lov u tom odijelu, ti Stevo u tom fraku, a ti Đuro u kvekeru, mogli bi repovi njihovi gdjegođ na trnju ostati.
STEVO: Ta, mi imademo naše *Oberrocke*[217].
ŠUMARSKI: Al ipak nije pristalo uz mene, i mene radi, pa i pandura radi, oni bi se smijali, misleć da ste vi tako u lov došli. Jok, vala! To Šumarski dopustiti ne može, kod mene sve mora biti nobl, po spajinski. Sve ću ja vas sad po lovački *ekvipirati*[218]. (*otvara ormar i vadi*) Evo vam lovački uniform, lovačke torbe, rogovi puščani, pak se brzo presvlačite. (*presvlače se, dočim on njihove frakove u ormar postavlja*) Istina, ja sam malo krupniji u tijelu od vas, al' to ništa ne čini, s otim ćete komodnije pucat, i gibati se. (*presvukavši se, ogledaju se, pak se smiju*)
ŠUMARSKI: Ništa, ništa, malo habasto[219] stoji, al' ste sad barem pravi lovci. Samo, još ću vam lovačke šešire dati, (*vadi iz ormara*) a da imam više lovačkih čizama, osim ovih što su mi na nogu, i to bi vam dao. Al' ništa, turite pantalone u sare, pak će i tako dobro biti.
HUNJKIĆ: Da, sare, kad bi ih bilo. Zar ti ne znaš da mi, po gospodski, štiflete nosimo?
ŠUMARSKI: Da, zbilja! No, pa ništa zato, može i tako za nuždu *passirati*[220]. Samo još uzmite šešire. (*daje svakom po jedan*)
HUNJKIĆ: (*mećuć ga na glavu*) Bogme, tvoj je meni malen, stoji mi navrh glave. (*namešća si*)

216 njem. e*s wird sich schon machen*, to će se već dati srediti
217 njem. *Oberrock*, redengot, dugi kaput
218 prema franc. *équipe, ekipirati*, opremiti potrepštinama, osobito odjećom
219 turs. *kabast*, krupan, debeo, glomazan
220 njem. *passieren*, proći

STEVO: (*metnuv ga na glavu, usekne se i, šnjofajuć*[221]) A za mene baš kako treba.
ŠUMARSKI: Još je nov. Ded, ti to malo bolje natuci. (*navlači mu šešir, oklizne mu se spreda, pak mu baroku svuče, koja na zemlju padne. Krmelić opet šnjofa i smije se*)
HUNJKIĆ: (*ljut posegnuo zajedno s Šumarskim za barokom, dizajuć istu, kucne se pošteno s Šumarskog glavom. Na što Šumarski, počešav se po glavi, jaukne*)
HUNJKIĆ: Ta, što si latio navlačiti, kan da je moja glava tikva, il' bundeva, ko tvoja. (*namješta si baroku, pak mu baci šešir*)
ŠUMARSKI: Oprosti brate, ja sam zaboravio da si ti ćelav, ćuti, i ja sam dobro dobio, (*češe se*) ćuti samo, dobro je kad nije nitko od ženskih tu bio, osobio Evelina. Na, uzmi ovaj moj stari šešir. (*daje mu ga*) Taj je već dobro razglavljen i klopaviji. (*Hunjkić prima šešir, mučeć, i meće ga polako na glavu*) No, taj je već bolji. (*kucanje na vrati*) *Herein*!

Prizor IV.

MIKA: (*izbuljiv oči u goste*) Evo, gospodine, puške, čiste kao duduk.[222] (*kašlje*)
ŠUMARSKI: (*primajuć ih*) No, i vrijeme ti je da si već gotov jedanput (*ogleda puške, pak Miku gleda*) No, što si izbuljio oči u gospodu, zar još nisi vidio lovaca?
MIKA: (*kašljuć i češuć se*) Ta, ta – al ova gospoda još tu nisu nikad bili. (*gleda Hunjkića, pak za se*) Grdna li nosa!
ŠUMARSKI: Pak ako nisu bili, sad su tu, pak, što je?
MIKA: (*kašljuć*) Ta-ta, pa, drago mi je – da su pošteni. A jesu l' to ona gospoda, što su sinoć onako lijepo pjevali?
ŠUMARSKI: Idi, blesane, što tebi može drago biti, i što tebe njihovo pjevanje košta? Seli, pak pse pusti. Timješu i Marku kaži, oni će s nami u zabranu u lov, da nam puške pune.

221 njem. *schnupffeln*, njušiti, ušmrkavati
222 turs. *düdük*, vrsta čobanske frule, zviždaljka

MIKA: (*kašljuć i mjereć Stevu, za se*) No, što će onaj s' naočali uloviti, no, i to još vidio nisam. (*glasno:*) Taki, taki!
ŠUMARSKI: (*dajuć puške Stevi i Đuri*) Na, tebi, Đuro, ovu *Damascenerlaufe*[223], – a tebi, Stevo, ovu francuskinju. Mika, skini lovački rog.
HUNJKIĆ: Meni, samo koja je malo težja. (*prima i vaga ju*)
MIKA: (*čuvši Đuru, kašljuć i skidajuć rog, za se*:) No, kraj takovog hunjkavog nosa, boljeg roga ne treba. (*glasno*:) Evo ga, gospodine. (*daje rog i gleda u Đuru*)
ŠUMARSKI: (*mećuć rog na se*) No, Mika, ne stoj, već, izvrši što ti rekoh, seli! (*Mika, još obzirući se na goste, kašljuć i mumljajuć nješto, iziđe*)

Prizor V.

(*Punica uleti zosopljena unutra*)
PUNICA: Ta, Šumarski, molim te, čuj čuda: notaroš, evo baš ovaj mah, umro.
ŠUMARSKI: (*čudeć se*) Ta, što govoriš? (*čude se Đuro i Stevo*)
PUNICA: Ma, što ti rekoh. Evo, dotrko četnik, javljajuć to, i veli da odmah ti tamo dođeš.
ŠUMARSKI: A što mu bijaše, da tako naglo umre? Juče, bio je zdrav.
PUNICA: Četnik veli kako je juče, tj. noćas, od Brestića šumara iz gosti došao i legao, a više se ni digo nije.
ŠUMARSKI: (*drmajuć glavom*) Hm, hm! Eto mu drugovanje njegovo s Brestićem, drevnom pijanicom. Ja sam mu toliko put govorio da s, njim toliko ne pije, a jok, nije me slušat htjeo. Eto mu sad. To je Schloger[224], ništa drugo. Tamo se oljoljo, putem se razhladio, pak mu tako Emaus donese *Garaus*[225] ... Eto, tako nam on sad i svo lovačko veselje pokvario. Sad moram tamo ići

223 njem. *Damastenläufe*, vrsta cijevi na nekadašnjim lovačkim puškama
224 njem. *Schlag*, udar, šlog
225 Okrugićeva novotvorenica, prema njem. *gar aus*, gotovo, kraj

i stvari mu popisati i zapečatiti, jer drugog nikog ovdje odličnijeg u selu nema, inače će te paurende odmah sve razvući. – Uh! Baš sam sada, toga radi, ljut. (*šeće se ljutito*)
HUNJKIĆ: Idi, što bi se ljutio, Šumarski, kad je takovi bio, nije ni štete za njim, bar je drugom poštenijem čovjeku mjesto otvorio... A mi zato opet možemo ići u lov, ako ne danas – a to sutra. –
ŠUMARSKI: Ta, ne ljutim se rad pijanice, jer nije toga vrijedan, (*afektirajuć*) samo se ljutim, što nam zabavu pokvario, a drugo, znaš, gadi mi se oko mrtvaca tamo-amo hodati.
PUNICA: Pa što ćeš sad, de? Kad nikog drugog od gospode tu u selu nema, do tebe jedinoga. Nego, idi, pa što prije svrši.
ŠUMARSKI: (*Đuri i Stevi*) A vi, idite, pak se zabavljajte s kćerkami mojim, dok ja taj gadan poso svršim.
HUNJKIĆ: Al valjda ne ovako lovački, mi ćemo se presvući.
ŠUMARSKI: Pa, od volje vam.
PUNICA: Al baš vam lijepo stoji lovačko-šumarsko odijelo.
HUNJKIĆ: (*Stevu gledajuć*) Ta, vidim, vidim.
STEVO: Mi ćemo drugi put frajlice *űberraschovati.* (*svlači se*)
HUNJKIĆ: E, pa dobro! (*svlači se*) Daj nam, Šumarski, frakove.
ŠUMARSKI: (*trgnuo se iz misli pri šetanju u sobi*) Da, zbilja. (*otvara ormar i daje, a svoje postavlja u njega, skida sa sebe rog*)
HUNJKIĆ: E, tako, sad idemo frajlama. Ta jesu l' one već opravljene?
PUNICA: O, dakako, to su ranoranke, prije zore i pre bijela danka.
HUNJKIĆ: E, pa zbogom, Šumarski, (*smiješeć se*) dobar apetit ti želim pri tom finom poslu, ha, ha, ha! (*polazi*)
ŠUMARSKI: Da, još mi se sprdaš. Pametnije bi činio, da sa mnom ideš, pa da nisam sam. Ti si bio notaroš i bolje razumeš taj poso.
HUNJKIĆ: E, pa dobro, meni se ne gadi, pa sam gledo toliko puti gdje mrtve paraju; doktori svi rigali, a meni ni vraga. Samo pričekaj, dok šešir moj donesem.

ŠUMARSKI: A ti, hajde, ja ću već k tebi u sobu doći. (*Stevo i Đuro odu desno*)
PUNICA: Baš dobro, Šumarski, što je taj pijanica otego papke, dosta je on tebi tvoj poso mutio i uz nos ti išo. Eto mu sad, kako pravo – tako zdravo. –
ŠUMARSKI: Nego, punice, znaš li što? Eto leba za Hunjkića.
PUNICA: A gleđ, zbilja! Borami, može notarošom postati, pa nikad bolje za Evu. No, kad ne bi sad privoljela, ne bi zaslužila više nikakove sreće, nego nek navijek djevuje. –
ŠUMARSKI: Ja ću odmah sucu pisati i molit ga da Hunjkić notarašluk primi i do budućeg izbora tu ostane, a dotle ću ja već paure na svoju ruku okrenuti, da ga poslije izaberu.
PUNICA: O, to ne fali, da će svi na tebe pristati.
ŠUMARSKI: Ima, doduše, dva-tri burgijaša u selu, koji bi mogli druge pobuniti, al tima ću ja već s kojim hrastom usta začepiti. A drugo, sudac je moj čovjek, pak što sudac hoće, to mora biti. Deder, samo ti Evi tu stvar sad lijepo nakiti, dok ja s' Đurom dojdem. (*uzima šešir*) Zbogom.
PUNICA: Ta ne fali. Zbogom! (*iziđe s njim nadesno*)

Prizor VI.

(*Soba ko u drugom činu. Eva sjedi na divanu tužna, podnimila se na desnicu.*)
EVA: (*uzdahnuvši*) *Ach Gott*[226]! Što je čovječji život, danas legne zdrav u krevet, a sutra osvane mrtav – ali *ach, Gott mein*[227], što je djevojački život bez željne srca slasti? To je prava, živa smrt. Takovi, evo, život je moj sada, kad me nagovaraju da za nemila pojdem... Ta, zar sam ja zato mladovala i djevovala, da sad pojdem za udovca, i još k' tomu za onakova hunjkava, koji nema ni kuće ni kućišta, nego, što više, dvije odrasle kćeri... Uh! *Gott,*

226 njem. *Ach, Gott*, O, Bože
227 njem. *Ach, Gott mein*, o, Bože moj

lieber Gott[228]! Da sam ja barem mjesto notaroša danas mrtva osvanula – *ach, wenn es nur Ėwelin wär*[229] – Barem ne bi danas toga dočekala. Ta, gleđ moje sestre, kako je sretnija od mene. Njen, ako je udovac, barem ne hunjka, nema djece, pa je carski beamter, pa i dosta pristo čovjek – da ništa ne govorim o udovici i njenom proscu, o kom mi baka reče da i on hunjka. Ja to ne vjerujem, kako bi mogo i on hunjkati? Ne, to baka hoće mene samo za Hunjkića da ulovi. – Al' ja baš neću, dok se ne osvjedočim je l' zbilja hunjkav. Ne, ne može mi srce podnijeti. Ah, *mein zartes Herz*[230]! Koje pravo još ni ne zna što je ljubav i njene slasti. – Naopako sam se djevojkom nazvala, naopako moj otac šumarom posto i u ovo pusto selo došo – da sam barem kod tetke u Srijemu ostala, sigurno bi tamo bolju sreću našla... ili da sam za onog ćurčiju pošla, on je barem mladić bio, i nije hunjkav. – *Ach! Mein unglűckliches zartes Herz*[231]! (*zamukne i kao da plače, tare si oči*)

Prizor VII.

PUNICA: Oho! Evelino, kćerko draga, zar ti samcata?
EVA: Ko što vidite, bako. Klara otišla s njenim Stevom u baštu.
PUNICA: A, ko što vidim, kćerko, ti si mi tužna i uplakana. Što ti je, miljenice bakina!
EVA: Ta, baš sam mislila na pokojnog notaruša, pak mi se srce rastužilo.
PUNICA: Ta, nemoj kriti tugu svoju baki! Ta, što bi ti za onom pijandurom tugovala, što više, možeš da se njegovoj smrti veseliš.
EVA: O, moje mlado nježno srce još nije tako pokvareno.
PUNICA: (*sjedne uz nju, nježno*) Joj! Drágo si, ćerko, dok se

228 njem. *Gott, lieber Gott*, Bože, dragi Bože
229 njem. *ach, wen es nur Ewelin wär*, ah, kad bi to samo Evelina bila
230 njem. *mein zartes Herz*, moje nježno srce
231 njem. *ach, mein unglückliches zartes Herz*, ah, moje nesretno nježno srce

jednom ne smrkne, drugom svanuti ne može... A baš tebi je njegovom smrću svanulo. Vidiš kako se isti Bog, budi mu slava i dika – za tebe brine. Notaroš umro, a sad može Hunjkić notarošom postati, pak, evo ti gotove sreće.

EVA: (*malo vedrija*) Ja na to ni mislila nisam.

PUNICA: Al pomislila je tvoja baka i tvoj otac dobri, koji samo dobro tebi želi. On je Hunjkića već sobom poveo, da primi notarušluk i odmah će sucu pisati, da on tu notarošom bude, pa kud će ti bolje, ćerko? Lijepo ćeš kraj oca i tvoje drage bake ostati, a ne moraš na jabanu ići, ko tvoja sestra Klara i udovica, od koje hunjkavog prosca još ni ne znamo što je i gdje je. (*Eva šuti zamišljeno*) Ti šutiš, draga kćeri? Ta, pomisli samo, da je lijepo biti gospojom notaroševicom, svi ti pauri moraju ruke ljubiti, svi tebe moraju slušati ko boga, svi tebi pečenke i mitova donositii, ako žele da im u čemugod notaroš Hunjkić pomogne; a ti, tek, samo da se kočiš, da pomogneš kom je tebi volja. Ta, krasan ti je život notaroški, taj živi bolje nego veliki sudac. Ta, kakav sudac? Notaroš je sudac i sve i sva. Tko mu čestitu jabuku donese, tomu pomogne samo, a tko ne, toga pošlje sucu, – ta sve ti biva kako on i što on hoće. – Čak, pomisli, draga, da ćeš ko notaroševica i ocu svom mnogo pomoći, a to si dužna iz dječije zahvalnosti... Da, da, kćerko, pa onda – onda, (*kašlje*) ta, je li, kćerko, da hoćeš? Ta, ja znam, ti sve misliš na hunjkanje Hunjkićevo, al' ja ti rekoh, i opet ti kažem, da i udovičin prosac još gorje hunjka, pak ćeš se osvjedočiti, dok dojde – vile ga odnijele – onda ćeš odmah drukčije govoriti. (*malo pošuti*) Ta, je l', draga mezimice, da ćeš poslušati tvoju baku? (*zagrli ju*) Ta, znaš da je baka uvijek tebi dobra bila, pak će i ostati, samo poslušaj baku i oca.

EVA: (*stidljivo*) Ta – ta –

PUNICA: (*milujuć ju*) Ta, hoćeš, znam ja, ti si uvijek dobro dijete bila. Sinoć te je glavica boljela. (*pomiluje ju po čelu*) Sigurno te juče kakve vilovite oči urekoše, guje ih ispile – al sad je već bolje, je li? Ta, znam ja, kad lijepu djevojku glava boli,

da je urečena, pak joj se onda zli na bljuvanje i ništa joj se ne mili – zato nisi se ni s Hunjkićem mnogo zabavljala – ali sada, draga Evelinko, nemoj se od njega tuđiti, ta, ne znaš da on gine i luduje za tobom, ta, vidiš kakvu ti je serenadu napravio. (*Eva se malo naškubi*) Ta, podaj mu dobru riječ i mili pogled s tvojih lijepih očiju, i onako mu se slatko naškubi, ko što samo ti znaš i ko što samo tebi dolikuje. (*naškubi se bolje Eva*) Tako, tako, slatka mezimice moja, sad te tvoja baka voli. (*poljubi ju*)

Prizor VIII.

SOFIJA: (*dojde naglo*) Bako, zove nas mama, da malo iziđete u kuhinju prigledati ručak. Tata se već s Hunjkićem povratio i, eno ga, šeće se u bašti s Krmelićem i Klarom.
PUNICA: (*skoči s divana*) No, pak evo ti, Evelina, Sofike, oči na oči nek ti kaže, je l' njen prosac hunjka ko tvoj.
Sofika: (*smijuć se*) Dakako, *Schwester*, (*za se*) samo neće uvijek hunjkati.
EVA: Da, eno, vidite, ona se smeje, a to je znak da laže.
PUNICA: Ta, poznaš ju valjda dobro, bedna je bila, dok nije taj njen hunjkavac došo, a sad i pogotovu, to se samo obijest iz nje smeje.
SOFIKA: Ha, ha, ha!
PUNICA: Ta, mani ju. Ja ti rekoh, osvjedočit ćeš se. Nego, ja idem, a i ti, Evelinko draga, treba da ideš u baštu, kad je Hunjkić tamo, znaš – znaš, što ti je baka kazala – (*vuče ju silom s divana i odu kroz polovinja vrata*)
SOFIKA: Ha, ha, ha! Da čudne muke u matore djevojke! Ona bi silom da njen Hunjkić ne hunjka, ili da moj Mato kao i on hunjka, i to navijek. E, al micac[232]! Štono u Srijemu kažu. – Ona bi silom da je prosi kakovi mladić od osamnaest do dvadeset i pet godina, a ne udovac s dvije odrasle kćeri. E, al micac. Bijaše ti se

232 *Al micac*, pokr. usklik za isticanje suprotnosti kakve tvrdnje, *hoćeš, jest!*

mlađom udavati, a ne izbirati... Ona bi silom da joj je muž veliki gospodin, pa da joj se sav svijet klanja. – E, al micac! – Ona bi htjela silom da sve po njenoj volji ide. – E, al micac! (*pjeva*):

Lovac htjeo ptičicu
Da ulovi s grane,
Naperio puščicu,
Da ju zgodi tane.
Lovac cilja poluslijep,
Puška čini: ždroc, –
A ptica mu diže rep! –
Micac!

Ribar htjeo ribicu
Da upeca masnu,
Pa spustio udicu,
Na njoj gljistu krasnu.
Gnjurnu mu se plovac lak,
A on šapnu: pec!
Trže, al se frući rak! –
Micac!

Stari štucer frajlicu
Htjeo dobit mladu,
Već sklonuo mamicu,
Pa gladio bradu.
I od slasti lizo brk,
I već reko: hop!
Al' dobio pod nos žvrk!
Micac!

Da, tako bi mnoga stara frajla mnogo koješta htjela, jest, al micac! (*čuje se izvana gdje dolaze iz bašte Šumarski, Krmelić i Klara. Sofika brzo nađe se u poslu, briše ogledalo i koješta, šapnuv*) A ha! Evo ih, već idu.

Prizor IX.

(*udovica Sofika, nakloniv se, Šumarski, Krmelić i Klara*)
SOFIKA: Oho! Tatice, zar vi već gotovi popisivanjem?
ŠUMARSKI: A što bi kod pijanice imo mnogo popisivati, kad je sve što je dobio popio. To je lak poso, al' kancelarija, ta mu je u neredu, tu će imat Hunjkić mnogo posla, dok ju u red stavi.

SOFIKA: A zar će –
KRMELIĆ: (*presiječe joj riječ*) Hunjkić biti notarošem?
ŠUMARSKI: To je moja želja, koja će se, po svoj prilici, ispuniti.
KRMELIĆ: Oho! Zato se on onako ukočio, kad je s tobom natrag došo.
SOFIKA: I valjda je odmah zato s Evelinom ostao, da joj tu radosnu vijest javi.
ŠUMARSKI: Dakako... dakako...
KRMELIĆ: (*šnjofa*) No *tas ist schőn*[233], ja mu čestitam.
KLARA: A ja mojoj sestri Evelini.
SOFIKA: (*smiješeć se*) Pa i ja, obojim...
ŠUMARSKI: No, to mi je drago, samo kad joj niste nenavidne. (*Sofika se krišom smeje*)
KLARA: A što bi joj nenavidna bila, što će notaroševicom postati. Evo, g. Krmelić mi reko, da je carska služba uvijek sigurnija, nego varmeđska, u kojoj pauri daju komadić krušca.
KRMELIĆ: O, to stoji. Pa, zar bi, evo, odskora njeki varmeđaši ostavili službe svoje, pak nogama i rukama kopali, da se carske službe dočepaju, da to istina nije. (*opet šnjofa*) O! Sladak je carski krušac.
ŠUMARSKI: Ta, no – no! – Ali zar ste vi već o tom međ sobom divanili? No, to mi je drago! A smijem li ja tebi, draga Klärchen, čestitati? (*smiješeć, miluje ju*)
KLARA: (*stidi se, kobajage, pred sebe gledajuć*)
KRMELIĆ: (*usekne se, oči briše*) Ja ti, dragi prijatelju Šumarski, do sad nisam očitovo što i kako mislim, no sad čuj: došao sam ti u kuću ko nepoznat, primio si me što može bolje biti i srdačno se sprijateljio sa mnom. (*Šumarski se klanja njekim dostojanstvom afektiranim*) Također, tvoje frajlice kćeri svakim me milinjem predusretale i osobito frajla Kler, i moram ti kazati da mi se dopada, (*vadi burmuticu i jako šnjofa*) i da ju od srca ljubim, (*obriše si oči*) ako ti, dakle, ništa proti nemaš, ja ju prosim od tebe.

233 njem. *das ist schön*, to je lijepo

SOFIKA: (*za se*) O, lijepe mi šnjofasto – drljave ljubavi!
ŠUMARSKI: Ja, da bi riječi! Samo ako *Klärchen* moja draga hoće, pa da ste blagosloveni! (*daje mu ruku, pak gleda u Klaru*)
KLARA: (*Za malom stankom*) E, kad je, tatice dragi, Vaša volja, (*stidljivo šapne*) hoću, (*glasnije*) ali samo bi nješto.

Prizor X.

(*Međuto Hunjkić s Evom i Lizom upadnu unutra*)
ŠUMARSKI: Ma, zar ste se vi već našpancirali?
LIZA: Ta, pohitismo, dragi Šumarski, da te obradujemo. Naša draga Evelina pripravna je za g. Hunjkića poći, tj. ako on notarošem postane.
ŠUMARSKI: O! O tom nema ni sumnje. Hunjkić je već kancelariju primio i pismo je već vel. sucu štafetaliter[234] otišlo. On i nitko drugi, to ću ja već izraditi.
HUNJKIĆ: Hvala ti, dragi prijatelju. Iz toga vidim, da me iskreno ljubiš i ja ti drukčije nikako zahvalniji biti ne mogu, osim ako tvoju kćer, frajlicu Evelinu, za ženu si uzmem. (*Eva se stidi*)
SOFIKA: (*za se*) O, opore mi zahvalnosti. Eva dobiva s tobom veliki *terno*[235].
ŠUMARSKI: (*malo zlovoljno*) To jest, to jest, htjeo si reći da jedino Evelini mojoj zahvaliti moraš, što ćeš notarošem postati.
HUNJKIĆ: (*nakloni se Evi*) Ta, da, ta, da! Tako sam htjeo kazati. Oprosti, brate, ja sam zanešen žarkom ljubavi, pa ni ne znam pravo što govorim. (*Stišće Evi ruku, ona se stidi*)
SOFIKA: (*za se*) O, ljubav ti se i na nosu vidi.
ŠUMARSKI: No, tako, to mi predrago! Samo Evelinka moja krasna jošte mukom muči, njenu riječ još čuo nisam, a rada bi je čuti, preslatko dijete moje (*miluje ju*)
LIZA: O! ta, hoće ona, dragi Šumarski, ona već u bašti pokazala da hoće.

234 posredstvom teklića, prema tal. *staffetta* – glasnik, teklić, skoroteča
235 tal. *terno*, tri izvučena broja na tomboli, prenes. neočekivani uspjeh, velika sreća

ŠUMARSKI: (*milujuć Evu*) No, hoćeš li, dakle, draga *Evelinchen*? (*Eva stidi se, pred sebe gledajući, i muči*)
SOFI: (*za se*) Jest, hoće da nije hunjkav i udovac bez kćeri, i da je samo malko mlađi. (*smiješi se krišom*)
LIZA: Ta, idi, bogati, Šumarski, gdje si ti još čuo, da mlada, fino vaspitana i stidljiva djevojka pred proscem svojim kaže da hoće? Nisam tebi ni ja ko udovica kazala u oči da hoću, kad si me prosio, već sam ti, istom poslije, poručila po drugom.
ŠUMARSKI: Ta, pa, no, no, drago mi je i to, (*miluje Evu*) pak ja ti čestitam, draga *Evelinchen*, odsada već gospojo notaroševico, i dajem ti, skupa s Hunjkićem tvojim, moj blagosov.
EVA: Dragi papa, samo bi još nješto molila – (*kucanje na vrata*)
ŠUMARSKI: (*zlovoljno*) Tko je opet? *Herein*!

Prizor XI.

(*Kicoš Mato stupi unutra, naklonivši se svima redom, svi upru u njeg oči, Sofika, upoznavši ga, nasmiješi se, pak ode malo ustranu*)
ŠUMARSKI: (*naglo i oštro*) Ako ste, neznani mi gospodine, došli inštanciju, možebiti, predati i tako konkurisati za notarijat ispražnjeni, velim Vam da je već prekasno, premako pokojni notaroš još ni ohladio nije. Vi ste se požurili, al opet, kažem Vam, da je prekasno, evo, ovaj g. Hunjkić već je kancelariju primio i danas još očekujem potvrđenje kao interimalnog notaroša, od g. velikog suca.
HUNJKIĆ: (*uleti mu u riječ*) Jest, jest, gospodine, kasno ste došli, ja sam već sve primio i fungiram također.
KICOŠ MATO: (*malo kroz nos*) No, mislim, gospodo, da će još po starom konštitucionalnom[236] pravu izbor biti, pak tko ispade. (*svi se žacnu malo, čuvši hunjkanje Matino*)

236 ustavan, po ustavu, prema lat. *constitutio*, uredba ustrojstvo

ŠUMARSKI: (*naglo*) E, što konštitucionalna prava? Ta su samo na papiru, koji su miševi i moljci davno već izgrickali. No, ja Vam i opet velim da je g. Hunjkić već opštinarom predstavljen, i oni su privoljeli, a za konštitucionalni izbor, lako ćemo.
HUNJKIĆ: (*naglo*) Jest, jest, i čvrsto sam priporučen također.
KICOŠ: (*bolje malo kroz nos*) Oprostite, g. Hunjkiću, ja ne znam u koliko ste Vi zaslužniji nego ja, ele, mislim da većeg prava od mene nemate, osim to, možebiti, što bolje hunjkate od mene, ili bolje reći, (*jako kroz nas ko Hunjkić*) u tom smo jednaki.
(*Hunjkić vidi se uvrijeđen, i svi drugi čude se toj drzovitosti, a Sofika s maramom krije smijeh*)
ŠUMARSKI: (*žestoko i njekim dostojanstvom*) Gospodine! Ja mislim da nije u redu, kad štogod moliti imate i prositi, da ujedno uglednog gosta moga, sprdajuć mu se, vređate.
HUNJKIĆ: (*srdito*) To je prostačluk infamni[237]!
KICOŠ: (*kroz nos opet*) Ni najmanje, opet velim, jer, što se hunjkanja tiče, u tom smo jednaki, a što se zasluga tiče, evo, što mene priporučuje i pravo mi daje za notarijat konkurisati. (*izvadi poveće pismo na formu diploma i predaje ga Šumarskom*)
ŠUMARSKI: (*izbuljiv oči, čita*) Oh! Molim oprostite, g. kirurg, Vi valjda niste –
KICOŠ: (*malo kroz nos*) No, no, ništa, to je samo mala šala, kojoj si sami povoda dadoste, pribušiv me Vašim notaroštvom, prije nego li Vam se predstaviti mogoh. (*prima od Šumarskog pismo, međuto uleti punica u sobu*)

Prizor XII.

(*Punica, s peršinom u ruci, i odmah Kicošu*)
PUNICA: Oho! Dobro došli, fini nepoznati gospodine. Dobro došli! (*Kicoš, nakloni se, smiješeć*) No, Šumarski, evo ti onaj fini i lijepi tajni gospodin, štono juče kod nas bijaše, (*svi se začude,*

237 besramni, prema lat. *infamis*, sramotan, ozloglašen

osobito djevojke) pak ne htjede tebe ni dočekati, ne htjede mi kazati tko je, i, evo, i sad se tajom u sobu ušiko, baš kad sam ja u baštu po peršin za supu otišla, a kad dojdoh, reče mi sluškinja da je on tu, a ja, ko bez duše, evo, doletih s peršinom, da mu svoj kompliment učinim, ha, ha, ha! Pa, evo, Šumarski, gledaj ga, je l' da je onakvi ko što sam ti ga opisala.

ŠUMARSKI: Pst, pst, pst! To je g. doktor.

PUNICA: (*s peršunom prema Kicošu*) Pa, službenica ponizna, g. doktor! Službenica ponizna! A, a, a! To sam ja odmah mislila, kako ste Vi k nami došli, da ste Vi doktor, jer svi doktori puni su finoće i tajnosti. No, gratuliram ti, ćerko Sofika, gratuliram[238]! (*peršunom prama Sofiki, koja se smiješi, punica zatim meće peršun u krilo*)

ŠUMARSKI: A gleđ ti Sofike, pak ne bi joj čovjek što reko, ona tu, pak ništa ne govori da joj g. doktor naš jučeranji gost bio.

SOFIKA: (*smijuć se*) O, kako bi govoriti mogla, kad Vi, ni g. doktor, ne dadoste do riječi doći.

ŠUMARSKI: O! Oprostite, g. doktore, malo nesporazumljenje.

KICOŠ: (*Kroz nos*) O, ništa zato, s otim je interesantniji moj današnji dolazak, pak zato i nadam se da mi g. Hunjkić zamjeravat više neće što rekoh da, kao i ja, hunjka. (*Sofija smiješi se*)

HUNJKIĆ: O, neću, neću, ta, u tom smo jednaki! (*daje mu ruku*)

KICOŠ: (*kroz nos*) Dakako. (*za se*) Al samo donikle. (*glasno*) A ne bojte se ni za notarušluk, i to Vam oteti neću, ha, ha, ha! Što više, ja Vam čestitam, samo ne znam s kojom od frajlica.

ŠUMARSKI: Oprostite, g. doktor, u prvoj zabuni i zaboravih Vam predstaviti moje goste i svu moju familiju. Ovo je g. Hunjkić, kog već poznate, budući, ko što rekoh, notaroš, a ovo je Evelina, moja starija kćerka, buduća notaroševica. – Ovo je g. Krmelić, zakleti pisar kod Kr. sudbenog stola, a ovo moja mlađa kćer *Klärchen*, buduća supruga istog gospodina, a ovo je moja gospoja. (*klanjaju se jedno drugom*)

PUNICA: A mi se već poznamo, ha, ha, ha!

238 čestitam, prema lat. *gratulari*, čestitati

KICOŠ: (*kroz nos*) No, to mi je drago! A ja sam, istom naimenovani, u ovom okružju kirurg, pak htjede slučaj da sam se ovud provezo u svom poslu juče i ne mogoh (*gleda u udovicu*) propustiti da Vas ne pohodim, ali, zlosrećom, ne najdoh Vas doma, osim gospoje stare i mlade udovice. Vi narediste ipak sve za doček g. Hunjkića, stara gospoja odmah mene kao takvog pozdravi, ja to upotrebih da izvedem tu šalu, a ujedno, tom, prilikom stekoh srce mlade udovice – i mislim, da ništa proti tom imati nećete, g. Šumarski –

ŠUMARSKI: Oh! Ta, kakovi bi ja otac bio? Da sreći kćeri svojih na putu stajem, što više, moram kazati, da mi je drago i predrago! Ta, ja sam najsretniji čovjek danas na svijetu: tri kćeri imati i sve tri najedanput moći tako sretne vidjeti! Oh! Ta, danas ni s našim spajijom mijenjao se ne bi. Sve troje svatove moraju u jedan dan biti, a taflu[239] ću vam dat, i istog spajiju pozvati, i sve varmeđaše, i sve spajinske beamtere, i sve šumare, hoh! Tafla će to biti, da će se o njoj pripovijedati dok bude šuma i šumara na svijetu. Oh! I hu hu! Veselo, i hu hu! (*Šumarski poskakuje kao pomaman, kćeri redom milujuć, a zetovom se rukujuć. Svi se smiju. Na poslijetku Krmelić usekne se i odmah jako pošnjofa*)

KLARA: Al' samo ja, tatice, imam nješto *zu bemerkovati*[240], što sam htjela kazati, al' je iz bašte nadošao g. Hunjkić, a to jest: ja neću za g. Krmelića pojći – (*Krmelić se trgne, kao i Šumarski*)

ŠUMARSKI: Što, što, naopako?

KLARA: Ako ne ostavi šnjofanje, jedino mi se to na njemu ne mili.

KRMELIĆ: Molim, frajlice, meni je to jedan doktor radi mojih očiju svjetovao, a ne znam što će, evo, naš g. doktor kazati, molim g. doktore da vidite.

KICOŠ: (*digne mu naočale i stane postrance, tako da publikum viditi može, te razdrlji ili razvrati mu oči, te kroz nos*) Istina, istina, Vaše su oči drljave, (*Klara se stidi*) al' frajlici ipak možete tu žrtvu prineti, a ja ću Vam već njeku vodicu dati, koja će očima Vašim od hasne biti.

239 njem. *Tafel*, gozba, prema lat. *tabula*, ploča, stol, popis

240 dvojezična tvorenica, prema njem. *zu bemerken*, zamijetiti

KRMELIĆ: (*radostan, opet namesti naočale*) E, ako je tako, a ono, burmutico, zbogom, hajd do vraga, na vijeke! (*lupi burmuticu o zemlju, svi se smiju, Klara daje Krmeliću ruku*)
PUNICA: A bi l', g. doktore, i g. Hunjkiću od hunjavice mogli pomoći? (*Eva se stidi, a Sofija smiješi*)
HUNJKIĆ: (*zlovoljno za se*) Da, onda bi sebi najpre pomoći moro.
KICOŠ: (*kroz nos*) Ako dopustite da vidim i opipam vaš nos? (*pristupi, zaviri mu pod nos, zatim ga podigne, naposlijetku ga gore stisne tako jako, da se Hunjkić prodere*: A jao! *Svi se smiju, samo Eva ne, već stoji ko osuđena*)
KICOŠ: (*kroz nos*) Ništa, ništa g. notarošu, to je više kronička bolest, skoro kao u mene, u Vas je nježna koža u nosu, s otoka, odebljala, al' ja ću Vam dati njeku mast, koja će nju stanjiti, te ćete bolje moći kroz nos puhati i nećete tako jako hunjkati. Istina, da će trebati dulje vremena, dok koža njušna splasne, ali na moje poštenje doktorsko, to hunjkanje s vremenom će prestati. Ili, u naprijedak, ako izvolite pokušati ovaj amerikanski prašak, to je posve novo iznašašće, malo samo pošnjufati, on meni vrlo pomaže, zato ga uvijek kod sebe nosim. (*izvadi iz džepa škatuljicu, otvori ju, pak samo na očigled šnjofne. Zatim ne govori više kroz nos*) Evo, vidite *effecta*[241], ja ne hunjkam sada više. (*svi se začude, a Sofika se smiješi*) Izvolite, izvolite samo malo srknuti.
HUNJKIĆ: (*uzme i srkne, pak odmah stane od tog Schnebergera*[242] *suziti i jako kijati, svi se smiju i viču*: Nazdravlje, nazdravlje!)
HUNJKIĆ: Hvala, ta, to je kao prosti *Schneberger*. (*zlovoljno*) Ta, idite g. doktore, s Vašim praškom! Ta, i moj babo je tako hunjko do groba svog.
KRMELIĆ: (*za se*) I moj otac imo drljave oči, kao i ja.
KICOŠ: (*ne kroz nos*) Dopuštam, ali nisu lijekove upotrebljavali, nit se u ono doba znalo za lijekove za koje danas. Ni jedna znanost tako ne napreduje kao doktorstvo. Zato, uzdajte se u

241 učinak, djelotvornost, prema lat. *effectus*, djelovanje
242 njem. *Schneeberger*, vjerojatno marka kakvog praška

mene i u moju mast, koja će vam sigurno pomoći. Ovo je samo pokušaj bio s praškom amerikanskim.

ŠUMARSKI: (*tješeć Hunjkića*) Dakako, dakako. Ni hrast ne da se jednim udarcem svaliti. Zato i mislim da ti, draga Evelinko, nećeš ništa proti g. Hunjkića imati, kad g. doktor svoju poštenu doktorsku riječ daje, i ko što, evo, vidimo po njegovom hunjkanju –

PUNICA: Ta, dabogme da neće, je li ćerko! (*miluje ju*)

EVA: (*pogleda Hunjkića i stidljivo daje mu ruku*) Ta, neću...

ŠUMARSKI: I tako, gospodo draga, a od danas već moji mili zetovi, ja vas skupa s mojim kćerkama blagosivam, dabogda bili sretni i berićetni!

PUNICA i LIZA: (*pljeskajuć*) Dabogda! Dabogda!

ŠUMARSKI: Hajde, punico i mama Lizeto, sad pripravljajte krasan ručak, pak da budemo danas veseli.

PUNICA: Oho! Ja i zaboravih na peršin. (*vadi ga iz krila*) No, ništa zato, vi ćete se malo dulje zabavljati i u bašti prošpancirati, dok peršin u supi provri.

ŠUMARSKI: Tako da, draga punice! Hajdmo u baštu, da nam slađi ručak bude. I hu hu! (*odu svi van, par s parom svojim, vodeć se, samo punica s Lizom ostane, te, peršun u vis dižuć, s njim ih kao pozdravlja, vičuć*): I hu hu! (*a kad iziđu*) I tako se hunjkava komedija svršila. Ali, gleđ, Lizo, ipak vrag udovica najsretnija. Od bricinice posta doktorkom.

LIZA: (*polaze i rukom mahuć*) Ta, nek ju vrag nosi, samo kad nam ode s vrata! (*ode s punicom. Zastor padne*)

PJESMA NA KONCU HUNJKAVE KOMEDIJE

Muški zbor: Trava raste, vije s' u zavojke
Ne plašte se starosti, djevojke.

Ženski zbor: Dok na nebu bude sjajnih
Sunčanijeh zraka'
A u svijetu brak ljubećih
Gizdavih junaka!

Muški zbor: Kao što leptir leti cvijeće ljubit, –
I vas mora tkogod prosit, snubit.

Ženski zbor: Sad to bio Kicoš Mato,
Il drljavi Stevo,
Il balavi Đuro kroz nos
Svatovca vam pjevo.

Muški zbor: Ne zamjerte, to sve mala
Samo bila šala,

Ženski zbor: Ako vas je razdragala,
Od srca vam hvala.

SLAVONIJA DRUGE POLOVICE 19. STOLJEĆA U HUNJKAVOJ KOMEDIJI ILIJE OKRUGIĆA SRIJEMCA

JASNA MELVINGER

Hunjkava komedija, vesele slike iz svakdanjeg života s pjevanjem u 4 čina sačuvana je u ostavštini autorovoj u Matici srpskoj u Novom Sadu u tri rukopisne inačice. Dvije nisu datirane, a na trećoj je Okrugić pribilježio da je rad na tome autografu završio 9. svibnja 1864. godine[1]. Na naslovnicama dvaju rukopisa kao *motto* navedena je narodna poslovica. *Ne komu je namienjeno, već komu suđeno*, a jedino na naslovnici pomenutoga datiranog, to geslo iz riznice pučkoga paremiološkog blaga izostaje. Dva su autografa ispisana uobičajenim Okrugićevim rukopisom, a treći veoma brižljivo, moglo bi se reći, i krasnopisom[2]. Samo taj autograf sadrži i pjesmu koja se pjeva na svršetku posljednjeg, četvrtog čina komedije, a, također, samo se taj autograf od drugih dvaju izdvaja i pravopisno, načinom pisanja refleksa staroga glasa jat, što je, ne dosljedno, već tek u pojedinim riječima, obilježen takozvanim «rogatim e». Ovo je zanimljivo spomenuti, jer se iz rukopisa svih ostalih Okrugićevih kazališnih komada vidi da se autor, osim još u jednome od prijepisa *Saćurice i šubare*[3], u kome se također sporadično pojavljuje «rogato e», inače, u odnosu na ortografiju refleksa jata, pridržavao načela Bogoslava Šuleka, što ih je ovaj iznio 1854.

1 Matica srpska, Novi Sad, rukopis sa signaturom M. 6. 876.

2 Matica srpska, Novi Sad, rukopis sa signaturom M. 6. 875.

3 *Saćurica i šubara ili Sto za jedan*, Matica srpska, Novi Sad, rukopis sa signaturom M. 6. 856.

u prijedlogu svoje reforme ilirskoga pravopisa, pa je, u dugim slogovima koji su nekada sadržavali jat pisao *ie*, a u kratkima *je*. Iz biografije Ilije Okrugića razvidno je da je za svoga radnoga vijeka bio u prigodi dobro upoznati ne samo svoj zavičajni Srijem, već i Slavoniju. Školovao se u Đakovu, a tamo je jedno vrijeme bio i katedralni propovjednik. Kao kapelan službovao je u gornjem gradu Osijeku, u Hrvatskom Majuru, te u Vrpolju, a kao župnik u Sarvašu i u Levanjskoj Varoši. Okrugićev slavonski dramski diptih čine *Hunjkava komedija* i mnogo poznatija *Šokica*. Jedno je vesela igra iz života građanske klase, drugo je pučki igrokaz s tragičnim svršetkom. Za razliku od *Hunjkave komedije*, o kojoj postoji podatak da je 1870. svega pet puta izvedena u Srpskom narodnom pozorištu u Novom Sadu[4], *Šokica* je rado izvođena, i za piščeva života i nakon njegove smrti. Dramska radnja *Šokice* ne teče u vremenskom kontinuitetu, niti se zbiva na istome mjestu, no obuhvaća povijesne godine 1848. i 1849. prostorno fokusirajući šokačko selo u okolici Virovitice, okolicu Osijeka i sam grad Osijek. U *Hunjkavoj komediji* cijela radnja odigrava se na istome mjestu, u kući vlastelinova šumara, u neimenovanome slavonskome selu, na drugi i treći dan Uskrsa, a u doba kad je djelo i napisano, dakle, 60-ih godina 19. stoljeća. Jedino u *Hunjkavoj komediji* i u šaljivoj dvočinki *Piščeva kubura i slava prostoga naroda*, koja je, inače, s *Hunjkavom komedijom* korespondentna, Okrugić progovara o svojoj suvremenosti. Ostala njegova dramska djela, čak i kada tematiziraju zbivanja iz 19. stoljeća, uvijek podrazumijevaju stanovitu distancu između vremena o kome je u kazališnom komadu riječ i vremena u kome je taj komad napisan. *Hunjkava komedija* obiteljska je priča na starinsku temu, inače dobro poznatu u hrvatskoj književnosti – kako razudati kćeri – s tim što se u kontekstu obiteljskih zbivanja zrcali životna zbilja složenih društvenih odnosa u, prije svega građanskoj, nekadašnjoj Slavoniji. A *Piščeva kubura* komedija iz kazališnoga života, s radnjom lociranom u

4 Nikola Batušić, *Ilija Okrugić*, u: *Pučki igrokazi XIX stoljeća*, PSHK knj. 36, Zora, Matica hrvatska, Zagreb, 1973., str. 127.

teatarskoj zgradi, izvještava o svemu što se zbivalo u Srpskom narodnom pozorištu u Novom Sadu, dakako iza kulisa, za vrijeme dok je na bini trajala praizvedba *Hunjkave komedije*, te par dana nakon toga, kada su se već pojavili odjeci predstave u onodobnome tisku.

Upravo u odnosu na *Hunjkavu komediju* primjereno je reći i ono što se u književnopovijesnim tumačenjima dramskoga opusa Ilije Okrugića ili previđa, ili zanemaruje, a to je da ovaj autor nije pisao samo povijesne drame i pučke igrokaze, već da se okušao i u komediji običaja, slijedeći dramaturgiju bidermajerskoga, molijerovskoga teatra, inače, na književnim prostorima Austrougarske, popularnijeg u Vojvodini, negoli u Hrvatskoj, zahvaljujući, prije svega, komediografskome radu Jovana Sterije Popovića. Sudjelujući u životu kazališno razvijene sredine, kakva je u njegovo doba već bila novosadska, Ilija Okrugić kao dramski pisac nije ostao bez odziva niti na sterijansku tendenciju – uglavnom realističnog i kritičnog, a umnogome i parodičnog fokusiranja života u provinciji, do koje je također već dopirao zamah građanskoga prosperiteta. Za razliku od Sterijinih, Okrugićevi likovi ne pripadaju miljeu obogaćenih obrtnika, već, nešto školovanijem i višem, ali ne uvijek i bogatom sloju činovnika, *beamtera*. No, slično Steriji, i Okrugić se mahom ruga nerealnim ambicijama svojih protagonista koji podražavaju način života i ponašanje spahija i drugih moćnih ljudi iz vladajućih krugova, a ističe, sve slijedeći, kao i Sterija, molijerovske naputke, negativan utjecaj ovih težnji, napose na žensku mladež, odgajanu nesukladno sa zbiljskim potrebama obitelji i društva.

Dvije od protagonistica *Hunjkave komedije*, Evelina i Klara, već su starije djevojke, opijene romantičnom književnošću i glazbom. Ostale su dugo neudane, sve odbijajući prosce uz koje ne bi mogle živjeti kao otmjene gospođe. One pretjeruju u svome kaćiperstvu, ne samo poput Molièreovih smiješnih precioza, no i poput Sterijinih ženskih likova, ostvarenih s ugledanjem na

velikog francuskog komediografa, primjerice u *Laži i paralaži, Udadbi i ženidbi* ili *Pokondirenj tikvi*. Moglo bi se, čak, reći da je Okrugić u *Hunjkavoj komediji* anticipirao i ono što je, koju deceniju kasnije, ispričano, a pod geslom *Izbirač nađe otirač*, u jednoj od komedija Koste Trifkovića. Također, likovi Okrugićevih udavača kao da anticipiraju i likove udavača iz potonjeg romana Stevana Sremca *Pop Ćira i pop Spira*. Okrugićeva Sofija, mlada udovica seoskog berberina koji se kanio školovati za liječnika, realnije gleda na život negoli njezine dvije starije polusestre i može se usporediti sa Sremčevom frajlom Jucom, koja se iz ljubavi udaje za seoskoga bricu i prije no što se ovaj odlučio završiti studij medicine. A Okrugićeve Evelina i Klara itekako su nalik Sremčevoj frajli Melaniji, već i po opredjeljenju da se ne mogu udati drukčije, no za gospodina.

Kao i drugi hrvatski pisci 19. stoljeća, i Okrugić se rado služio govorećim imenima. U *Hunjkavoj komediji* već po prezimenima glavnih muških likova moguće je otkriti, primjerice, njihovo zanimanje, ili, pak, kakvo, za njih karakteristično, fizičko svojstvo. Vlastelinskom šumaru, ocu triju neudanih kćeri iz dvaju brakova, prezime je Šumarski, a potonji njegovi zetovi jesu: stariji udovac Hunjkić, zvani hunjkavi Đuro, također stariji udovac Krmelić, zvani drljavi Stevo i mladi liječnik Cifrić, zvani kicoš Mato. I Hunjkićeva unjkavost, i Krmelićeva slabovidnost, i Cifrićeva sofisticiranost, u Okrugićevu su kazališnom komadu nerijetko izvorom fizičke komike, a u funkciji kritičkog razmišljanja o građanskome braku kao moralnom i društvenom problemu piščeva vremena.

I sam zaplet *Hunjkave komedije*, a riječ je o nesporazumu oko Cifrićeva identiteta, temelji se na njegovu hinjenomu fizičkome svojstvu, tj. malo nazaliziranom izgovoru, koji se, inače, nekada, u gospodskom društvu smatrao otmjenim na francuski način. Zbog takvog izgovora, mladi liječnik, a pri prvom kurtoaznom posjetu, inače, toga popodneva odsutnome Šumarskom, od strane njegove punice biva krivo prepoznat kao Hunjkić, koga

su i kućedomaćin, a još željnije mati njegove treće supruge, očekivali kao gosta, sve u nakani oženiti ga samosvojnom i vragolastom udovicom Sofijom, da bi je što prije, kako se u samoj komediji i veli, *skinuli sebi s vrata*. No, Sofija je, zahvaljujući upravo tom nesporazumu oko identiteta, zajedno sa svojim izabranikom uspjela nadmudriti i oca i njegovu džangrizavu punicu, te ostvariti brak, ne po njihovoj namisli, već po svojoj volji i želji.

Udovica mlada, ta, njena je vlada refren je kupleta koji, pomalo i prkosno, pjeva Sofija, možda, čak, unekoliko najavljujući i ugođaj četrdesetak godina kasnije uglazbljene popularne Leherove operete *Vesela udovica*. Sam lik glavne svoje protagonistice, živahne Sofije, autor je, inače, ostvario ističući i stanovite prednosti udovičkoga statusa, koji je, a u doba ne još punoga zamaha ženske emancipacije, no ekonomske potčinjenosti žene, što ocu, što suprugu, jedino i mogao osigurati kakvu-takvu neovisnost i slobodu. U *Hunjkavoj komediji* pjeva se i Okrugićeva znamenita podoknica *Lahku noć, Milko*. Izvode je u duetu Hunjkić i Krmelić, a pod prozorima Evelininim i Klarinim. Ta pjesma, inače objelodanjena u stihozbirci *Sriemska vila*, 1863. u komediju je interpolirana u nešto kraćoj inačici no što je ona u knjizi. Sofija, zadovoljna što je uspjela izbjeći udaju za nosonju Hunjkića, pjeva i pošalicu *Micac*, koja je, jer riječ je o izjalovljenim nadama: *lovac htjeo ptičicu / da ulovi s grane*... slična pjesmi Branka Radičevića *Ribarčeta san*. No, kako sve zapreke na putu udaje triju kćeri Šumarskoga bivaju na koncu svladane, nema razloga da se *Hunjkava komedija* ne okonča veselom, ponešto i podrugljivom pjesmicom, koja se glazbeno izvodi smjenjivanjem muškog i ženskog zbora, uz sudjelovanje svih protagonista: *Trava raste, vije s' u zavojke / Neplašte se starosti djevojke*. Cijeli ovaj repertoar Okrugićevih šaljivih i ljubavnih pjesama, napisanih u duhu građanske lirike, upotpunjuje i jedna sentimentalna na njemačkom, koju uz *gitar* pjeva Klara. U *Hunjkavoj komediji*, nema vodeće komične figure, nego je

komika raspodijeljena na gotovo sve protagoniste. Smiješno se u tome djelu vrlo često ostvaruje kao komika situacije. Primjerice, u prvome činu, pet šumarskih pandura, a u više neuspjelih uzastopnih pokušaja, nastoje navući poprilično tijesne čizme, odnosno, kako Okrugić veli, *štiklefte*, svome nadređenome, koji, nakon podužeg smiješnoga natezanja, ipak to sam mora učiniti. Također, stari šumarski pandur Mika tri puta mora ići na poštu, sve poradi jednoga pisma, jer mu nedostaje ili potpis Šumarskog, ili novci za poštarinu i sl. Ili, kad Hunjkić i Krmelić, pripremajući se za polazak u lov, umjesto svojih frakova navlače lovačke uniforme, koje im ustupa domaćin, kako bi bili *po spajinski nobl* odjeveni, ima komičnih situacija, jer ili su im odore prevelike, ili su im lovački šeširi premaleni, pa zato, dok ih navlače na glavu, jednome od njih spadne perika, otkrivajući mu ćelavost itd. Ima, također, i reverzibilnih komičnih situacija. Primjerice, Šumarski veoma strogo kažnjava seljake zbog sječe hrastova u vlastelinskoj šumi, sve nazivajući ih zbog toga *pravim komunistima*, šalje šumarske pandure da im otimaju sjekire, te da počiniteljima šumske štete naplaćuju globu, prijeteći im i vlastima, koje ih, zbog krađe, mogu dati i u *korgu vezati* ili im poslati *gladnu eškuciju u kuću*, premda je i sam, u ranijem razdoblju svoga života, budući da je sa svojim obitelju živio u oskudici, bio prisiljen potkradati vlastelina za koga je radio kao išpan u Srijemu.

Iz perspektive te negdašnje slabo plaćene službe Šumarskoga, *kad drukčije nisi živiti mogo, osim ako svog spajiu ovdje malo, ondje bolje, već kako se gdje dalo – ne odrpneš*. Slavonija se u *Hunjkavoj komediji* prikazuje na stereotipni način kao bogata, u svakome slučaju bogatija od Srijema. Dakako, od prodaje bogomdanoga hrasta, pokraj vlastelinove kese, i džep njegova šumara se puni. A tu je i divljač, pa se, osim hajka na kurjake, organiziraju i lovovi za viđenije goste, barem na zečeve i šljuke, ako ne i na jelene. Tu su, također, i balovi, i drugi društveni domjenci, primjerice, prigodom raznih crkvenih blagdana,

poput onoga ručka u većem mjestu, kamo se uputio i Šumarski s jednim dijelom svoje obitelji, a na poziv gradskoga *provisura* da mu dođe na drugi dan Uskrsa, kako se to u Slavoniji veli, *u Emaus*. Okrugićev realističan opis ne dotiče se samo raznih tračeva o *provisurovim* uzvanicima, nego dopušta zaviriti i u otmjeni jelovnik s toga *dinera*, pa se tako može saznati da su se jela *francuska jaja,* a i *nješto crveno što drhtje kao naša ladetina*, te da je bilo i francuskoga krema s čokoladom, za razliku od svagdanjega, uobičajenog graha, kupusa i krumpira.

Gospodarstvo Šumarskoga je prosperitetno, a u svagdanjim kućanskim poslovima, osim sluge i sluškinje, pod nadzorom iskusne stare gospođe, punice domaćinove, pomažu i šumarski panduri, koji svakoga jutra, prije izlaska u službenu ophodnju, imaju obvezu i pomusti krave, i očistiti štale, i očešati konje, i naviksati čizme svome pretpostavljenome, a on im se, inače, i ne obraća po imenu, već, ugledajući se i u tome na samoga vlastelina, doziva ih tek zviždukom. Na to, a i na to što je slabo plaćen, itekako ogorčeno, sve koristeći se govorom u aparteu, žali se stari pandur Mika, pridobivajući pri tome simpatije kazališne publike, kojoj se izravno i obraća. Dakako, Ilija Okrugić u *Hunjkavoj komediji*, ne samo u odnosu na *psećji* tretman zbog koga negoduje stari Mika, pokazuje osjetljivost u odnosu na socijalna pitanja svoga doba. Iz žalopojki Hunjkića, bivšega diurnista u Srijemu, i prijatelja mu Krmelića, pisara kod sudbenoga stola, izlaze na vidjelo sve muke kroz koje su prolazili u svojoj beamterskoj službi, bila ona spahijska, varmeđska ili, pak, carska. Valjalo je dobro podmazati kako bi se osigurala blagonaklonost utjecajnih ljudi, a, također, moralo se potruditi i oko glasova seljaka, tek koju deceniju prije razdoblja fokusiranog u *Hunjkavoj komediji*, oslobođenih kmetstva, kako bi se napredovalo u karijeri. Dakako, tu ima i slikovitih Okrugićevih opažanja, primjerice, o išpanskoj obitelji koja se prehranjuje kuhanim mladim kukuruzom s vlastelinske njive, ili o bezuspješnim pokušajima da se ishodi državnu službu, a s dva praseta u

zaprežnim kolima prigodom posjeta utjecajnome sucu itd. I na samu ženidbu kćerima Šumarskog, Hunjkić i Krmelić se odlučuju, ne bez očekivanja da će se, zahvaljujući renomeu budućega punca, i sami domognuti kojega bolje plaćenoga zaposlenja.

Karakteriziranju likova u *Hunjkavoj komediji* pridonosi i dosta inojezičnoga teksta: u replikama Šumarskog na njemačkom, a u replikama njegovih dviju starijih kćeri i na njemačkom, i na, ne, baš, korektnom francuskom jeziku. Tim jezičnim kolažom hrvatskog, njemačkog i francuskog, Okrugić kritički upozorava ne samo na nedostatke, više *Bildunga*, no naobrazbe, hrvatskih gospođica, već, općenito, na društvenu klimu, u kojoj još nisu prevladale narodnjačke ideje. Na domjenku kod gradskog *provisura* Evelini i Klari uopće se nisu svidjela *dva golobrada varmeđska ficinotariuša*, koja su sve nešto korila tamo nazočne frajlice što ne nose *surke i parte* i što ne govore hrvatski, a na koncu se dobrano podnapila, pjevajući, dabome, pučke napitnice. Iskrivljeni francuski Eveline i Klare uvijek je u Okrugićevoj veseloj igri izvor komike. Kad se Evelina i Klara hvale da čitaju romane Eugena Suea i Aleksandrea Dumasa, one imena svojih omiljenih pisaca ne izgovaraju po pravilima francuske ortoepije, pa je jasno da je riječ, ne o istinskom poznavanju francuskog jezika i književnosti, no tek o usiljenom pomodnom prenavljanju.

Okrugić u *Hunjkavoj komediji* i inače, na bidermajerski naglašen način tematizira modu, ne, baš, bečku, nego upravo francusku, kako bi snobizam provincijskih gospođica i njihovu čežnju za što nedostupnijim im uzorima opisao na što humorniji način. Njegove kaćiperke, uređujući kosu za otmjeni domjenak, odlučuju se, jedna za *Koffir Popadur*, a druga za *Koffir Turado.* Eva će odjenuti svilenu opravu *à la Imperatice*, a Klara svoj *Burnus à la Figaro.* Stalno se ogledajući u zrcalu, tako dotjerane, same se sebi čine i *pikantne* i *superbne*, sve se trseći naglašavati riječ *pikantno*, jer su negdje dočule da je upravo taj kvalifikativ u modi. Manje-više realistične opservacije Okrugićeve dotiču se

i školstva: pastorak Šumarskoga, gimnazist Julijus, drugoredaš, muči muku s grčkim jezikom i rimskim klasičnim pjesnicima, a u doba kad školska disciplina već pomalo i popušta, pa se đaci više niti ne skrivaju od profesora, nego bez zazora zalaze u kavane, piju pivo, a čak se usuđuju i cigaretu zapaliti u javnosti. Ovdje se još može pridodati da pitanje naobrazbe naših djevojaka i mladića Okrugić nije tematizirao samo u *Hunjkavoj komediji*, već i u kazališnom komadu napisanom desetak godina kasnije, a koji je, premda je objelodanjen i u knjizi, možda, zanimljivo spomenuti i po naslovu rukopisa iz 1873., *Grabanciaši pravi i krivi, ili Ženidba prieko batinah*[5]. I u toj veseloj igri lociranoj u Srijem iz 1814. godine, u središtu Okrugićeva zanimanja nisu samo zgode iz seoskog pučkoga života, nego ponajviše pitanje svjetonazora mladih intelektualaca, podrijetlom iz obogaćenih, građanskih trgovačkih obitelji, a školovanih na europskim sveučilištima. Visokoumna rječitost lažnog grabancijaša, sve u duhu materijalističke filozofije, a u raskoraku s nacionalnom tradicijom prožetom religijskim vrednotama, u Okrugićevu je djelu izvrgnuta molijerovskome humoru. Također, ne treba spočitavati Okrugiću što je u *Grabancijašima*, u funkciji razvoja dramske radnje, rekao koju i o djelotvornosti batina. I sam Molière ne zaobilazi batine kao dramaturško sredstvo, primjerice u svome *Liječniku na silu*.

Premda se Okrugićev Cifrić poslužio lukavstvom, prikrivši svoj identitet pred punicom Šumarskog, on ipak nije po svemu nalik Sterijinim prevarantima iz *Laže i paralaže* ili *Pokondirene tikve*. On je to učinio u dogovoru sa svojom izabranicom Sofijom, u želji da iskreni uzajamni osjećaji, proplamsali još prigodom njihovog prvoga susreta na jednome od balova tijekom zimske sezone, budu krunisani brakom. Također, premda Cifrić pokušava na hokus-pokus način izliječiti kroničnu hunjavicu Evelinina udvarača, koji nije tek hinio nazalizirani izgovor, molijerovska kritika liječničkoga šarlatanizma nije u Okrugićevoj komediji

5 Matica srpska, Novi Sad, rukopis sa signaturom M. 6. 869.

prenagašena, no svedena tek na jednu humorističnu scenu. Nije odviše naglašena niti parodija salonske galantnosti, koja je ipak prepoznatljiva, primjerice, u ovoj ljubavnoj izjavi kicoša Mate: *Ta, sve ću vam na volju učiniti, ljubljena moja, zlatna moja golubice, medena moja udovice. Ta žarko sunce života moga, ogrij me žarkim zrakami tvojim, da mi srdce nezebe bez tebe, nego da mi gori, ... plamti, ... bukti, ... a krvca da mi vrije, ključa, kipi, dok u ljubavi tvojoj neprekipi*... Dakako, kicoš Mato nije po svemu usporediv, primjerice sa Sterijinim tobožnjim pjesnikom i filozofom iz *Pokondirene tikve* Ružićem, čiji je lik parodično karakteriziran pseudoklasicističkim poetskim diskursom, ali i u replikama Okrugićeva protagonista, pjesnička sredstva također se koriste i farsično.

Hunjkavu komediju postavilo je Srpsko narodno pozorište u Novom Sadu, uz sudjelovanje uglednih glumaca, koji su obilježili svojim djelovanjem prvo desetljeće postojanja te teatarske kuće. Zašto se predstava, izvedena, inače, pod Okrugićevim kazališnim pseudonimom čiča Pantelija, nije dulje zadržala na repertoaru kazališne kuće, u kojoj je isti autor doživio veliki uspjeh svojom *Saćuricom i šubarom*? Dakako, nisu svi koji su izvedbu *Hunjkave komedije* imali prigodu vidjeti mislili isto što i Dr. M. I. koji je u 5. broju novosadskog lista *Zastava* napisao da je to *prosto predstavljanje obnaženih gadnih naravi u još gadnijem štilu, koje svako finije osjećanje vrijeđa*[6]. Dokazom za to je i pozitivna ocjena Okrugićeve komedije i njene kazališne izvedbe, koju je u narednom, 6. broju *Zastave*, s potpisom Y, iste 1870. godine objelodanio poznati srpski pjesnik, dramski pisac i kazališni kritičar Laza Kostić. No, čini se da i nije ovisilo samo o kazališnim krugovima hoće li ili neće u Novom Sadu biti prihvaćena Okrugićeva kritika društvene korumpiranosti u *srednjem stališu*, ponajviše zbog toga što se ta kritika odnosila

6 Podaci o praizvedbi *Hunjkave komedije*, te o odjecima te predstave u onodobnome tisku, a također i svi navodi u ovome pasusu iz Okrugićeve su dvočinke *Piščeva kubura*, koje se rukopis sa signaturom M. 6. 872, nažalost nepotpun, čuva u Matici srpskoj u Novom Sadu.

dijelom i na državne institucije. Tako ni smiješne precioze iz *Hunjkave komedije*, koje sam autor katkad naziva *pokondirenim, koketnim seoskim frajlama*, nisu dobile pravu prigodu da s kazališne scene zasmijavaju gledateljstvo. Mnogo uspješnije no Okrugićeve slavonske kaćiperke, u Novom Sadu je molijerovski, bidermajerski teatar popularizirala Sterijina Fema, sa svojim, također humornim, nakaradnim francuskim *miko fo*. A u Hrvatskoj *Hunjkava komedija* nikad i nije doživjela kazališno izvođenje. Zasigurno ne zato što je onodobnoj strogoj cenzuri zasmetalo Okrugićevo podsmjehivanje modnim pretjeranostima, nego, ipak, više zato što u ulogama njegovih protagonista *ima malo tugaljivih stvari, koje se, jer su istinite, od njekih rado ne slušaju.*

Danas, bezmalo 150 godina otkako je *Hunjkava komedija* napisana, možda ipak ne bi bilo neumjesno, barem priupitati se ima li ovo, malo poznato Okrugićevo djelo što podariti suvremenom kazalištu. Jer, susret s tom veselom igrom mogao bi oživjeti i ponešto od starinskoga seoskoga šarma, sve u *finijem tonu*, i ponešto od nekadašnje slavonske ambijentalne živopisnosti, a u šaljivoj maniri građanske lirike, te u glazbenome ugođaju uvijek rado slušane starogradske pjesme. Također, u odnosu na hrvatsku dramsku ostavštinu 19. stoljeća, a napose u odnosu na Okrugićev dramski opus, nipošto ne treba zanemarivati niti bidermajerske valere, inspirirane bogatom regionalnom kulturnom tradicijom, upravo građanske Slavonije.

GDJE JE ŠTO

Edicija: *Baština,* knjiga 10.

Nakladnik:
NIU Hrvatska riječ

Za nakladnika:
Ivan Karan

Uredio:
Milovan Miković

Priredila i pogovorila:
Jasna Melvinger

Korektura:
Jasna Melvinger
Mirko Kopunović

Priprema:
Thomas Šujić

Tisak:
Rotografika, Subotica
Segedinski put 72

Za tisak odgovara:
Antun Bašić

Naklada:
500